

1. CIELE A FORMY PODNIKANIA

a)	Základné pojmy
	<p>PODNIK je základná hospodárska jednotka, ktorá vykonáva svoju činnosť vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vo vlastnom mene - podnik sám vykonáva svoju činnosť, pod vlastným menom a sám rozhoduje, v čom bude podnikat' a s kým bude podnikat'. • Na vlastnú zodpovednosť - podnik sám zodpovedá za svoje záväzky a za celú prevádzku podniku. • Rokovanie v mene podniku - je to oprávnenie vystupovať a jednať v mene podniku <p>- FO - osobne, alebo poverená osoba</p> <p>- PO - štatutárny orgán - jednotlivec (riaditeľ), kolektív (predstavenstvo)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Splnomocnenie - poverenie iných osôb jednať v mene podniku. <p>- generálne splnomocnenie - oprávnenie zastupovať podnik vo všetkých úkonoch</p> <p>- špeciálne - zastupovanie len na niektoré činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obchodný názov podniku - názov podniku, pod ktorým vykonáva svoju činnosť. <p>FO - meno živnostníka - meno živnostníka, činnosť - obchodný názov, meno živnostníka</p> <p>PO - obchodný názov, právna forma podnikania, sídlo firmy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obchodný register - verejný zoznam, ktorý je vedený na okresnom súde a obsahuje všetky údaje o firme napr.: obchodný názov, sídlo firmy, štatutárny zástupca a jeho osobné údaje, základné imanie, prokurista, a iné údaje. • Vznik podniku - vydaním oprávnenia na podnikateľskú činnosť- FO živnostenský list, PO zápis do obchodného registra. • Založenie podniku - dlhodobý proces, počas ktorého sa podnik pripravuje na svoju podnikateľskú činnosť. Pre založenie podniku je potrebné: <p>a) dobrý nápad - je to myšlienka v čom sa bude podnikat', aby činnosť bola úspešná</p> <p>b) podnikateľský zámer - podrobná príprava založenia podniku a jeho ďalší rozvoj.</p> <ul style="list-style-type: none"> - vecne - technickú stránku - právno-organizačná stránka - ekonomická stránka <p>c) zakladateľský rozpočet - odhaduje sa ním potreba kapitálu, presadenie sa na trhu a budúci hospodársky výsledok. Súčasťou je: - rozpočet nákladov, výnosov a zisku, rozpočet potreby investičného a prevádzkového kapitálu, rozpočet zdrojov financovania</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zmeny podnikania každá závažná zmena pri podnikateľskej činnosti musí byť schválená organom, ktorý vydal oprávnenie na podnikateľskú činnosť. • Zánik podniku - je výmaz z obchodného registra • Zrušenie podniku - dlhodobý proces, ktorý predchádza zániku podniku, počas ktorého podnik vyrovnáva všetky svoje záväzky. Môže byť: <ul style="list-style-type: none"> - s likvidáciou - vymenuje sa likvidátor a podnik rozpredáva svoj majetok a vyrovnáva svoje záväzky - bez likvidácie - podnik nezanikne, ale ho odkúpi iný podnik a prevezme jeho majetok a všetky záväzky - konkurzom - likvidáciu nariadi súd a menuje správcu konkurznej podstaty, ktorý rozpredáva majetok a vyrovnáva záväzky - vyrovnaním - podnik sám sa rozhodne o zrušení a vyrovná svoje záväzky FO • Dôvody zrušenia podniku <ul style="list-style-type: none"> - vlastné rozhodnutie u FO - rozhodnutie valného zhromaždenia - uplynula doba, na ktorú bol podnik založený - splnil sa predmet - bol vyhlásený konkurz - vydané súdne rozhodol • Členenie podnikov: <ul style="list-style-type: none"> a) Podľa vlastníctva - súkromné, štátne, zmiešané b) Podľa veľkosti - malé, stredné a veľké, malé inovačné, podnikateľské inkubátory c) Podľa predmetu činnosti - ťažobné, výrobné, nevýrobné d) Podľa právnej formy podnikania - živnosť, v.o.s., k. s., s.r.o., a.s., družstvá

b)	Právne normy upravujúce podnikateľskú činnosť
-----------	--

- **Obchodný zákonník** – upravuje vzťahy medzi podnikateľskými subjektami a vytváranie obchodných spoločností
- **Zákon o živnostenskom podnikaní – upravuje živnostenské podnikanie**
- **Občiansky zákonník** – vybavovanie reklamácií
- **Zákonník práce** upravuje pracovno-právne vzťahy medzi zamestnancom a zamestnávateľom a aj BOZP
- **Zákon o účtovníctve** – upravuje zásady vedenia účtovníctva v podnikoch
- **Daňové zákony** – stanovujú platiteľov daní a výšku jednotlivých daní
- **Zákon na ochranu spotrebiteľa** chráni spotrebiteľov
- a ďalšie zákony

Bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci upravuje Zákon č. 330/1996 Z. z. Zamestnávateľ má vytvárať vhodné pracovné podmienky, znižovať možností rizík, pri nástupe do pracovného pomeru a opätovne každý rok poučovať zamestnancov o BOZP a preskúšať ich každé dva roky.

- **Ochrana životného prostredia** - interné životné prostredie
- externé životné prostredie – okolie

c)	Zásady vedenia účtovníctva v podniku
-----------	---

V každej účtovnej jednotke vzniká počas roka množstvo hospodárskych operácií, ktoré treba priebežne zaznamenať (nákup materiálu, predaj tovaru, výplata miezd zamestnancom...). Všetky hospodárske operácie, ktoré sa evidujú - zaznamenávajú v účtovníctve sa nazývajú **účtovné prípady**. Aby boli všetky účtovné prípady evidované v súlade so zákonom o účtovníctve, musí účtovná jednotka rešpektovať **základné zásady pre vedenie účtovníctva**, ktoré sa musí viesť:

- **správne** – všetky účtovné prípady sa zaúčtujú v súlade so zákonom o účtovníctve a inými právnymi predpismi, ktoré sa ich týkajú
- **úplne** – musia byť zaúčtované všetky účtovné prípady daného účtovného obdobia. Nie je možné žiadny účtovný prípad vynechať a žiadny navyše doplniť.
- **preukázateľne** – ku každému účtovnému prípadu musí byť doložený príslušný účtovný doklad a len na základe neho sa účtovný prípad zaúčtuje v účtovných knihách. K preukázateľnosti účtovníctva patrí aj povinnosť inventarizácie majetku, vlastného imánia a záväzkov.
- **zrozumiteľne** - v slovenskom jazyku tak, by bolo možné spoľahlivo a jednoznačne určiť obsah účtovných prípadov
- **spôsobom zaručujúcim trvalosť** všetkých účtovných záznamov a to po celú dobu spracovania a úschovy.

Účtovnou dokumentáciou rozumieme súhrn všetkých účtovných záznamov. Účtovnými záznamami sú účtovné doklady, účtovné zápisy, účtovné knihy, odpisový plán, inventúrne súpisy, účtovný rozvrh, účtovná závierka a pod.

d)	Organizačné štruktúry
-----------	------------------------------

Organizačná štruktúra podniku závisí od:

- právnej formy podnikania
- veľkosti podniku
- výrobného programu
- územného rozloženia

Typy organizačných štruktúr:

- **Jednoduchá štruktúra malého podniku** – živnosť, malá s.r.o.
- **Funkčná podnikateľská štruktúra** – živnosť aj obchodné spoločnosti
- **Divizionálna štruktúra** veľké obchodné spoločnosti s.r.o., a.s.
- **Holdingová štruktúra** samostatné podniky
- **Maticová štruktúra** ak pri tvorbe OŠ vstupujú viaceré kritéria.

e)	Analýza financovania podnikateľskej činnosti
-----------	---

Financovanie podnikateľskej činnosti sa realizuje z vnútorných a vonkajších zdrojov. Pri získavaní vonkajších zdrojov majú nezastupiteľnú funkciu komerčné banky. Banky poskytujú širokú škálu úverov, ale aj alternatívne formy financovania, ako sú faktoring, forfaiting a leasing.

Peňažným úverom získava podnikateľský subjekt možnosť využiť na krytie svojich potrieb likvidné peniaze v hotovostnej alebo bezhotovostnej forme. V úverovej zmluve sú stanovené podmienky jeho poskytnutia, splácania, ako aj cena za poskytnutie – úrok.

Úver na financovanie podnikateľskej činnosti je možné získať v domácej aj cudzej mene. Pri výbere vhodného produktu podnikateľ musí zvážiť lehotu splatnosti úveru podľa účelu úveru a možnosti splácania – môže požiadať o krátkodobý úver (do 1 roka), strednodobý úver (do 5 rokov) alebo dlhodobý úver (5 –10 rokov). V žiadosti o poskytnutie úveru musí špecifikovať účel, na ktorý sa úver žiada.

Členenie úverov podľa účelu:

- investičné úvery (obstaranie DHM, výstavba, rekonštrukcia a modernizácia)
- úvery na obežné prostriedky (nákup spotrebného tovaru, zásob, prechodný nedostatok finančných prostriedkov)
- úvery bez dokladovania účelu (kontokorent – možnosť čerpania na bežnom účte v pohyblivej výške do výšky schváleného úverového rámca – povoleného debetného zostatkom účtu, revolving – možnosť pravidelného opakovaného čerpania kontokorentu s jeho splatením v predpísaných termínoch, pričom sa preveruje splnenie dohodnutých podmienok banky, no nie je potrebný podpis novej úverovej zmluvy)
- zmenkové úvery (eskontný úver – odkúpenie zmeniek bankou pred lehotou ich splatnosti so zrážkou úroku)

Pri rozhodovaní o poskytnutí úveru banka preveruje splnenie 4 základných podmienok – návratnosti úveru, jeho zabezpečenia, účelovosť a efektívnosť úveru. *Návratnosť úveru* je posudzovaná na základe finančnej analýzy ekonomiky firmy. K jej posúdeniu je potrebné predložiť podnikateľský plán, daňové priznania a účtovné výkazy (súvaha, výsledovka, cash flow) za predchádzajúce účtovné obdobia, ako aj projekcie súvahy a výsledovky na obdobie splácania úveru. Banka tak posudzuje schopnosť firmy splatiť poskytnutý úver. *Zabezpečením úveru* banka minimalizuje riziko svojej straty v prípade nesplatenia úveru. Firma môže zabezpečiť úver nehnuteľným majetkom, hnutel'ným majetkom, cennými papiermi, vinkuláciou peňažného vkladu, pohľadávkami, zásobami, ako aj ručiteľským záväzkom tretej osoby. Pri čerpaní úveru sa posudzuje jeho *účelovosť*, teda či sa úver čerpá v súlade s vopred dohodnutým účelom uvedeným v úverovej zmluve. *Efektívnosť* znamená, že poskytnutie úveru musí byť pre banku efektívne, teda získané úroky a poplatky za úver musia pokryť náklady banky na získanie zdrojov a poskytnutie úveru.

Factoring znamená odkúpenie krátkodobých pohľadávok, ktoré vznikajú prevažne pri dodávkach bežného obchodného tovaru konečnej spotreby a pri dodávkach pre bežnú výrobnú spotrebu z iniciatívy majiteľov pohľadávok a bez ich spätného postihu v prípade, že dlžník nezaplatí. Firma predá svoju pohľadávku ešte pred jej splatnosťou faktorovi - špeciálnej finančnej inštitúcii (faktoringovej spoločnosti) alebo banke. Faktor nesie riziko nezaplatenia, pohľadávky vymáha na svoj účet.

Výhody:

- neobmedzené financovanie podniku (v závislosti od jeho schopnosti produkovať pohľadávky) bezprostredne po expedícii tovaru a fakturácii
- spresnenie plánovania cash-flow (známe termíny úhrady pohľadávok)
- preverovanie bonity odberateľa z pozície faktora
- krátkodobé dodávateľské úvery bez potreby zabezpečenia
- faktor na seba preberá riziko z nezaplatenia a vymáhanie pohľadávok
- zjednodušenie administratívy a účtovníctva predávajúceho
- výhoda pre faktora: možnosť využitia voľného kapitálu

Nevýhody:

- náklady na faktoring, faktoringová odmena

Forfaiting je odkúpenie strednodobých a dlhodobých pohľadávok. Je to forma financovania hlavne exportných pohľadávok. Vývozca predá svoju pohľadávku v zahraničí forfaitérovi za cenu, ktorá je znížená oproti nominálnej hodnote pohľadávky o odmenu forfaitérovi. Tým vývozca získa protihodnotu pohľadávky v okamihu jej odkúpenia a riziko, že odberateľ načas, alebo vôbec nezaplatí, preberá forfaitér. Pohľadávky musia byť zabezpečené.

Leasing je prenájom investičného zariadenia, predmetov dlhodobej spotreby nájomcovi na určitú alebo neurčitú lehotu. Nájomca tak má možnosť využívať majetok určitý čas bez toho, aby sa stal jeho vlastníkom, teda aby musel použiť svoje voľné finančné zdroje na jeho zakúpenie. Leasing predstavuje trojstranný právny akt medzi dodávateľom, prenajímateľom a nájomcom, pri ktorom prenajímateľ kupuje od dodávateľa majetok a poskytuje ho za úhradu do užívania nájomcovi. Vlastníkom majetku je prenajímateľ. Z finančného hľadiska je leasing špeciálnou formou financovania dlhodobých potrieb podniku cudzím kapitálom. Pri finančnom leasingu nájomca po uplynutí doby nájmu má možnosť odkúpiť prenajímaný majetok za jeho zostatkovú cenu.

Výhody:

- nahrádza nedostatok vlastného kapitálu nájomcu, resp. umožňuje mu inak zhodnotiť existujúci vlastný kapitál
- rozširuje investičné možnosti nájomcu
- prenajaté výrobné prostriedky sú na úrovni najmodernejšej techniky
- prenajímateľ zväčša vykonáva servis
- eliminácia úverových a menových rizík
- pre banku ako prenajímateľa: možnosť umiestniť voľný kapitál, možnosť rozšíriť poradenské služby medzi leasingových klientov, ďalšie bankové obchody (vedenie účtov, platobný styk), získavanie nových klientov

Nevýhody:

- obstarávacia cena predmetu v dôsledku vysokého nájomného navýšená (leasingové navýšenie)
- majiteľom prenajímaného majetku je leasingová spoločnosť, nie nájomca – riziko prenajatia založeného majetku

f)	Geografické rozloženie podnikateľských subjektov
-----------	---

Najväčšie koncentrácia okolo Bratislavy – hlavné mesto, ministerstvá, iné inštitúcie, medzinárodné prepojenie

Ďalšie sústredenie okolo veľkých miest.

Najslabšia koncentrácia sever a východ Slovenska – chýbajú diaľnice.

2. ŽIVNOSTENSKÉ PODNIKANIE

a)	Charakteristika živnosti
-----------	---------------------------------

Živnosť je podnik jedinca, ktorý uskutočňuje sústavnú cieľavedomú činnosť vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku

Podmienky a) všeobecné - vek nad 18 rokov

- spôsobilosť na právne úkony
- čistý register trestov v predmete podnikania

b) osobitné - odborná a iná spôsobilosť

- požadovaná prax
- zvláštne požiadavky (priestory)

Členenie živnosti

1. Podľa spôsobu získavania živnostenského oprávnenia

- ohlasovacie
- koncesované

2. Podľa požiadaviek na odbornú spôsobilosť

- remeselné
- viazané
- voľné

3. Podľa obsahu a rozsahu živnostenského oprávnenia

- obchodné
- výrobné
- služby

b)	Súbor právnych noriem
-----------	------------------------------

viď pomôcky a téma č. 1 bod b)

c)	Postup pri založení živnosti
-----------	-------------------------------------

- Informácie na príslušnom úrade práce sociálnych vecí a rodiny o možnosti získania príspevku na samofinancovanie.
- Kvalifikačná príprava na podnikateľskú činnosť
- Informácie na živnostenskom úrade o možnosti zriadenia živnosti
- Podanie žiadosti o živnostenský list, určenie dátumu začatia podnikania, splnenie podmienok pre podnikanie – priestory, výpis z registra trestov, doklady o vzdelaní a odbornej praxi
- Pridelené IČO – identifikačné číslo organizácie – spravuje Slovenský štatistický úrad.
- Zriadenie bankového účtu – výber banky a ponúkaných produktov potrebné – živnostenský list, občiansky preukaz, podpisový vzor, (počiatočný vklad), Uzatvorí sa zmluva o bežnom účte – podrobné obchodné podmienky.
- Prihlásiť sa na príslušný daňový úrad podľa bydliska. DÚ prideli **DRČ** – daňové registračné číslo platiteľa dane. **DIČ** - daňové identifikačné číslo platiteľa DPH
- Prihlásiť sa ako **SZČO** samostatne zárobkovo činná osoba na zdravotnú poisťovňu a sociálnu poisťovňu, ktoré pridelia variabilný symbol a konštantný symbol. Ak živnostník bude mať zamestnancov podá prihlášku aj ako zamestnávateľ.
- Oznámiť ÚPSV a R ak bol žiadaný príspevok na financovanie
- Založenie BÚ:

Začínajúci podnikateľ je povinný daňovému úradu oznámiť číslo svojho bežného účtu v komerčnej banke. Ide o účet zriadený pre realizáciu platobného styku, úhradu záväzkov a inkaso pohľadávok vzniknutých z podnikateľskej činnosti.

Pod účtom rozumieme technický prostriedok banky na obojstranné vyúčtovanie medzi bankou a klientom. Zaznamenávajú sa na ňom obraty v prospech klienta (kreditné obraty) a obraty v prospech banky (debetné obraty). Informácie o zúčtovaní a konečnom zostatku účtu sú klientovi oznamované prostredníctvom správy o zúčtovaní (napr. výpis z účtu). Okrem bežného účtu sa v praxi stretávame s ďalšími druhmi účtov: kontokorentné účty (povolený

debetný zostatok do určenej výšky), vkladové účty, úverové účty, depotové účty (používané pri úschove a správe cenných papierov).

Založenie účtu je podmienené podpisom zmluvy o účte a podpisového vzoru a vložení počiatočného vkladu na účet. Pri zakladaní bežného účtu fyzická osoba - podnikateľ preukazuje svoju totožnosť občianskym preukazom a predkladá oprávnenie na podnikanie: živnostenský list, resp. koncesnú listinu. Zmluva o účte sa uzatvára v zmysle obchodných podmienok konkrétnej banky, ktoré vychádzajú z Obchodného zákonníka a zo Všeobecných obchodných podmienok NBS. K náležitostiam zmluvy o účte patria : dátum zriadenia účtu, mena, spôsob disponovania prostriedkami na účte, podmienky a spôsob úrokovania, podmienky odovzdávania výpisu z účtu, poplatky, podmienky zrušenia účtu. Okrem majiteľa účtu môžu s účtom disponovať ním splnomocnené osoby. Toto plnomocnenstvo splnomocnenej osobe – disponentovi majiteľ účtu udeľuje v podpisovom vzore, kde uvedie aj spôsob disponovania (samostatne, kolektívne).

Disponovať s prostriedkami na účte je možné

- a) hotovostnou formou (vkladové a výberové pokladničné operácie, výber platobnou kartou z bankomatu)
- b) bezhotovostnou formou (príkazy na zúčtovanie, platba platobnou kartou, prostredníctvom elektronického bankovníctva)

Fyzická osoba – podnikateľ využíva bežný účet predovšetkým na realizáciu platobného styku, a to inkaso svojich pohľadávok (odberatelia uhrádzajú na tento účet platby za tovar a služby), presun peňažných prostriedkov medzi pokladňou a bežným účtom, úhradu záväzkov voči dodávateľom, zamestnancom, daňovému úradu, sociálnej poisťovni, zdravotným poisťovniam a pod. Úhradu záväzkov môže realizovať formou jednorazových príkazov na úhradu (jednoduchý, hromadný), pri pravidelných platbách v rovnakej výške zriadením trvalého príkazu na úhradu, alebo môže dať súhlas na inkaso zo svojho účtu vybraným obchodným partnerom (bez obmedzenia alebo s obmedzením výšky inkasovanej čiastky).

Náležitosti príkazu na úhradu:

- a) povinné: bankové spojenie platiteľa vrátane kódu banky, bankové spojenie príjemcu vrátane kódu banky, suma, mena, konštantný symbol, podpis príkazcu, resp. aj pečiatka, dátum vystavenia príkazu
- b) dátum splatnosti (ak nie je uvedený, banka je povinná realizovať príkaz pri najbližšom zúčtovaní, najneskôr do 24 hodín), variabilný symbol, špecifický symbol

d)	Podpora štátu pri živnostenskom podnikaní
-----------	--

Z prostriedkov Národného projektu 1 Schémy pomoci de minimis na podporu rozvoja samostatnej zárobkovej činnosti financovaného z Európskych fondov je možné získať **príspevok na samopodnikanie**, ktorý je určený:

- dlhodobo nezamestnaným – vo výške 40 073,- Sk
- znevýhodneným uchádzačom - vo výške 56 946,- Sk
- pre určitý predmet podnikania

Postup pri žiadosti:

- informácie o podmienkach pre poskytnutie príspevku na ÚPSV a R na oddelení sprostredkovateľských služieb
- písomná žiadosť o zabezpečenie prípravy na začatie podnikania
- Interná kvalifikačná príprava so záverečným testom
- Vypracovanie podnikateľského zámeru
- Pracovisko má byť označené logom ESF

Príspevok na zriadenie nového pracovného miesta pre uchádzačov evidovaných ako nezamestnaných

Možnosť absolventskej praxe – trvá pre jedného absolventa 6 mesiacov. Absolvent dostáva aktivačný príspevok vo výške 1 800,- Sk. Zamestnávateľ do roku 2005 dostával príspevok 1 000,- Sk, od januára 2006 nedostáva príspevok na absolventa.

e)	Výhody a nevýhody podnikania 1 osoby ako FO, resp. PO
-----------	--

<p>Výhody FO</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je jediným vlastníkom celého majetku podniku - Sám rozhoduje o všetkom - Nie je potrebný začiatkový vklad - Neplatí nemocenské poistenie ak nedosahuje ..... Sk - Ak nemá zamestnancov, sám vykonáva všetku prácu - Nemal do roku 2006 nárok na príspevok na stravu a cestovné 	<p>Nevýhody FO</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zodpovedá za všetky svoje záväzky celým svojím majetkom aj osobným - Nemá nárok na dovolenku, ale môže čerpať osobné voľno kedykoľvek - Nemá nárok na mzdu - Nemá nárok na OČR - Nemá nárok na dávky PN - Platí odvody do fondov v celej výške za zamestnávateľa i za zamestnanca - Odvody do fondov platí aj v prípade straty – minimálnej mzdy - Sám si musí hľadať zákazky, riadiť reklamu - Odborne neovláda všetky činnosti, preto musí hľadať rady, za ktoré sa platí - Záväzok je možné uznať ako náklad až po zaplatení
<p>Výhody PO</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zodpovedá za záväzky spoločník len do výšky svojho vkladu, s.r.o. do výšky majetku spoločnosti - Môže mať uzavretú pracovnú zmluvu, čiže vystupuje ako zamestnanec a z toho vyplýva, že má mzdu, dovolenku, náhradu za sviatky, dávky PN, príspevok na stravu - Má nárok na náhradu cestovných nákladov - Odvody do fondov platí iba za dosiahnutú mzdu - Vzniknuté záväzky sa účtujú priamo do nákladov 	<p>Nevýhody PO</p> <ul style="list-style-type: none"> - Musí vložiť celý vklad pred vznikom spoločnosti - Musí byť zapísaný v obchodnom registri - Musí viesť podvojnú účtovníctvo - Je povinný vytvárať zákonný rezervný fond - Musí prerozdeliť zisk - Iné

f)	Jednoduché účtovníctvo
-----------	-------------------------------

Sústava jednoduchého účtovníctva sa vyznačuje tým, že sa v nej účtuje oddelene o peňažnom hospodárení a o majetku a záväzkoch, ktoré účtovná jednotka využíva na svoju činnosť. Podľa zákona o účtovníctve môžu v sústave jednoduchého účtovníctva účtovať:

- podnikatelia, ktorí nie sú zapísaní v obchodnom registri,
- ostatné fyzické osoby, ktoré vykonávajú podnikateľskú alebo inú zárobkovú činnosť, pokiaľ preukazujú na daňové účely výdavky na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov,
- príspevkové organizácie, politické strany a cirkvi podľa vymedzenia ustanovení zákona o účtovníctve.

Účtovné jednotky, ktoré účtujú v sústave jednoduchého účtovníctva, vedú tieto knihy:

1. Peňažný denník – v tejto účtovnej knihe sa účtujú:

- príjmy a výdavky vykonané v hotovosti (PPD, VPD)
- príjmy a výdavky uskutočnené prostredníctvom banky (VBU)
- priebežné položky t.j. prevod peňazí medzi pokladnicou a bankovým účtom, alebo prevody medzi bankovými účtami (charakter účtu 261 – Peniaze na ceste)
- uzávierkové účtovné operácie v oblasti príjmov a výdavkov na konci účtovného obdobia.

Zápisy v peňažnom denníku musia vyjadrovať len finančné operácie, t.j. tie, pri ktorých nastal pohyb peňažných prostriedkov v hotovosti alebo na bankových účtoch. Účtujeme len na základe účtovných dokladov: PPD, VPD, VBU. Výnimku tvoria len uzávierkové práce.

2. Kniha pohľadávok – účtujú sa všetky pohľadávky podnikateľa voči externým subjektom t.j. pohľadávky voči odberateľom, poskytnuté preddavky dodávateľom, poskytnuté preddavky zamestnancom (napr. na pracovnú cestu), pohľadávky za manká a škody, ostatné pohľadávky. Tu sa uvádzajú: - dátum a doklad o vzniku pohľadávky, dlžník, predmet pohľadávky, dátum splatnosti, suma v Sk záznam o úhrade: dátum, doklad, suma v Sk

3. Kniha záväzkov – v tejto knihe sa účtujú všetky záväzky, ktoré má podnikateľ voči externým subjektom, t.j. záväzky voči dodávateľom, zamestnancom, poisťovniam, daňovému úradu, banke atď. V knihe záväzkov sa účtuje aj **materiál prevzatý** od zákazníkov na spracovanie alebo na opravy. Kniha záväzkov sa môže členiť podľa rozmanitosti účtovných prípadov, napríklad na:

- knihu prijatých faktúr od dodávateľov,
- knihu prijatých zdaniteľných plení,
- knihu ostatných záväzkov – záväzky voči zamestnancom, poisťovniam, daňovému úradu a pod.
- knihu úverov

1. Kniha sociálneho fondu - táto kniha slúži podnikateľovi na evidenciu záväzkov zo sociálneho fondu. Sociálny fond je zdroj určený na financovanie niektorých potrieb zamestnancov podnikateľa napr. príspevkov na dopravu do zamestnania, príspevkov na stravovanie, príspevkov na kultúrne a športové podujatia, odmien pri pracovných alebo životných jubileách zamestnancov. Účtovná jednotka vytvára sociálny fond podľa zákona o sociálnom fonde povinne. V zákone je určená i percentuálna výška povinného prídeldu.

2. Pomocné knihy jednoduchého účtovníctva

- inventárne karty nehmotného a hmotného dlhodobého majetku,
- skladové karty zásob,
- inventárna kniha finančného majetku
- kniha mzdovej evidencie – mzdové listy, zúčtovacie a výplatné listiny, vrátane ich rekapitulácie.

Účtovné knihy sa vedú v každom účtovnom období.

3. AKCIOVÁ SPOLOČNOSŤ

a)	Základné pojmy
-----------	-----------------------

Definícia: a.s. je spoločnosť, ktorá získava kapitál vydaním a predajom akcií veľkému počtu záujemcov - akcionárov. Je to spoločnosť s kapitálovou účasťou

- **Vznik** – dňom zápisu do obchodného registra
  - **Založenie** – minimálne 2 FO, alebo 1 FO a 1PO. Schválená zakladateľská listina ustanovujúcim valným zhromaždením.
  - **Základné imanie** minimálne 1 000 000,- Sk
  - **Ručenie** – spoločnosť ručí za všetky záväzky celým svojím majetkom, akcionári neručia
  - **Riadiaci orgán** – najvyšší riadiaci orgán je valné zhromaždenie
  - **Štatutárny orgán** – predstavenstvo, volí ho valné zhromaždenie
  - **Kontrolný orgán** – dozorná rada, volí ho valné zhromaždenie
- **Založenie akciovej spoločnosti**
- Na základe výzvy na upísovanie akcií** - Upísobanie akcií má byť zverejnené v tlači.
- upísovanie sa uskutočňuje zápisom do listiny upísovateľov
  - minimálne 10% akcií treba zaplatiť pri upísovaní, 30% do konania ustanovujúceho valného zhromaždenia
  - do 60 dní musí byť zvolané ustanovujúce valné zhromaždenie akcionárov, ktoré rozhodne:
    - či bude spoločnosť založená
    - schváli stanovky spoločnosti
    - schváli zakladateľskú listinu
    - zvolí orgány spoločnosti – predstavenstvo a dozornú radu
    - schváli návrh na zápis do obchodného registra
- Bez výzvy na upísovanie akcií** - ak zakladatelia sa dohodnú že zaplatia celé základné imanie. Ustanovujúce valné zhromaždenie akcionárov má obdobné povinnosti.

b)	Druhy akcií
-----------	--------------------

AKCIA je cenný papier, ktorý je dokladom o majetkovej účasti. Majiteľ je akcionár

DIVIDENDY - podiel na zisku

Akcie poznáme:

Kmeňové akcie - majiteľ kmeňových akcií má právo:

- podieľať sa na riadení spoločnosti - právo hlasovať na valnom zhromaždení
- nárok na podiel zo zisku - dividendy, ak sú na to prostriedky
- prednostné právo na nákup akcií pri novej emisii
- nárok na likvidačný zostatok pri zrušení spoločnosti

Zamestnanecké akcie - sú to špeciálne kmeňové akcie, ktoré podnik vydáva za výhodných podmienok pre svojich zamestnancov. Môže s nimi obchodovať iba medzi zamestnancami.

Prioritné akcie - majitelia nemajú hlasovacie právo

- majú nárok na dividendy za akýchkoľvek podmienok

Nominálna hodnota akcie - je hodnota podielu na majetku

Trhová hodnota akcie - suma, za ktorú sa predáva akcia na trhu. Môže byť vyššia, alebo nižšia, v závislosti aký je kurz akcie.

c)	Orgány akciovej spoločnosti
-----------	------------------------------------

Valné zhromaždenie akcionárov - najvyšší riadiaci orgán, ktorý plní funkcie:

- rozhoduje o všetkých dôležitých skutočnostiach spoločnosti
- volí a odvoláva predstavenstvo a dozornú radu
- schvaľuje ročnú závierku a výšku dividend
- schvaľuje navýšenie, zníženie základného imania a iné

Predstavenstvo - je štatutárnym orgánom spoločnosti

- zastupuje podnik
- bezprostredne riadi činnosť podniku

Dozorná rada - kontroluje činnosť spoločnosti. Má min. 3 členov. Volí sa na 5 rokov.

d)	Význam účtovnej závierky, uzávierky a jej výstupy : súvaha a výkaz ziskov a strát.
-----------	---

Na konci účtovného obdobia sa jednotlivé účty aktív, pasív, nákladov a výnosov uzatvárajú. Na účtoch aktív a pasív sa vypočítavajú konečné zostatky, na účtoch nákladov a výnosov konečné stavy. Konečné zostatky **aktívnych účtov** sa prevádzajú zo strany **D** príslušného aktívneho účtu na stranu **MD účtu 702 – Konečného účtu súvahového**. Konečné zostatky **pasívnych účtov** sa prevádzajú zo strany **MD** konkrétneho pasívneho účtu na stranu **D účtu 702 – Konečného účtu súvahového**. Konečné stavy účtov **nákladov** sa prevádzajú zo strany **D** na stranu **MD účtu 710 – Účet ziskov a strát**. Konečné stavy účtov **výnosov** sa prevádzajú zo strany **MD** na stranu **D účtu 710 – Účet ziskov a strát**.

Výsledok hospodárenia každej účtovnej jednotky účtujúcej v sústave podvojného účtovníctva závisí od výšky nákladov a výnosov, ktoré vznikli počas príslušného účtovného obdobia. **Výsledok hospodárenia** zistíme ako **rozdiel medzi celkovými výnosmi a celkovými nákladmi**. Ak je tento **rozdiel kladný**, podnik dosiahol sa **zisk**. V opačnom prípade je to **strata**.

Ak zistíme **zisk**, tak ho prevedieme zo strany **MD Účtu ziskov a strát** na stranu **D Konečného účtu súvahového**. **Stratu** prevádzame opačne – **zo strany D Účtu ziskov a strát** na stranu **MD Konečného účtu súvahového**.

Medzi súvahovými a výsledkovými účtami existuje vzájomný vzťah a súvislosť. Výsledok hospodárenia zistený z výsledkových účtov na Účte ziskov a strát je rovnaký ako výsledok hospodárenia vyčíslený zo súvahových účtov na Konečnom účte súvahovom. Výsledok hospodárenia tvorí akúsi sponu medzi radom výsledkových účtov a radom súvahových účtov

d)	Výber organizačnej štruktúry a manažérov
-----------	---

- Organizačná štruktúra - funkcionálna, divizionálna, holdingová,
- Manažment podľa charakteru
  - **univerzálni manažéri** majú široký rozhľad, rozsiahle všeobecné vedomosti obyčajne to býva **top manažment**
  - **manažéri špecialisti** hlboké vedomosti v určitom odbore - **funkční manažéri**
- Manažéri podľa úrovne riadenia
  - **top manažéri - vrcholový manažment** – sú na najvyššom stupni riadenia, rozhodujú o stratégii podniku
  - **manažéri strednej línie** – funkční manažéri jednotlivých odborných útvarov
  - **manažéri prvej línie** – sú v priamom kontakte s výrobnými robotníkmi a referentmi

f)	Možnosti získavania investičných úverov
-----------	--

Úvod: vid' téma č.1 – možnosti financovania podnikateľskej činnosti (definícia úveru, základné podmienky poskytnutia úveru).

Charakteristika dlhodobých úverov – úvery nad 5 rokov, z hľadiska účelu - predovšetkým investičné úvery (kúpa pozemku alebo stavby, výstavba, prístavba, rekonštrukcia, modernizácia, nákup hnutel'ného majetku).

Podklady k žiadosti o úver:

- doklady k posúdeniu právnej subjektivity žiadateľa: výpis z obchodného registra do 3 mesiacov starý, zakladateľská listina, stanovky spoločnosti...
- ekonomické podklady: podnikateľský plán, daňové priznania a účtovné výkazy (súvaha, výsledovka, cash flow) za predchádzajúce účtovné obdobia, ako aj projekcie súvahy a výsledovky na obdobie splácania úveru, analýza aktuálnych pohľadávok a záväzkov z hľadiska lehoty splatnosti ...

- doklady k zabezpečeniu úveru: listy vlastníctva k nehnuteľnostiam, znalecké posudky, kúpne zmluvy, doklady o zaplatení, faktúry, resp. znalecké posudky na hnutel'ný majetok, inventárne karty, súpis pohľadávok, zásob, právne a ekonomické doklady od tretej osoby, ktorá bude ručiteľom, vinkulácie vkladov....
- podklady k úverovanej investícii: zmluva o budúcej zmluve, resp. kúpna zmluva, faktúra, inštalačné a záručné podmienky pri hnutel'nom majetku (výrobná linka), pri výstavbe projekt stavby, stavebné povolenie, harmonogram prác, rozpočet stavby,

Z hľadiska zdrojov použitých na splácanie úveru investičné úvery patria medzi úvery kapitálové, teda sú splácané z disponibilných zdrojov klienta (zisk + odpisy).

f)	Poist'ovacie produkty
-----------	------------------------------

- b) Poist'ovacie produkty**
- poistenie majetku
  - poistenie zodpovednosti za škody
  - sústava sociálneho poistenia

4. PODNIK A JEHO ČINNOSTI

a)	Základné charakteristiky
----	---------------------------------

- **Podnik – trhový subjekt** – ekonomická samostatnosť, právna subjektivita
  - štruktúra podniku, podnikateľské prostredie, záujmové skupiny
  - podnikové ciele – podľa významu – vrcholové a čiastkové
  - z časového hľadiska, podľa obsahu – ekonomické, sociálne,
  - stratégia podniku – ofenzívna, mierne ofenzívna, defenzívna, zostatková
- **Vstupné výrobné faktory**
  - **elementárne** - **DM** – DHM, DNM, DFM, DP
  - **KM** – zásoby, peňažný majetok, KP
  - **PS** - pracovné sily – práca,
produktivita práce množstvo výrobkov vyrobených za určitý čas $Pr = Q : T$
pracnosť čas potrebný na výrobu jedného kusa
 $Pc = T : Q$
  - **dispozitívne** - plánovanie, rozhodovanie, organizovanie, kontrola
- **Kolobeh majetku**
  - na začiatku sústreďuje kapitál – vlastný a cudzí
  - za kapitál obstaráva DM – investičná činnosť, KM – zásobovacie činnosti, PS – personálna činnosť
  - vstupujú do výrobného procesu výstup výrobok
  - výrobok sa predá odbytovými činnosťami – pohľadávky
  - platobným stykom vráti sa vložený kapitál
- **Základné podnikové činnosti**
  - Investičná činnosť** - obstaranie DM, Investície poznáme čisté investície a obnovovacie investície, investičné plánovanie, obstaranie DM, oceňovanie DM, opotrebenie DM
  - Zásobovacie činnosti** – obstaranie hmotných vstupov pre výrobný proces. Činnosti – plánovanie, nákup, distribúcia, skladovanie
  - Personálna činnosť** – riadenie ľudských zdrojov. Činnosti – personálne plánovanie, získavanie zamestnancov, pracovný pomer, kvalifikačná príprava, hodnotenie, pracovné prostredie.
  - Podnikové výkony** – transformácia vstupov na požadované výstupy. Vecné hľadisko – transformačný proces Organizačné hľadisko – kombinačný proces Hodnotové hľadisko – reprodukčný proces Výrobný program, výrobný plán
  - Odbyt** – predaj výrobkov **Marketingové nástroje**
  - Informačné nástroje** – prieskum trhu
  - Prevádzkové nástroje –marketingový mix**
    - a) kontraktačná politika (cenová politika)
    - b) výrobová politika
    - c) distribučná politika
    - d) komunikačná politika
  - Platobný styk** – presun finančných prostriedkov od platiteľa k príjemcovi
  - Formy úhrad**
    - hotovostný platobný styk
    - bezhotovostný
    - kombinovaný

b)	Význam účtovníctva
-----------	---------------------------

Účtovníctvo je ucelený ekonomický informačný systém. Presne a spoľahlivo podáva ekonomické informácie o majetku, pohľadávkach, záväzkoch, nákladoch, výnosoch danej účtovnej jednotky.

Účtovníctvo sa musí viesť:

- a) **správne** – t.j. všetky účtovné prípady sa zaúčtujú v súlade so zákonom o účtovníctve a inými právnymi predpismi, ktoré sa ich týkajú
  - b) **úplne** – t.j. musia byť zaúčtované všetky účtovné prípady daného účtovného obdobia. Nie je možné žiadny účtovný prípad vynechať a žiadny navyše doplniť.
  - c) **preukázateľne** – t.j. ku každému účtovnému prípadu musí byť doložený príslušný účtovný doklad a len na základe neho sa účtovný prípad zaúčtuje v účtovných knihách.
- K preukázateľnosti účtovníctva patrí aj povinnosť inventarizácie majetku, vlastného imánia a záväzkov.
- d) **zrozumiteľne** - t.j. v slovenskom jazyku tak, by bolo možné spoľahlivo a jednoznačne určiť obsah účtovných prípadov
  - e) **spôsobom zaručujúcim trvalosť** všetkých účtovných záznamov, a to po celú dobu spracovania a úschovy.

Každý účtovný prípad v účtovníctve sa môže zaúčtovať len na základe účtovného dokladu.

Účtovné doklady sú preukázateľné účtovné záznamy, na základe ktorých sa uskutočňujú účtovné zápisy. Účtovný doklad je spojovacím článkom medzi vzniknutým účtovným prípadom a jeho zaúčtovaním. Medzi základné účtovné doklady patria:

Príjmový pokladničný doklad (PPD) - slúži na zaevidovanie príjmu peňazí do pokladnice.

Výdavkový pokladničný doklad (VPD) - vyhotovuje sa pri výbere peňazí z pokladnice (odvod na bankový účet, drobný nákup v hotovosti, poskytnutie preddavku na pracovnú cestu a pod.)

Výpis z bankového účtu (VBU) - pri úhrade dodávateľom, bezhotovostná výplata miezd zamestnancom, inkaso od odberateľov, odvody do Zdravotnej a Sociálnej poisťovne, odvod daňovému úradu a pod.

Vystavená faktúra (VFA) - faktúra vystavená odberateľovi pri predaji výrobkov, tovaru, materiálu, majetku alebo pri poskytnutí služby.

Prijatá faktúra (PFA) - faktúra od dodávateľa za nákup materiálu, tovaru, výrobkov, majetku alebo služby.

Príjemka (PRI) - príjem materiálu alebo tovaru na sklad

Výdajka (VYD) - výdaj materiálu alebo tovaru zo skladu

Zúčtovacia a výplatná listina (ZVL) – evidencia jednotlivých zložiek mzdy zamestnancov

Zápis o zaradení (ZAZ) - zaradenie konkrétneho druhu majetku do používania

Zápis o vyradení (ZAV) - vyradenie konkrétneho druhu majetku z používania

c)	Možnosti využitia služieb komerčných bánk
-----------	--

Vid' témy č. 1 a č. 3 – podrobnejšie rozobrať

- a) financovanie investičných zámerov formou dlhodobých úverov alebo leasingu
- b) financovanie prevádzkovej činnosti formou získavania krátkodobých zdrojov - krátkodobé úvery na tovarové / materiálové zásoby, prekleňovacie úvery na prechodný nedostatok finančných prostriedkov, kontokorentné / revolvingové úvery, faktoring

e)	Pracovná porada
-----------	------------------------

Pracovná porada – príprava, program, zapisovateľ, overovateľ, prezenčná listina, kontrola plnenia úloh, zápisnica, uznesenie

Na pravidelné pracovné porady sa odporúča pozývať čo najmenej účastníkov, aby rokovanie bolo efektívne. Pri takýchto poradách stačí účastníkov upozorniť na pravidelný termín telefonicky. Odporúča sa, aby účastníci porady včas dostali materiály, ktoré budú predmetom rokovania, aby sa mohli na rokovanie dobre pripraviť. Priebeh pravidelnej porady začína obvykle jej otvorením (otvára poradu ten pracovník, ktorý ju vedie), oboznámením sa s programom, hlavným bodom programu, diskusia, uznesenie a ukončenie porady.

- **Zápisnica** - hlavička z porady dňa, zapisovateľ, overovateľ, program, zápis jednotlivých bodov - môžu byť prílohy, diskusia – kto diskutoval, čo. V Košiciach, dňa, zapísal, overil – podpisy.

Zápisnica je vnútropodniková písomnosť dokumentačného charakteru. **Druhy zápisníc:**

- **stručná:** robí sa z pravidelných útvarových pracovných porád. Obsahuje stručný obsah porady bez uvedenia jednotlivých bodov. Spravidla ju nadiktuje vedúci útvaru svojej sekretárke;
- **podrobná:** obsahuje už krátky obsah jednotlivých bodov programu, prejavov, referátov, diskusných príspevkov aj s menami referujúcich. Okrem toho môže obsahovať aj uznesenie z porady s uvedením termínu vykonania úlohy a mena osoby zodpovednej za splnenie úlohy;
- **doslovná:** robí sa len z veľmi dôležitých porád a konferencií, zasadaní parlamentu a pod. Robia ju tí, ktorí ovládajú stenografiu a dokážu zachytiť prejavy rýchlosťou najmenej 100 slov za minútu. Pri dlhších zasadaniach musia byť k dispozícii traja až piati stenografi. V súčasnosti sa doslovné zápisnice robia pomocou moderných magnetofónov diktafónov.
- **Uznesenie** – má obyčajne tri časti
  - berie na vedomie
  - schvaľuje
  - ukladá úlohy.

e)	Požiadavky na BOZP
-----------	---------------------------

Požiadavky na BOZP – zákon č. 330/1996 Z. z. a Zákonník práce

Zamestnanec poučený, zaškolený, preskúšaný.

Ochrana životného prostredia

- interné životné prostredie – interiér podniku pracovisko, prevádzka
  - externé životné prostredie – okolie podniku
  - nesmie sa znečisťovať ovzdušie,

5. VÝROBNÉ PODNIKY

a) Výrobný proces

- **Podstata výrobného procesu** - zmena vstupov na požadované výstupy (schéma)

- kapitál
- prírodné zdroje
- pracovná sila

spotrebné statky
kapitálové statky

Výrobný proces zahŕňa tieto charakteristiky:

- **Transformačný proces** - je to vecná stránka výroby t.j. zmena vstupov na výstupy
- **Kombinačný proces** - je to organizačná stránka výroby t.j. kombinácia výrobných faktorov pre dosiahnutie požadovaných výstupov
- **Reprodukčný proces** - hodnotová stránka výroby, sleduje návratnosť vložených prostriedkov

Výrobné ciele je to cieľavedomá činnosť za účelom dosiahnutia zisku

- **Kvantitatívne ciele** - vyrobiť potrebné množstvo
- **Kvalitatívne ciele** - je to **produktivita** - princíp maxima a **hospodárnosť** princíp minima

- **Členenie výrobného procesu**

- * **Podľa výrobného programu** - základná, doplnková, pridružená výroba
- * **Podľa vzťahu k výrobnému procesu** - hlavná, pomocná, vedľajšia výroba
- * **Podľa spojitosti** - spojitá (kontinuálna), nespojitá (diskontinuálna) výroba
- * **Podľa fáz** - predzhotovujúca, zhotovujúca, dohotovujúca
- * **Podľa hromadnosti** - kusová, sériová, hromadná výroba
- * **Podľa zložitosti** - jednoduchá, zložitá výroba
- * **Podľa použitej výpočtovej techniky** - ručná, strojová, aparatúrna, automatizovaná

- **Zásady organizácie výrobného procesu**

- * **Proporciálnosť** - rovnomerné zaťaženie pracovísk
- * **Paralelnosť** - súbežné vykonávanie viacerých operácií
- * **Rytmickosť** - pravidelné vstupy a výstupy z výroby
- * **Nepretržitosť** - minimálne prerušovanie výroby a vznik prestojov

Výrobný takt – časový interval medzi dohotovením dvoch výrobkov $T_v = F_t : Q$

Výrobný rytmus – koľko výrobkov sa vyprodukuje za jednotku času $R_v = Q : F_t$

e) Analýza výrobku

Výstupom z výroby môže byť výrobok, polovýrobok, nepodarok.

- * **Charakteristiky výrobku:**

základná funkcia - na čo je výrobok určený

forma výrobku - akosť, dizajn, obal

rozširujúca funkcia - poradenstvo, servis, distribúcia, platobné podmienky

doplňujúca funkcia - imidž, značka, goodwill

- * **Výrobný program** - súhrn všetkých výrobkov, ktoré je podnik schopný vyrábať
- * **Výrobný plán** - konkretizácia výrobného programu čo do množstva a termínu
- * **Výrobný sortiment** - široký, úzky, hlboký, plytký
- * **Ochranná známka** je označenie, ktoré je schopné odlíšiť výrobky jednotlivých výrobcov **individuálne kolektívne**

Prostriedky: slovami, písmenami, osobitným tvarom, obrázkami, číslicami

Nesmú sa používať – štátne znaky a symboly, názvy medzinárodných organizácií, hanlivé názvy, symboly propagujúce fašizmus, rasizmus, nacizmus a terorizmus.

c)	Sledovanie výrobných kapacít
-----------	-------------------------------------

Výrobná kapacita – maximálna výrobná schopnosť podniku za dané obdobie. Je limitovaná technickým zariadením, alebo pracovnou silou. Môže byť udaná ako:

- * **vstupná veličina** - vyjadruje koľko vstupov je podnik schopný spracovať za jednotku času,
- * **výstupná veličina** - udáva koľko výstupov produkuje podnik za jednotku času

Základom výpočtu výrobnej kapacity je **výrobná kapacita jedného stroja**. Môže byť:

- **výkonová norma stroja ako norma množstva** - $K = F \times Nm$
- **výkonová norma stroja ako norma času** - $K = F : Nč$

Extenzívne využívanie – časové

Intenzívne využívanie - výkonové

Integrálne – súčin

Príklad: *Analyzujte výrobnú kapacitu podniku a vypočítajte výrobnú kapacitu stroja obidvoma spôsobmi, ak sú dané údaje*

• Výkonová norma množstva stroja je	Nm = 60 ks / hod.
• Výkonová norma času je	Nč = 1 min. / kus
• Počet kalendárnych dní v roku	Dk = 365 dní
• Počet dní pracovného pokoja	Dp = 112 dní
• Celozávodná dovolenka	Dd = 10 dní
• Práca na dve smeny 2 x 8 hod.	Hs = 16 hod. / deň

A) Výpočet podľa normy množstva

Najsamprv sa vypočíta využiteľný časový fond F

$$F = (Dk - Dp - Dd) \times Hs = (365 - 112 - 10) \times 16 = 243 \times 16 = 3888 \text{ hodín}$$

Ďalej vypočítame kapacitu stroja

$$K = F \times Nm = 3888 \times 60 = \underline{\underline{233\ 280 \text{ kusov}}}$$

Podnik je schopný vyrobiť 233 280 kusov za rok

B) Výpočet podľa normy času

F zostáva to isté

$$K = F : Nč = 3888 : 1:60 = 3888 : 0,0166 = \underline{\underline{233\ 280 \text{ kusov za rok}}}$$

Z výpočtu vyplýva, že kapacita stroja vypočítaná podľa normy množstva a podľa normy času je rovnaká.

d)	Postup účtovania dlhodobého majetku
-----------	--

Najčastejším spôsobom obstarávania dlhodobého majetku je kúpa (tzv. dodávateľský spôsob). Obstarávanie DNM, DHM a DFM sa účtuje prostredníctvom **kalkulačných účtov**:

041 – Obstaranie dlhodobého nehmotného majetku

042 – Obstaranie dlhodobého hmotného majetku

043 - Obstaranie dlhodobého finančného majetku.

Na týchto účtoch sa sledujú jednotlivé zložky obstarávacej ceny dlhodobého majetku (cena obstarania majetku plus náklady spojené s jeho obstaraním – clo, provízia, preprava, poisťné, montáž) až do termínu jeho zaradenia do užívania. Nehmotným a hmotným majetkom sa stávajú obstarané veci na **základe zápisu (protokolu) o zaradení do užívania (ZAZ)**. Vtedy sa môže dlhodobý majetok účtovať na príslušných majetkových účtoch účtovných skupín 01, 02, 03 na strane **Má dať** so súvzťažným zápisom na účtoch 041 alebo 042 na strane **Dať** (napr. 022/042, 013/041, 021/042).

Po zaradení dlhodobého majetku do užívania sa zároveň vystaví pre každý druh dlhodobého majetku osobitne **inventárna karta**, ktorá plní funkciu analytickej evidencie pre dlhodobý majetok.

V priebehu svojho používania sa majetok odpisuje, čo v účtovníctve vyjadrujeme odpismi. Odpisy účtujeme na nákladovom účte **551 – Odpisy** so súvzťažným zápisom na príslušnom účte **oprávok** konkrétneho druhu majetku (napr. 551/081, 551/082, 551/073).

Pri vyradení majetku účtovne najskôr musíme vykonať jednorázový odpis zostatkovej ceny majetku (ak ju príslušný majetok má). Až po tomto kroku môže nastať samotné vyradenie majetku na základe **zápisu (protokolu) o vyradení (ZAV)**. Napr. 082/022, 081/021, 073/013.

d)	Interné písomnosti
-----------	---------------------------

Pozvánka na poradu: je vnútropodniková písomnosť komunikačného charakteru, ktorá informuje pozvaných o tom, kde a kedy bude porada, aký je jej cieľ, hlavné body programu a čas predpokladaného ukončenia. Musí sa poslať včas, aby sa pozvaný pracovník mohol na poradu pripraviť. Úprava pozvánky nie je normovaná, platia však zásady, ktoré náležitosti má obsahovať:

1. Záhlavie (adresa odosielateľa)
2. Názov písomnosti (POZVÁNKA)
3. Miesto a čas konania
4. Program
5. Predpokladaný termín ukončenia porady
6. Miesto a dátum vyhotovenia pozvánky
7. Podpis osoby zodpovednej za vedenie porady

Významným osobám sa pozvánka na slávnostné porady píše ako *individuálny osobný list*.

K nej potom je potrebné pripojiť program rokovania.

Prezenčná listina: na poradách sa zisťuje prítomnosť, ktorá je jednou z náležitostí zápisnice. Účastníci porád sa podpisujú na prezenčnú listinu, ktorá je tiež vnútropodnikovou písomnosťou dokumentačného charakteru. *Forma* prezenčnej listiny závisí od toho, koľko účastníkov a kto bude na porade. V záhlaví sa uvádza názov firmy, potom je to označenie prezenčná listina a v prípade, že sa dopredu nevie, kto na poradu príde, uvádza sa len poradové číslo, stĺpec meno účastníka, miesto z akej firmy, podpis, poznámka.

V prípade, keď sa vie kto konkrétne na poradu príde môže prezenčná listina obsahovať vopred napísané mená pozvaných a tí sa už len podpíšu do príslušného riadku. Všeobecné použitie má prezenčná listina, kde nie je predpísané meno pozvaného.

f)	Financovanie výrobného procesu
-----------	---------------------------------------

Vid' témy č.1 a č. 3 – sústrediť sa na rozbor

- a) financovanie investičných zámerov formou dlhodobých úverov alebo leasingu – predovšetkým na výstavbu prevádzkových priestorov a nákup/leasing technológie
  - b) financovanie prevádzkovej činnosti formou získavania krátkodobých zdrojov - krátkodobé úvery na materiálové zásoby, kontokorentné/ revolvingové úvery, faktoring
- Podklady je potrebné pripraviť k žiadosti o úver na financovanie prevádzkových nákladov podniku

Charakteristika krátkodobých úverov – úvery do 1 roka, z hľadiska účelu - predovšetkým úvery na nákup obežných prostriedkov, prekleňovacie úvery, kontokorentné úvery

Podklady k žiadosti o úver:

- doklady k posúdeniu právnej subjektivity žiadateľa: výpis z obchodného registra do 3 mesiacov starý, zakladateľská listina, stanovky spoločnosti, spoločenská zmluva....
- ekonomické podklady : podnikateľský plán, daňové priznania a účtovné výkazy (súvaha, výsledovka, cash flow) za predchádzajúce účtovné obdobia, ako aj projekcie súvahy a výsledovky na obdobie splácania úveru, analýza aktuálnych pohľadávok a záväzkov z hľadiska lehoty splatnosti ...
- doklady k zabezpečeniu úveru: listy vlastníctva k nehnuteľnostiam, znalecké posudky, kúpne zmluvy, doklady o zaplatení, faktúry, resp. znalecké posudky na hnutel'ny majetok, inventárne karty, súpis pohľadávok, zásob, právne a ekonomické doklady od tretej osoby, ktorá bude ručiteľom, vinkulkácie vkladov....
- podklady k čerpaniu úveru: faktúry na zásoby, faktúry od dodávateľov médií a pod.

Z hľadiska zdrojov použitých na splácanie úveru krátkodobé úvery na financovanie prevádzkových nákladov patria medzi úvery finančné, teda sú splácané zo zdrojov uvoľnených po znížení aktív (z tržieb za zásoby, z inkasovaných pohľadávok).

6. MATERIÁLOVÉ HOSPODÁRSTVO

a)	Zásobovacie činnosti
-----------	-----------------------------

- **Zásobovacie činnosti** zabezpečujú obstaranie hmotných vstupov pre výrobný proces v požadovanom množstve, kvalite a čase.

Sú to:

- 1 Plánovanie materiálových zásob
- 2 Nákupná činnosť
- 3 Skladovanie materiálových zásob
- 4 Riadenie materiálových zásob

- * **Premet obstarania** závisí od typu podniku a všeobecne rozoznávame:

- **vstupné materiály** - zúčastňujú sa na podnikovom transformačnom procese
- **polovýrobky** - po dohotovení podieľajú sa na kompletizácii výrobkov
- **obchodné tovary** - sú predmetom kúpy a predaja

- * **Spôsoby obstarania materiálu** sú rôzne. Najznámejšie sú:

- **náhodné obstaranie** - rieši dodávku až po vzniku potreby - obstaranie z prípadu na prípad
- **obstaranie do zásoby** - materiál sa nakupuje na sklad, ktorý plní synchronizačnú funkciu pre výrobu. Je to najrozšírenejší spôsob obstarania
- **bezskladové obstaranie** - nakúpený materiál priamo vstupuje do výroby

- * **Prístupy zásobovania** - aktívny, pasívny, kombinovaný

- * **Organizácia zásobovania** Zásobovacie činnosti zabezpečuje útvar **zásobovania**, ktorého organizácia závisí od výrobného programu podniku, od technického vybavenia podniku, od počtu dodávateľov, od územného rozloženia dodávateľov, od dobrých vzťahov, ...

Organizácia skladového hospodárstva sa môže uskutočňovať :

- **centralizovane** (1 veľký sklad)
- **decentralizovane** (viac menších skladov)
- **kombinovane** (1 veľký sklad a niekoľko menších skladov)

- **Plánovanie materiálových potrieb** je stanovenie jednotlivých druhov materiálu, ich kvality a množstva v určitom termíne.

- * **Norma spotreby materiálu** - je maximálne prípustne množstvo materiálu na výrobu jednotky výkonu stanovenej kvality. Rozlišujeme:

- **normy spotreby základného materiálu** - čistá potreba, odpad (technologický, ostatný)
- **normy spotreby pomocného materiálu** - materiál, ktorý sa zúčastňuje na výrobnom procese, ale nevstupuje do výrobku.

Metódy určovania noriem spotreby materiálu

prepočtovo-analytická, skúšobno-experimentálna, štatistická

- * **Plánovanie materiálových potrieb:**

- * _ poznáme metódy

- **metóda grafov** - využíva sa pri zložitých výrobkoch. Zvažuje sa, z koľkých súčastí sa výrobok skladá aké materiály sú nevyhnutné na výrobu súčiastok. Výrobok sa rozkreslí vo svojej štruktúre a zistí sa počet jednotlivých komponentov.

- **metóda ABC** - materiál sa rozdelí do troch skupín. „**A**“ najmenej položiek a najdrahšie, „**B**“ menej nákladné položky, „**C**“ položky nízkych nákladov
Po vypočítaní potreby na jednotku výroby, vypočíta sa potreba na celkový plán.

Poznáme postupy: **výrobová metóda, metóda typových reprezentantov, metóda analógií**

- **Nákupná politika podniku** vychádza z odbytovej stratégie podniku. Snahou je získať informácie o dodávateľoch a uplatniť ich na podmienky podniku.

- * **Prvky nákupnej politiky** možno rozdeliť do troch skupín:
  - a) **Prvky súvisiace s predmetom nákupu** - politika množstva, kvality a ceny
  - b) **Prvky súvisiace so zdrojmi nákupu** - spôsob dodania, počet dodávateľov a ich územné rozloženie
  - c) **Prvky spojené s tvorbou podmienok nákupu** - vytváranie dodávateľských vzťahov, nákupná reklama, nákupné orgány, kooperácia pri nákupe.
- * **Voľba dodávateľa** posudzuje sa trhovú pozíciu dodávateľa (vzdialenosť, bonita) a dodacie podmienky (cena, množstvo, kvalita materiálu)
- * **Verejná obchodná súťaž (v. o. s.) - verejné obstaranie** - forma obstarania materiálu prevažne v štátnych podnikoch.
  - predmet nákupu a podmienky sa zverejnia v Obchodnom vestníku.
  - dodávatelia zasielajú svoje ponuky v obálke výrazne označené V.O.S.
  - všetky ponuky sa posudzujú výberovou komisiou v termíne výberového konania
  - vyberie sa najvhodnejší dodávateľ.
- * **Tender** je to verejná obchodná súťaž na privatizáciu so zahraničnou účasťou.

b)	Evidencia zásob
-----------	------------------------

Evidencia zásob je povinná zo zákona, lebo zásoby viažu značné finančné prostriedky. Skladová evidencia predstavuje účtovnícke, štatistické a operatívne záznamy o stave a pohybe zásob na skladoch. Pre evidenciu zásob poznáme viaceré metódy

- 1 metódy vizuálnej kontroly** - kniha záznamov, metóda lístkov na regáloch a metóda dvoch regálov
- 2 metódy písomných záznamov** - metóda skladových kariet, skladových blokov a skladových lístkov

Metóda skladových kariet je najrozšírenejšia metóda evidencie skladových zásob. Potrebné informácie čerpá z dokladov:

- **skladová karta** - vystavená pre každý druh materiálu so základnými údajmi o materiále a jeho pohybe - príjem, výdaj, zostatok
- **cenník materiálu** - súbor o každom materiále so základnými údajmi o materiále
- **príjem materiálu - príjemka** - doklad o prijme materiálu do skladu
- **výdaj materiálu - výdajka** - doklad o výdaji materiálu zo skladu

Výber metódy skladovej evidencie

Metóda skladových blokov – rýchly obrat, veľké množstvá, nízka cena – *spojovací materiál*

Metóda skladových lístkov - drahé položky, sleduje sa každá položka osobitne – autá

Metóda skladových kariet - presné obraty rôznych položiek – veľkosklad potravín

Zásady BOZP v sklade – prehľadné uloženie na určenom mieste, ťažké kusy dole, nesmie sa nič povalovať po ceste, dostatočná vzdialenosť od vykurovacieho zariadenia

c)	Účtovanie materiálu
-----------	----------------------------

Obstaranie a úbytok zásob materiálu sa podľa postupov účtovania pre podnikateľov môže účtovať dvoma spôsobmi: **spôsobom A a spôsobom B.**

Účtovanie zásob spôsobom A môžu použiť všetky účtovné jednotky, pre ktoré platí rámcová účtová osnova.

Účtovanie zásob spôsobom B môžu použiť účtovné jednotky, ktorým právne predpisy neukladajú povinnosť dať si overiť účtovnú závierku auditorom.

Účtovanie zásob materiálu spôsobom A:

- všetky náklady vynaložené na nakupovaný materiál sa účtujú na majetkových účtoch (najprv kalkulačný účet **111 – Obstaranie materiálu**, potom na základe PRI účet **112 – Materiál na sklade**)
- prírastok a vyskladnenie zásob vlastnej výroby sa účtuje priebežne počas celého účtovného obdobia
- inventarizáciu zásob materiálu možno robiť priebežne

Účtovanie zásob materiálu spôsobom B:

- v priebehu účtovného obdobia jednotlivé zložky obstarávacej ceny (cena materiálu a náklady spojené s obstaraním materiálu – poistné, preprava, clo, provízia) sa účtujú **priamo do nákladov**
- zásoby vlastnej výroby v priebehu účtovného obdobia sa neúčtujú na účtoch zásob, ku koncu účtovného obdobia sa evidujú iba **zmeny stavu zásob** zistené pri inventarizácii
- účtovanie obstarania a spotreby zásob spôsobom B predpokladá vykonanie periodickej inventarizácie ku koncu účtovného obdobia a vyžaduje bežné preukazné vedenie
- skladovej evidencie.

d)	Kúpna zmluva
-----------	---------------------

Kúpna zmluva je to slobodný prejav vôle predávajúceho tovar predat' a kupujúceho tovar prevziať a zaplatiť

Právne podmienky pre uzavretie kúpnej zmluvy

- * **súhlasný prejav vôle** - obidve strany musia s uzavretím zmluvy súhlasiť
- * **právna spôsobilosť** - subjekty musia mať oprávnenie pre podnikateľskú činnosť
- * **dobrovoľnosť** - zmluva má byť podpísaná bez nátlaku - dobrovoľne
- * **určitosť** - presné určenie predmetu zmluvy
- * **reálnosť** - je možná realizácia zmluvy
- * **prípustnosť** - nesmie byť v rozpore so zákonom

Fázy uzatvárania kúpnej zmluvy

- 1. fáza informačná** - hľadajú sa informácie o možnosti kúpy respektíve predaja
- 2. fáza uzavretie KZ** - vyhotoví sa objednávka na predmet zmluvy, stanovia sa podmienky a obojstranne sa podpíše KZ.
- 3.fáza realizačná** - predávajúci tovar dodá a kupujúci ho preberie a zaplatí.

d)	Písomnosti pri neplnení kúpnej zmluvy
-----------	--

• Písomnosti pri neplnení KZ: reklamácia, urgencia, upomienka

Reklamácia je obchodný list, ktorým odberateľ upozorňuje na zistené chyby v dodávke alebo na chyby vo výpočte faktúry. Reklamácia má vždy písomnú formu a odosiela sa doporučené. Ak odberateľ zistí nezrovnalosti v množstve, resp. v kvalite, musí spísať **Protokol o chybách** za účasti dodávateľa alebo zástupcu z nestrannej organizácie (Mestského úradu). Protokol o chybách a *Reklamačný list* musí odberateľ ihneď aj s reklamáciou poslať dodávateľovi.

Komerčný zápis spíšu pracovníci dopravnej organizácie, ak sa zistí poškodenie tovaru pri preprave.

Odpoveď na reklamáciu môže byť kladná, uznanie reklamácie alebo záporná, odmietnutie reklamácie.

Urgencia (posúrenie) je obchodný list, ktorým odberateľ upozorňuje dodávateľa, že nedodrжал zmluvný termín dodávky. Má písomnú formu a odosiela sa doporučené. Najčastejšou nepravidosťou pri plnení kúpnej zmluvy sú oneskorené platby.

Upomienka je obchodný list, ktorým dodávateľ upomína svojho odberateľa, že ešte neuhradil faktúru za uskutočnenú dodávku. Má vždy písomnú formu a posiela sa doporučene. Odosielať spravidla nereaguje na *prvú upomienku*, preto mu dodávateľ posiela *druhú upomienku*, ktorá má už dôraznejší tón. Obidve upomienky spravidla píše učtáreň firmy. Ak faktúra nie je uhradená ani po tejto upomienke, firemný právnik posiela *tretiu upomienku*, ktorá má byť akýmsi pokusom o zmier. V nej upozorňuje kupujúceho, že je to posledný pokus, po ktorom navrhne vyriešiť spor súdom. V tretej upomienke už bývajú vyčíslené aj úroky z omeškania a náklady spojené s upomínaním. Dôležité je, aby upomienky neboli písané vulgárnym tónom.

e)	Informácie o dodávateľoch
-----------	----------------------------------

Informácie o dodávateľoch

- **Klasický spôsob** – dopyt, ponuka písomne, telefón, fax
- **Súčasný spôsob** - internet, e-mail, mobilný telefón, SMS
- **Verejné obstarávanie** vid' tému 5 bod a)

f)	Využitie výpočtovej techniky
-----------	-------------------------------------

Využitie výpočtovej techniky v posledných rokoch sa čoraz viac využíva výpočtová technika aj v zásobovacích činnostiach. Týka sa týchto činností:

Oblasť výpočtová - výpočet normy spotreby materiálu, výpočet plánu potreby materiálu, bilancovanie materiálových potrieb

Oblasť evidenčná zo zákona - evidencia dodávateľov, evidencia objednávok a kúpnych zmlúv, evidencia došlých faktúr a sledovanie ich úhrad, evidencia skladových zásob

Oblasť manipulácie s materiálom - pre uľahčenie práce v skladoch

7. DLHODOBÝ MAJETOK

a)	Definícia, štruktúra DM
-----------	--------------------------------

Definícia - majetok podniku tvoria všetky prostriedky, ktoré podnik pri svojej činnosti obstaráva, používa a vytvára. Môže mať podobu - hmotnú, nehmotnú, peňažnú.

• **Štruktúra majetku:**

- **z hľadiska prevádzkového cyklu** – obežný a neobežný
- **z hľadiska charakteru** - hmotný, nehmotný, finančný
- **z hľadiska likvidity** – nelikvidný, s vyšším stupňom likvidity, likvidný
- **z časového hľadiska** – dlhodobý majetok
  - krátkodobý majetok

DLHODOBÝ MAJETOK - slúži pre podnikateľskú činnosť a jeho doba použitia alebo splatnosti je dlhšia ako 1 rok.

➤ **Dlhodobý hmotný majetok DHM** budovy, stavby, pozemky, samostatne hnutelné veci stroje, zariadenia, dopravné prostriedky, inventár, umelecké predmety, ..

Dlhodobý drobný HM - DDHM - do € 1 000.

Dlhodobý nehmotný majetok DNM zriaďovacie výdavky, softvér, ocenené práva, patenty, vynálezy, goodwill

Dlhodobý drobný NM - DDNM - do € 1 660.

➤ **Dlhodobý finančný majetok DFM** - dlhodobé CP a vklady, pôžičky, dlhodobý prenájom, umelecké zbierky, ...

➤ **Dlhodobé pohľadávky**

KRÁTKODOBÝ MAJETOK - vstupuje do transformačného procesu, alebo je predmetom kúpy a predaja a jeho použitie, alebo splatnosť je spravidla kratšia ako 1 rok

➤ **Zásoby** - materiál, nedokončená výroba, výrobky, tovar, zvieratá, ...

➤ **Pohľadávky** - odberatelia a ostatné

➤ **Finančný majetok** - pokladnica, BÚ, ceniny, peniaze na ceste, ...

- **Obstaranie DM** – spôsob, akým podnik nadobudol majetok
  - kúpou** - obstaranie za úhradu na dodávateľskú faktúru. Možný aj preddavok, alebo obchodný úver
  - darovaním** - obstaranie DM bezplatne. Vznikajú náklady nevyhnutne spojené s obstaraním napr. doprava, inštalácia a iné.
  - vlastnou činnosťou** - podnik má vo výrobnom programe výrobu výrobkov, ktoré potrebuje pre svoju činnosť. Zaradenie do používania sa nazýva **aktivovanie DM**. Náklady predstavujú súhrn všetkých nákladov spojených s výrobou.
  - preradením z osobného používania** - ak sa rozhodne vlastník k preradeniu
  - finančným leasingom** - obstaranie na základe zmluvy o kúpe prenajatej veci, kde má nájomca právo po ukončení platnosti zmluvy odkúpiť predmet prenájmu za zostatkovú cenu.
- **Ocenenie DM** peňažné vyjadrenie hodnoty DM. Druhy cien:
  - vstupná cena** - hodnota, za ktorú bol DM obstaraný
  - zostatková cena** - vstupná cena znížená o odpisy **ZS = VS - oprávky**
 Za vstupnú cenu sa považuje:
  - **obstarávacia cena** - vlastná hodnota DM a náklady nevyhnutne spojené s obstaraním DM (preprava, montáž, poistné a iné)
  - **reprodukčná cena** - je cena, za ktorú by sa DM obstaral v čase, keď potrebujeme túto cenu poznať. Určuje ju súdny znalec, alebo sa stanoví porovnaním s podobným DM Oceňuje sa DM darovaný, umelecké zbierky, budovy, pozemky.
  - **vlastné náklady** - sú náklady súvisiace s vytvorením DHM alebo DNM vlastnou činnosťou. Je to suma všetkých nákladov nevyhnutne vynaložených na výrobu.
  - **zvýšená vstupná cena** - je to vstupná cena zvýšená o technické zhodnotenie DM
  - **menovitá hodnota** – ocenenie finančného majetku

b)	Možnosti financovania DM
-----------	---------------------------------

Vid' témy č. 1 a č.3 – podrobne rozobrať dlhodobé úvery a možnosti leasingu.

c)	Postup účtovania DM
-----------	----------------------------

Postup účtovania dlhodobého majetku pozri tému 5 bod d)

d)	Odpisy DM
-----------	------------------

Odpisy dlhodobého majetku upravuje zákon o dani z príjmu FO a PO

. Opotrebenie poznáme:

- **fyzické** - v dôsledku používania DHM

- **morálne** - technická zastaranosť

ODPISY - sú peňažným vyjadrením výšky opotrebenia DHM a DNM uznaný ako náklad.

DM sa zaradí do odpisovej skupiny (sú 4 odpisové skupiny).

* **Rovnomerné odpisy** - v odpisovej skupine je daný **počet rokov odpisu**

Odpis = vstupná cena : počet rokov odpisu

* **Zrýchlené odpisy** - v odpisovej skupine je daný **koeficient odpisu za 1. rok a za ďalšie roky**

1. rok   **Odpis = vstupná cena : koeficient v 1. roku**

ďalšie roky   **Odpis = 2 x zostatková cena : (koef. ďal. rokov - počet odpisovaných rokov)**

• **Oprávky k DM** - kumulované odpisy od začiatku používania DM až po jeho vyradenie

• **Neodpisovaný DM** - DDHM, DDNM, pozemky, FM, umelecké predmety a zbierky

• **Odpisový plán** – príklad

Firma AHA, s.r.o. Humenné obstarala kopírovacie zariadenie MINOLTA. Zaradila ho pod inventárnym číslom INV. Č 001/09. Z dodávateľskej faktúry sú známe údaje:

a) hodnota kopírky	1900,00 EUR	042 / 321
b) DPH 19 %	361,00 EUR	343 / 321
c) inštalácia a preprava	100,00 EUR	042 / 321
d) DPH 19 %	19,00 EUR	343 / 321
e) celková suma	2380,00 EUR	

- Vypočítajte pre kopírku MINOLTA vstupnú cenu VC = 2000,00 EUR
- Vypočítajte odpis dlhodobého majetku rovnomernou a zrýchlenou metódou odpisovania
- 1. odpisová skupina – počet rokov odpisu 4

1. ROVNOMERNÉ ODPISY:

ROK	P. r.o.	ODPISY	OPRÁVKY	ZOSTATKOVÁ CENA
1.	4	500,-	500,-	1 500,-
2.	4	500,-	1 000,-	1 000,-
3.	4	500,-	1 500,-	500,-
4.	4	500,-	2 000,-	0

2. ZRÝCHLENÉ ODPISY:

ROK	koeficient	ODPISY	OPRÁVKY	ZOSTATKOVÁ CENA
1.	4	500,-	500,-	1500,-
2.	5	750,-	1250,-	750,-
3.	5	500,-	1750,-	250,-
4.	5	250,-	2000,-	0

e) Informácie o dodávateľoch

Informácie o dodávateľoch

- **Klasický spôsob** – dopyt, ponuka písomne, telefón, fax
- **Súčasný spôsob** - internet, e-mail, mobilný telefón, SMS

f) Postup verejného obstarávania DM

Postup verejného obstarávania vid' tému 5 bod a)

8. PERSONÁLNA ČINNOSŤ V PODNIKU

a) Personálny manažment

Personálny manažment je tá časť činnosti podniku, ktorá sa zaoberá riadením ľudských zdrojov.

Personálna stratégia - je to dlhodobé plánovanie ľudských zdrojov, zamerané na stanovenie počtu a štruktúry pracovníkov, vypracované v súlade s podnikovými cieľmi.

- **Personálne plánovanie** – stanovenie počtu a štruktúry zamestnancov na termín.
- **Metódy personálneho plánovania** – expertný odhad
  - trendové postupy
  - ukazovateľové postupy

- **Štruktúra zamestnancov** – robotníci, administratívni, THP, riadiaci, ...

Na realizáciu úloh personálneho manažmentu sa podieľajú vrcholový manažment podniku, manažéri všetkých úrovni riadenia, pracovníci personálneho útvaru

- **Získavanie zamestnancov**

Je to komplex činnosti zameraných na prilákanie dostatočného počtu vhodných uchádzačov o pracovné miesto.

interné zdroje - pracovný postup, kariéra, resp. rekvalifikácia vlastných pracovníkov. Je výhodná, lebo pracovník je známy a znižujú sa náklady na jeho adaptáciu a zvyšuje sa motivácia na jeho výkon

externé zdroje - absolventi škôl, voľné pracovné sily na trhu práce, pracovníci, ktorí chcú zmeniť pracovné miesto

Metódy získavania pracovníkov

inzercia v masmédiách	- vývesky, letáky
meno firmy	- územné úrady práce, rodiny a sociálnych vecí
sprostredkovateľské organizácie	- vlastné záznamy

- **Kvalifikačná príprava zamestnancov**

adaptácia pracovníkov - pracovná adaptácia, sociálna adaptácia, podniková kultúra

zvyšovanie kvalifikácie - prehĺbenie vedomosti v tom istom odbore

rekvalifikácia - preškolenie na iný odbor. Môže byť úplná alebo čiastočná

rozvoj pracovníkov je to predovšetkým pracovná kariéra

- **Hodnotenie zamestnancov** predstavuje komplex činnosti zameraných na objektívne posúdenie pracovníka a následne na spravodlivú odmenu za vykonanú prácu

Hodnotenie pracovníkov je dôležité pre efektívne uskutočnenie podnikových činnosti. Bezprostredne vplýva na: zvýšenie výkonov pracovníkov, stimulácia pracovníkov, odmeňovanie pracovníkov, potreba vzdelávania, rozvoj kariéry, premiestňovanie pracovníkov, inovácie organizačného usporiadania, ukončenie pracovného pomeru.

Každý podnik si vypracuje individuálne zásady hodnotenia.

Intervaly hodnotenia - sú rôzne. Denné - dochádzka, mesačné - pre mzdy, ročné - postup

Hodnotiteľ - obyčajne vedúci, ale môžu byť aj spolupracovníci

Systém hodnotenia každý podnik si vypracuje individuálne

Kritéria hodnotenia najčastejšie sú zamerané na hodnotenie

A) **pracovné výsledky**

B) **pracovné správanie**

C) **sociálne správanie**

D) **znalosti, spôsobilosti**

- **Metódy hodnotenia** sú rôzne a najznámejšie sú:

- **číselné hodnotenie** - známkovacia stupnica

- **verbálne hodnotenie** - hodnotiaci správa

- **na základe plnenia úloh** - počet splnených a nesplnených úloh

- **hodnotenie kritických prípadov**

- **hodnotenie na základe hodnotiacich dotazníkov**

- **hodnotiaci rozhovor**

S každým hodnotením má byť oboznámený hodnotený pracovník

b)	Charakteristika mzdy
-----------	-----------------------------

Mzda – peňažné vyjadrenie odmeny za prácu

Motivácia - vnútorná potreba lepšej práce, výkonov

Stimulácia - vonkajšie podnety pre lepšiu prácu

Peňažné ohodnotenie - odmena za vykonanú prácu - mzda, plat

Formy mzdy - časová, úkolová, podielová, zmiešaná, naturálna

Základná mzda – tarifná, zmluvná je povinná, ktorá má byť vyplatená zamestnancovi

Doplňkové formy miezd - odmeny, prémie, osobné ohodnotenie a iné

Nominálna mzda - mzda, ktorá je vyplatená zamestnancovi

Reálna mzda - vyjadruje, čo sa dá za danú hodnotu kúpiť

Hrubá mzda - súčet všetkých zložiek mzdy

Čistá mzda - mzda vyplatená zamestnancovi po odpočítaní fondov a po zdanení.

Daňový základ - hrubá mzda mínus fondy a odpočítateľné položky

- **Algoritmus výpočtu miezd**

Výpočet základnej časovej mzdy = ZMČ : časový fond x (odpracované dni + sviatky)

Výpočet hrubej mzdy súčet všetkých zložiek miezd

Výpočet zákonného sociálneho poistenia - vymeriavací základ - jednotlivé poistenia podľa tabuľky – zaokrúhlenie nahor

Výpočet preddavku na daň = daňový základ (HM – ZSP – nezdaniteľná položka) x 0,19

Čistá mzda = HM – ZSP – PD + daňový bonus

- **Zásady účtovanie miezd**

Mzdové náklady predstavujú dôležitú zložku celkových nákladov každej účtovnej jednotky.

Účtuje sa o nich na syntetickom účte **521 – Mzdové náklady**. Na stranu MD tohto účtu sa účtujú všetky mzdy, prémie a odmeny, t.j. celkové hrubé mzdy zamestnancov so súvzťažným účtovným zápisom na strane Dal účtu **331 - Zamestnanci**.

Mzdy sa vypočítavajú mesačne na základe prvotných dokladov z operatívnej evidencie, t.j. evidencie dochádzky, pracovných, resp. úkolových listov, dovolenkových listov, súpisky práce a miezd, kontrolných listov a pod.

Analytická evidencia miezd sa vedie na **mzdových listoch** jednotlivých zamestnancov za každý kalendárny rok, v ktorých sú okrem základ. identifikačných údajov aj ďalšie dôležité údaje potrebné na výpočet miezd.

Zúčtovacia a výplatná listina je účtovným dokladom na účtovanie miezd v hlavnej knihe na jednotlivých syntetických účtoch. ZVL obsahuje údaje podľa jednotlivých zamestnancov v abecednom poradí i sumárne za celú účtovnú jednotku.

Základné účtovné prípady týkajúce sa miezd:

ZVL Priznané hrubé mzdy zamestnancov	521/331
ZVL Náhrada príjmu počas dočasnej PN	527/331
ZVL Zrážka zákon. sociálneho poistenia	331/336
ZVL Zrážka preddavku na daň	331/342
ZVL Nárok na daňový bonus	342/331
ZVL Zrážky na sporenie, pôžičky, poisťky	331/379
ZVL Zrážka manka	331/335
ID Zrážka zák. soc poistenia plateného zamestnávateľom	524/336
VPD/VBÚ Výplata mzdy zamestnancovi	331/211 (221)

d)	Sústava sociálneho poistenia
-----------	-------------------------------------

Sústava sociálneho poistenia

- **Zdravotné poistenie** – slobodná voľba poisťovne. Zmena poisťovne nahlásiť do konca septembra s účinnosťou od nového roku. Vznik narodením (narodené dieťa je poistené v poisťovni matky). Zánik smrťou. Platiteľ za deti, štát. Za zamestnancov - zamestnávateľ 10 % z vymeriavacieho základu a 4 % zamestnanec
- **Sociálne poistenie** (podľa tabuľky)
  - **nemocenské**
  - **dôchodkové starobné**
  - **dôchodkové invalidné**
  - **úrazové**
  - **poistenie v nezamestnanosti**

e)	Vypracovanie životopisu
-----------	--------------------------------

Životopis možno písať ako individuálnu písomnosť alebo ako štruktúrovaný životopis. V súčasnosti sa preferuje štruktúrovaný životopis, ktorý sa viac používa i v EÚ.

Náležitosti životopisu:

záhlavie (obsahuje adresu pisateľa)

označenie písomnosti ŽIVOTOPIS

osobné údaje (dátum a miesto narodenie, informácie o manželovi a deťoch – ak nie sú plnoleté)

dosiahnuté vzdelanie

prax v zamestnaní

osobitné vedomosti (jazykové, odborné)

osobné záujmy

adresy osôb, ktoré môžu podať referencie o pisateľovi

miesto a dátum napísania životopisu

vlastnoručný podpis

Nie každý životopis musí obsahovať všetky náležitosti. Píše sa obvykle riadkovačom 1 až 1,5, podľa jeho rozsahu.

f)	Využitie bankových služieb
-----------	-----------------------------------

K najbežnejšiemu spôsobu výplaty mzdy v súčasnosti patrí prevod mzdy po vykonaní povinných zrážok na osobný účet zamestnanca, a to bezhotovostnou formou z podnikateľského účtu zamestnávateľa. Podmienkou takejto formy výplaty mzdy je založenie osobného účtu zamestnanca a oznámenie zamestnancovho bankového spojenia zamestnávateľovi.

Pod pojmom **účet** rozumieme technický prostriedok banky na obojstranné vyúčtovanie medzi bankou a klientom. Zaznamenávajú sa na ňom obraty v prospech klienta (kreditné obraty) a obraty v prospech banky (debetné obraty). Informácie o zúčtovaní a konečnom zostatku účtu sú klientovi oznamované prostredníctvom správy o zúčtovaní (napr. výpis z účtu). Komerčné banky ponúkajú svojim klientom bežné účty (určené predovšetkým na realizáciu platobného styku), kontokorentné účty (povolený debetný zostatok do určenej výšky), vkladové účty, úverové účty, depotové účty (používané pri úschove a správe cenných papierov). Podnikateľský účet zamestnávateľa, ako aj osobný účet zamestnanca patria medzi bežné účty, pretože sú určené predovšetkým na realizáciu platobného styku, nie na dlhodobé zhodnocovanie vkladu.

- **Postup pri založení účtu**

Založenie účtu je podmienené podpisom zmluvy o účte a podpisového vzoru a vložením počiatočného vkladu na účet. Pri zakladaní bežného – osobného účtu fyzická osoba preukazuje svoju totožnosť občianskym preukazom, právnická osoba pri zakladaní bežného účtu predkladá oprávnenie na podnikanie: výpis z obchodného registra, živnostenský list, resp. koncesnú listinu. Právnickú osobu pri tomto úkone zastupuje štatutárny zástupca podľa výpisu z obchodného registra. Zmluva o účte sa uzatvára v zmysle obchodných podmienok konkrétnej banky, ktoré vychádzajú z Obchodného zákonníka a zo Všeobecných obchodných podmienok NBS.

K náležitostiam zmluvy o účte patria : dátum zriadenia účtu, mena, spôsob disponovania prostriedkami na účte, podmienky a spôsob úrokovania, podmienky odovzdávania výpisu z účtu, poplatky, podmienky zrušenia účtu. Okrem majiteľa účtu môžu s účtom disponovať ním splnomocnené osoby. Toto plnomocnenstvo splnomocnenej osobe – disponentovi majiteľ účtu udeľuje v podpisovom vzore, kde uvedie aj spôsob disponovania (samostatne, kolektívne).

Disponovať s prostriedkami na účte je možné

- hotovostnou formou** (vkladové a výberové pokladničné operácie, výber platobnou kartou z bankomatu),
- bezhotovostnou formou** (príkazy na zúčtovanie, platba platobnou kartou, prostredníctvom elektronického bankovníctva).

Pri prevode mzdy zamestnancov na ich osobné účty môže zamestnávateľ postupovať nasledovnými spôsobmi:

- poukázať mzdu príkazom na úhradu, a to jednoduchým alebo hromadným príkazom priamo v pobočke banky
- využiť služby elektronického bankovníctva, napr. internetbanking

Výhody elektronického bankovníctva: nie je potrebné navštíviť pobočku banky, stály prístup k účtu 24 hodín denne, nie je potrebné vypisovať príkazy na úhradu, komunikácia možná z ľubovoľného miesta s príslušným technickým vybavením.

Nevýhody elektronického bankovníctva: zamestnávateľ musí mať k dispozícii príslušné technické vybavenie a musí ovládať prácu s týmto vybavením

9. APLIKÁCIA ZÁKONNÍKA PRÁCE

a)	Právne normy
-----------	---------------------

Zákonník práce - zákon č. 311/2001 Z. z. NR SR, platný od 1.4.2002 a následné novely je základný kódex pracovného práva, upravuje pracovno-právne vzťahy medzi zamestnávateľom a zamestnancami a stanovuje pracovné podmienky priestorové a časové. **Zákon o štátnej a verejnej službe** upravuje pracovnoprávne vzťahy v štátnej službe a vo verejnej službe.

Zákon o kolektívnom vyjednávaní KOLEKTÍVNA ZMLUVA - zmluva uzavretá medzi zamestnávateľom a odbormi, ktorá zmiernuje ZP na konkrétne podmienky a umožňuje kolektívne vyjednávanie.

b)	Pracovný pomer
-----------	-----------------------

Pracovný pomer – pracovno-právny vzťah medzi zamestnancom a zamestnávateľom

- **Vznik** – zmluvou, voľbou, menovaním
- **Pracovná zmluva** – (vzor)
  - zamestnávateľ - organizácia
  - zamestnanec a jeho osobné údaje
  - zmluva uzavretá na dobu určitú (dňom, podmienka)
  - skúšobná doba max. 3 mesiace
  - miesto výkonu práce
  - začiatok pracovného pomeru
  - podpisy – štatutárna zástupca a zamestnanec
 súčasťou pracovnej zmluvy – **mzdové zaradenie a popis pracovnej činnosti**
- **Zmeny pracovnej zmluvy** - po obojstrannej dohode
  - ak vyplýva zo zákona
- **Ukončenie pracovného pomeru**
  - **výpoveďou** – výpovedná lehota 2 resp. 3 mesiace, zamestnávateľ musí udať dôvod, zamestnanec nemusí. Výpovedná lehota plyní dva celé mesiace.
  - **z organizačných dôvodov** - výpovedná lehota 3 mesiace. Zamestnancovi patrí odstupné
  - **dohodou** – obe strany sa dohodnú na termíne ukončenia pracovného pomeru.
  - **v skúšobnej dobe** - aj bez udania dôvodu
  - **uplynutím doby, na ktorú bola zmluva uzavretá** – minimálne 5 dní pred termínom je potrebné oznámiť zamestnancovi. Inak sa zmení zmluva na dobu neurčitú
  - **smrťou**
  - **okamžitým skončením** – zamestnanec právoplatne odsúdený za trestný čin, porušenie pracovnej disciplíny
  - **hromadné prepúšťanie** – najmenej 20 ľudí za 90 dní

c)	Pracovné prostredie
-----------	----------------------------

Pracovné prostredie – súhrn faktorov, ktoré vplyvajú na výkon zamestnanca

- **Časové podmienky** - pracovná smena, pružná pracovná doba, smennosť, prestávky v práci, riadna dovolenka, prekážky v práci na strane zamestnanca a na strane zamestnávateľa
- **Priestorové podmienky**
  - **fyzikálne podmienky** – hluk, vibrácie, teplota, farebná úprava, svetlo, ...
  - **sociálne podmienky** – veľkosť pracoviska, vzťahy medzi zamestnancami, riadenie
- **BOZP** – pri nástupe poučený, každý rok poučený, každé 2 roky preskúšaný
- **Ochrana životného prostredia**
  - interné životné prostredie
  - externé životné prostredie – okolie

d)	Náhrada mzdy pri prekážkach pri práci
-----------	--

Štátny sviatok

Pri tarifnej mzde sa štátny sviatok počíta ako riadne odpracovaný deň v danom kalendárnom mesiaci.

Pri úkolovej a časovej mzde sa sviatok počíta ako náhrada mzdy . Je to priemerná hodinová alebo denná mzda za predchádzajúci kalendárny štvrtrok.

Dovolenka

Dovolenka sa pri tarifnej, úkolovej a časovej mzde počíta z priemernej dennej alebo hodinovej mzdy za predchádzajúci kalendárny štvrtrok.

Náhrada príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti

V prípade dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca je zamestnávateľ povinný poskytovať zamestnancovi náhradu príjmu a to prvých 10 kalendárnych dní takto:

1. až 3. kalendárny deň - 25% denného vymeriavacieho základu zamestnanca
4. až 10. kalendárny deň - 55% denného vymeriavacieho základu zamestnanca

Denný vymeriavací základ sa určí ako podiel súčtu vymeriavacích základov na platenie ZSP dosiahnutých zamestnancom v rozhodujúcom období a počtu dní obdobia.

Denný vymeriavací základ sa zaokrúhľuje na štyri desatinné miesta nahor.

- **P – paragraf celodenné ošetrovanie** - ako odpracované dni
- **práca nadčas príplatky** – pracovný deň 30%
  - v noci a dni pracovného voľna 60%
- **Príplatok za prácu v noci** 25%

e)	Konkurz o pracovné miesto a motivačné listy
-----------	--

- **Konkurz uchádzačov o pracovné miesto**

- zverejní sa v tlači s konkrétnymi požiadavkami na uchádzača
- uchádzači dávajú prihlášky
- komisia zadá úlohy so stúpajúcou obtiažnosťou v jednotlivých kolách a preverí uchádzačov
- vylúčenie v jednotlivých kolách

- **Motivačné listy**

Životopis je dokument, ktorý uchádzača o zamestnanie predáva, a tak jeho hlavnou funkciou je robiť mu dobrú reklamu. Je jednoznačne prvým dojmom, ktorý si o uchádzačovi urobí konzultant v personálnej agentúre alebo budúci zamestnávateľ. Životopis sa píše viacerými štýlmi, v súčasnosti sa preferuje štruktúrovaný životopis, teda heslovitá forma. Nepíše sa už teda ako slohová práca ani nemá obsahovať informácie o členoch vašej rodiny.

Kým životopis vás predá, motivačný list zviditeľní. Pri uchádzaní o konkrétne miesto má veľký význam. Motivačný list, ak je správne napísaný, by vám mal pomôcť dostať sa na pracovný pohovor. Jeho úlohou je sprevádzať životopis a zároveň motivovať zamestnávateľa natoľko, aby si vás na osobné stretnutie pozval. Uchádzač o zamestnanie v motivačnom liste reaguje na konkrétnu pracovnú ponuku, inzerát. Musí byť z neho zrejmé, že pochopil ponuku a vie, o akú pozíciu ide a čo vyžaduje. Musí v ňom reagovať na všetky dôležité body z inzerátu a vytvoriť tak akúsi spätnú väzbu.

Obsah motivačného listu: motivačný list iba sprevádza životopis, preto sa v ňom neuvádzajú fakty o absolvovanom vzdelaní, získanej praxi. Stačí, ak v ňom uchádzač uvedie svoje najväčšie pracovné úspechy, aj to len vtedy, ak sa týkajú práce, o ktorú sa uchádza. List má byť stručný a výstižný, nesmie však byť až veľmi strohý – treba zvoliť zlatú strednú cestu a napísať ho tak, aby si po jeho prečítaní personalista či šéf povedal: toto je človek, ktorého chcem vidieť. Všetko ostatné vyriešite až na pohovore.

Formálna úprava motivačného listu: píšeme ho vo forme listu. Formát papiera A 4, v záhlaví píšeme meno a priezvisko, adresa trvalého bydliska. Potom v pravom alebo v ľavom adresovanom poli adresa prijímateľa. Z odvolávacích údajov do riadku miesto

a dátum. Text listu vždy začíname oslovením. Odvolávame sa na referenciu (inzerát, osobné doporučenie). Uvádzame názov pracovnej pozície, o ktorú máme záujem. Poukazujeme na pohotovosť, dôvtip a ukazujeme, že pracovné prostredie, v ktorom máme záujem pracovať nám nie je neznáme. Môžeme uviesť úspechy a schopnosti pri vedení tímu. Osobná motivácia, zariadenosť. List končí vlastnoručným podpisom.

f)	Moderné prostriedky získavania informácií
-----------	--

Moderné prostriedky získavania informácií

- inzercia v tlači
- sprostredkovanie práce v rozhlase
- sprostredkovateľské agentúry
- informácie na internete

• **Nezamestnanosť na Slovensku**

- najnižšia v Bratislave a okolí – cca 6% blíži sa k prirodzenej nezamestnanosti
  - stredná vo väčších mestách
  - najvyššia na vidieku a na severnom Slovensku

Vplyv finančnej krízy na zamestnanosť

V súčasnej pretrvávajúcej kríze viacerí ekonómovia predpokladajú, že pri poklese hospodárstva okolo 1 percenta, môže miera nezamestnanosti stúpnuť až na vyše 12 percent. Nakoľko slovenská ekonomika je závislá do veľkej miery závislá od zahraničného dopytu, nezamestnanosť bude naďalej rásť. Viaceré podniky už nahlásili hromadné prepúšťanie, poprípade upravujú dĺžku pracovnej zmeny.

Podniky sa snažili reagovať na krízu aj v minulom roku, preventívnym miernym nahlasovaním budúceho prepúšťania. Aj napriek veľkej snahe sa v súčasnosti podnikom nedarí získať dostatočný počet objednávok na stabilitu produkcie a zamestnanosti. To vyústilo do prudkého zvýšenia počtov nahlasovania prepúšťania. Nižšia produkcia s tým spojené klesanie tržieb a zisku vedie k sťaženiu splácania úverov.

g)	Postup banky pri exekúcii na osobnom účte
-----------	--

Na základe zmluvy o účte má právo s účtom disponovať len majiteľ účtu a ním splnomocnené osoby – disponenti. Banka má však v odôvodnených prípadoch právo na inkaso finančných prostriedkov z účtu aj bez súhlasu majiteľa účtu, a to v prípadoch zákonného inkasa, medzi ktoré patrí inkaso:

- v prípade výkonu rozhodnutia nariadeného súdom
- na základe vykonateľného a právoplatného predpisu príslušným orgánom
- v prípade inkasa na základe zákonných predpisov (sociálne a nemocenské poistenie, daňový úrad..)
- v prípade inkasa oprávnených poplatkov a náhrad podľa platného sadzovníka banky
- v prípade inkasa v prospech debetného zostatku účtu a úrokov z úverov

Banka na základe obdržaného súdneho príkazu je povinná oznámiť bankové spojenie účtov povinného, po obdržaní exekučného príkazu je povinná inkasovať kreditný zostatok účtu v prospech exekútorom udaného účtu na zníženie záväzku povinného, až do času, kedy dôjde k celkovej úhrade záväzku. Počas výkonu exekúcie na účte do splatenia záväzku nie sú uhrádzané iné platby povinného, nie je možný hotovostný výber ani bezhotovostné úhrady.

Banky majú zo zákona povinnosť dodržiavať mlčanlivosť týkajúcu sa všetkých údajov o svojich klientoch: meno klienta, čísla účtov, stavy na účtoch, obraty, ... Mlčanlivosť sú zbavené v prípade, keď majú zo zákona oznamovaciu povinnosť v prípade podozrenia na neoprávnené bankové operácie a na trestnú činnosť orgánom činným v trestnom konaní.

10. ODBYTOVÁ POLITIKA

a)	Odbytové teórie
-----------	------------------------

- **Význam marketingu**

V trhovom hospodárskom systéme podniku má odbyt veľmi významnú úlohu. Je poslednou, ale veľmi dôležitou fázou, v ktorej sa realizuje návrat vloženého kapitálu.

Odbytové činnosti vyplývajú z teórie odbytu, ktorá skúma zákonitosti trhu a učí, ako ich realizovať v praxi. Skladá sa z dvoch teórií:

- **Odbytová teória** – skúma zákonitosti trhu a učí, ako ich realizovať v praxi
- **Funkcionálna teória** – rieši základné funkcie odbytu
  - **Priestorová funkcia** - dodať tovar na stanovené miesto
  - **Časová funkcia** - dodať tovar v určený čas
  - **Kvantitatívna funkcia** - dodať tovar v stanovenom množstve
  - **Kvalitatívna funkcia** - dodať tovar v požadovanej kvalite
  - **Komunikačná funkcia** – prenášať informácie
- **Nástrojové teórie** - výsledok predaja závisí od odbytových nástrojov, ktoré sa nazývajú aj marketingový mix.

MARKETING - je spôsob riadenia podnikových činnosti s orientáciou na uspokojovanie požiadaviek trhu a na dosiahnutie dlhodobých podnikových cieľov. Je to ovplyvnenie výroby na požiadavky trhu

➤ **Marketingové nástroje** - sú prostriedky a opatrenia na dosiahnutie cieľov.

a) **Informačné nástroje** - používajú sa pri prieskume trhu. Ich úlohou je sledovať vývoj potrieb, dopytu, zisťovať existujúcu situáciu na trhu a predpokladať ich vývoj.

b) **Prevádzkové nástroje** - používajú sa na ovplyvnenie odberateľov a označujú sa aj ako nástroje odbytovej politiky, alebo marketingový mix. Najdôležitejšie sú:

- **kontrakčná politika** - sleduje možnosti uzatváranie kúpnych zmlúv za výhodných podmienok pre podnik.
  - **cenová politika** je zameraná na tvorbu cien a ich pružnú zmenu
  - **politika ďalších obchodných podmienok** - upresňuje dodávku
- **výrobná politika** - je zameraná na prispôbenie sa výrobného sortimentu meniacim sa požiadavkám trhu, zaoberá sa štádiom životného cyklu výrobku, sledovaním užitočnosti výrobku, potrieb
- **komunikačná politika** – je ovplyvňovanie spotrebiteľov v záujme predaja produktu podniku (reklama, podpora predaja, styk s verejnosťou, osobný predaj)
- **distribučná politika** rieši prevod vlastníctva na kupujúceho a fyzicky presun výrobkov

b)	Prieskum trhu
-----------	----------------------

- **Prieskum trhu** - skúma správanie sa trhu a zisťuje záujem o výrobky, Je východiskom pre marketingovú stratégiu a následne pre transformačný proces.

Prieskum trhu môžeme členiť podľa rôznych hľadísk.

a) Podľa objektu skúmania:

- * **Hospodársky prieskum** - objektívny, sleduje hospodárske veličiny, ktoré sú kvantifikovateľné napr. obrát, tržby, predané množstvo
- * **Sociologický prieskum** - subjektívny, sleduje osoby a ich správanie sa.
  - a) **vonkajšie charakteristiky** - pohlavie, vek, povolanie,
  - b) **vnútorné charakteristiky** - pocity predstavy, názory.

Analógiou členenia podľa objektu skúmania je:

- * **Prieskum potrieb** - zisťuje o aké výrobky je záujem na trhu
- * **Prieskum spotrebiteľov** - skúma štruktúru a počet potenciálnych spotrebiteľov

b) Podľa časového hľadiska:

- * **Analýza trhu** - údaje o momentálnej situácii na trhu

* **Sledovanie trhu** - priebežné sledovanie správania sa trhu

c) Podľa metód získavania informácií -

* **Primárny prieskum** - informácie priamo o trhu, „prieskum v teréne“

* **Sekundárny prieskum** - spracovanie informácií o trhu napr. z tlače, štatistík, „prieskum od písacieho stola“

Metódy prieskumu trhu

- anketa, pozorovanie, experiment, trhový test a iné.

c)	Obsah kúpnej zmluvy
-----------	----------------------------

- **Kúpna zmluva** – slobodný prejav vôle predávajúceho tovar predať a kupujúceho tovar prebrať a zaplatiť

1. Základné náležitosti KZ:

- **Označenie „KÚPNA ZMLUVA“**
- **Názov a sídlo predávajúceho**
- **Názov a sídlo kupujúceho**
- **Predmet KZ** - druh tovaru, vyjadrený či tovar je zastupiteľný alebo nezastupiteľný
  - kvalita je určovaná - vzorkami, ochrannými známkami, typmi, normami, obchodnými triedami
- **Množstvo** - určuje sa v rôznych merných jednotkách (m, m², bm, l, ks, kg, a iné) hmotnosť môže byť BRUTTO, TARA, NETTO
- **Cena** - hodnota predmetu zmluvy, ktorá sa skladá z realizačnej ceny, DPH a fakturovanej ceny

2. Ďalšie náležitosti KZ:

- **Dodacie podmienky** - miesto dodávky, čas plnenia dodávky, riziko a náklady za prepravu
- **Platobné podmienky** - spôsob a miesto platby
- **Rabaty a zľavy** - množstvové, sezónne, naturálne, vernostné, skonto, bonifikácia
- **Spôsob záruky** - každý dodávateľ ručí za kvalitu dodaného tovaru a vybavuje reklamácie
- **Pokuty a sankcie** - pri neplnení zmluvných podmienok

d)	Spracovanie pohľadávok v účtovníctve
-----------	---

Pohľadávky voči odberateľom vznikajú v súvislosti s realizovanými výkonmi účtovnej jednotky, t.j. s predajom vlastných výrobkov, tovarov a služieb. Účtujú sa na syntetickom účte **311 – Odberatelia**. Je to aktívny účet, začiatkový stav a prírastky má na strane **Má dať**, úbytky má na strane **Dal**. Príklad **311/6xx**

Účtovným dokladom pri vzniku pohľadávky voči odberateľovi je **vydaná – vystavená** /tzv. odberateľská **faktúra (VFA)**, ktorú posiela účtovná jednotka pri predaji výrobkov, tovarov, alebo služieb. Vo faktúre sa uvádzajú tri sumy:

a/ cena výrobkov, tovarov alebo služieb bez DPH **311/6xx**

b/ DPH **311/343**

c/ celková suma faktúry

Ak odberateľ uhradí svoj dlh na náš bankový účet, naše pohľadávky voči nemu sa znižujú (ide o inkaso pohľadávky – príjem peňazí na bankový účet). Príklad **221/311**

e)	Propagácia – komunikačná politika
-----------	--

Zahrňa činnosti, ktoré poskytujú informácie o produktoch., spôsobe dodávky a o podniku **Reklama** je to cieľavedomé pôsobenie na zákazníka za účelom predaja.

Požiadavky na reklamu - pôsobivosť - pravdivosť - hospodárnosť

Účinnosť reklamy (AIDA) - pozornosť - záujem - prianie - čin

Členenie reklamy- Podľa sledovaných cieľov na trhu - uvádzacia - udržiavacia - rozširovacia

- Podľa objektu reklamy
- Podľa počtu oslovených
- Podľa stupňa intenzity
- Podľa pôsobenia na adresáta
- výrobku
- činnosti
- podniku
- adresná
- anonymná
- dominantná
- vedľajšia
- priama
- nepriama

Prostriedky reklamy

- **Grafické prostriedky** - inzeráty, plagáty, svetelné reklamy, katalógy, prospekty
- **Reklamné akcie** - prednášky, módne prehliadky, filmy, rozhlas, TV, pochody
- **Reklamné vybavenie priestorov obchodov a výkladov**
- **Reklamná pomoc predaja** - reklamné darčeky, služby zákazníkom

Podpora predaja s reklamou súvisí aj imidž podniku a značka podniku

Public relation - styk s verejnosťou, dobrý chýr, reklama cez dobročinné akcie

f)	Účinnosť marketingu s využitím prostriedkov IKT
-----------	--

Účinnosť marketingu s využitím prostriedkov IKT

- **Klasický spôsob** – ponuka, dopyt písomne, fax
- **Súčasný spôsob** - internet, www stránky, e-mail
- **Verejné obstarávanie** – ponuka

g)	Služby komerčných bánk
-----------	-------------------------------

Služba komerčných bánk

Vid' téma č.8 – pojem účet, druhy účtov, založenie účtu, disponovanie s účtom.

Podrobne rozobrať bežné účty a nástroje platobného styku.:

- **hotovostný platobný styk** (inkaso pohľadávok cash, vklad hotovosti na vlastný bežný účet, vklad hotovosti na bežný účet veriteľa - popísať vkladový, resp. výberový doklad, likvidáciu dokladu – kontrolu formálnej a vecnej správnosti)
- **príkaz na úhradu** (náležitosti príkazu na úhradu vid' téma č.2) – jednorazový-jednoduchý, hromadný, trvalý
- **príkaz na inkaso** – zákonné inkaso bez potreby súhlasu klienta (daňový úrad, sociálne a zdravotné poisťovne, súdny príkaz na exekúciu, inkaso oprávnených pohľadávok banky v súlade so sadzobníkom poplatkov a náhrad...), zmluvné inkaso s nutnosťou súhlasu klienta, s možnosťou obmedziť výšku inkasovanej čiastky
- **šek** bezpodmienečný platobný príkaz, ktorým vystaviteľ šeku, teda osoba, ktorá chce uplatiť a má otvorený účet v banke, žiada túto banku, aby z jeho účtu zaplatil určitú na šeku uvedenú sumu
- **dokumentárny akreditív** - písomný záväzok banky vystavený na základe žiadosti jej klienta, že poskytne tretej osobe určité plnenie, ak budú splnené podmienky uvedené v akreditíve.

Účastníci akreditívu:

Príkazca (dodávateľ, exportér) - žiadateľ o otvorenie akreditívu

Vystavujúca banka – banka odberateľa (dovozcu), banka otvárajúca

Beneficiant – exportér, dodávateľ, predávajúci, oprávnený

Štvrtý účastník – **avizujúca banka** banka oznamujúca beneficiantovi otvorenie akreditívu a môže to byť

- potvrdzujúca banka, ktorá potvrdila akreditív
- vyplácajúca banka, ktorá po vykonanej kontrole dokumentov vypláca akreditív

V kúpnej zmluve medzi dodávateľom a odberateľom je dohodnutá podmienka, podľa ktorej je odberateľ zaviazaný otvoriť dokumentárny akreditív a dodávateľ je zaviazaný zaslať včas tovar zodpovedajúci zmluve a predložiť odberateľovi dohodnuté dokumenty.

Vystavujúca banka ručí za zaplatenie dokumentov, ktoré sú v súlade s akreditívom (aj keď príkazca nezaplatí), a ak sa rozhodne dokumenty odmietnuť, musí o tom upovedomiť dodávateľa. Je na nej rozhodnutie o prijatí dokumentov, ktoré sa nejavia byť v súlade s akreditívom.

O otvorenie akreditívu žiada svoju banku odberateľ. V žiadosti uvedie meno, sídlo, identifikačné údaje a bankové spojenie dodávateľa, druhy platieb, ktoré sa majú uskutočniť akreditívom, vymedzenie dodávok, hodnotu tovaru, dodaciu lehotu, dodacie podmienky, platnosť akreditívu, opis dokladov, ktoré musia byť predložené. Táto fáza otvorenia akreditívu končí podpisom zmluvy o otvorení akreditívu medzi bankou a odberateľom. Banka prevedie na účet akreditívu prostriedky z účtu klienta alebo mu poskytne úver v požadovanej výške. Druhá fáza – čerpanie akreditívu: v prípade, že dodávateľ súhlasí s podmienkami akreditívu, dáva príkaz na expedíciu tovaru. Doklady špecifikované v zmluve o akreditíve dodávateľ odovzdáva banke, ktorá oznámila otvorenie akreditívu. Banka doklady preskúma a v prípade, že zodpovedajú podmienkam akreditívu, preplatí akreditívnu sumu. Táto banka zasiela doklady otvárajúcej banke, ktorá inkasuje pohľadávku v prospech účtu veriteľa

11. CENOVÁ POLITIKA

a)	Význam ceny a druhy cien
----	---------------------------------

Cena je peňažné vyjadrenie hodnoty tovaru, alebo služieb a je regulátorom výroby a spotreby

Cena pozostáva z - **realizačnej ceny** (vlastné náklady a zisk)

- **fakturovanej ceny** (realizačná cena a DPH)

DRUHY CIEN:

- **voľné ceny** - tvoria sa na trhu

- **limitné ceny** - pri prebytku alebo nedostatku tovaru

- **pevné ceny** - rčuje štát

- **zmluvné ceny** - dohodnú sa zmluvné strany za určité služby

• Metódy tvorby cien

1 Podľa nákladov - analytické metódy. Sú zamerané na vyčíslenie nákladov na jednotku výkonu. Najznámejšie sú:

1.1. Metóda analýzy bilancie nákladov a výnosov - je zameraná na vyčíslenie tzv. nulového bodu $C_{min.}$, kedy podnik nedosahuje ani zisk, ani stratu

$$C_{min.} = N_f : Q + N_v$$

N_f - náklady fiktívne, N_v - náklady variabilné, Q - objem výroby

1.2 Výpočet ceny podľa kalkulačného vzorca

Kalkulačný vzorec - usporiadanie jednotlivých položiek nákladov.

A. PRIAME NÁKLADY (jednicové)

1. Priamy materiál

2. Priame mzdy

3. Ostatné priame náklady

4. Výrobná réžia

Vlastné náklady výroby - položky 1 - 4

B. NEPRIAME NÁKLADY (režijné)

5. Správna réžia

Vlastné náklady výkonu - položky 1- 5

6. Odbytová réžia

Úplné vlastné náklady - položky 1 - 6

Kalkulácie z časového hľadiska poznáme:

• **Predbežná kalkulácia** - *priebežná, operatívna* - **výsledná**

Kalkulačné metódy

• **kalkulácia delením** - *prirážková kalkulácia*

• **kalkulácie združených výkonov**

Prirážková metóda k vypočítaným nákladom sa pripočíta podiel zisku. Môže byť **percentuálna** - % k vypočítanej hodnote nákladov

pevná suma - stanovená hodnota na jednotku výkonu

2 Podľa dopytu - skúma vplyv zmeny ceny na predaj výrobkov na základe tzv. **elasticity odbytu E** Môžu nastať prípady:

E = 1 jednotková elasticita - so znížením, resp. zvýšením cien predajnosť bude rovnaká

E > 1 pružná elasticita - znížením cien rastie predajnosť výrobkov

E < 1 nepružná elasticita - napriek zníženiu cien nezvýši sa predaj výrobkov

3 Podľa konkurencie - využíva **limitné ceny** - ani maximálne ani minimálne ako má konkurencia

a)	Tvorba cien podľa zadania
-----------	----------------------------------

Vykonajte analýzu pre stanovenie ceny, ak sú známe údaje:

Firma ADA s.r.o. Košice, vyrába kancelársky nábytok. Uvádza na trh nový typ skriniek ADA 10, pre ktoré potrebuje stanoviť cenu, ak sú známe údaje:

- Predpokladané vyrábané množstvo 1 000 ks
- Predpokladané variabilné náklady na 1 ks sú 20,- EUR
- Predpokladané celkové fixné náklady 15 000,- EUR
- Stanovená prirážka, ako podiel na zisku je stanovená 25 %
- Známe ceny konkurencie sú: 40,- EUR a 50,- EUR
- Stanovte definitívnu predajnú cenu! Svoj výpočet zdôvodnite!

Pri stanovení predajnej ceny je potrebné postupovať nasledovne.

- Vybrať vhodnú metódu výpočtu ceny na 1 ks.
- Zohľadniť podiel na zisku – použiť prirážkovú metódu
- Vykonať analýzu cien konkurencie
- Stanoviť predajnú cenu.

1. Vybrať vhodnú metódu výpočtu ceny na 1 ks.

Keďže sú zo zadania známe variabilné a fixné náklady použijeme metódu:

Tvorba cien analýzy bilancie nákladov a výnosov

Vypočítame tzv. nulový bod, kedy podnik nedosahuje ani zisk ani stratu

$$C_{min} = N_f : Q + N_v$$

$$C_{min} = 15\,000 : 1\,000 + 20$$

$$C_{min} = 35,- \text{ EUR}$$

Nulový bod, respektíve **C_{min} je 35,- EUR**

Marginálna cena – hraničná cena je taká, ak do ceny nezahrňujeme fixné náklady v tomto prípade bude **20,- EUR**.

2. Zohľadniť podiel na zisku

Ďalej použijeme **Prirážkovú metódu – percentuálnu**. K vypočítanej hodnote **C_{min}** započítame podiel na zisku 25 %

$$Cena = C_{min} + C_{min} \times 25 : 100$$

$$Cena = 35 + 35 \times 25 : 100 = 35 + 8,75$$

$$Cena = 43,75 \text{ EUR}$$

Vypočítaná predajná cena bude 43,75 EUR

3. Vykonať analýzu cien konkurencie

Ak chceme posúdiť vplyv konkurencie, definitívnu predajnú cenu stanovíme metódou

Tvorby cien podľa konkurencie. Platí zásada, že ceny výrobkov by nemali byť ani vyššie, ani nižšie ako cena konkurencie. Po zistení cien podobných výrobkov u konkurencie sú dané ceny 40,- EUR a 50,- EUR.

4. Stanoviť predajnú cenu.

V našom prípade je to výrobok úplne nový, má zaujímavý dizajn, pri výrobe sú použité nové materiály a technológie, preto sa predpokladá lepšia predajnosť ako výrobok s cenou 35,- EUR.

Definitívna predajná cena bude 45,- EUR

c)	Práca s výrobkom
-----------	-------------------------

- **inovácia výrobkov** - začlenenie nových výrobkov do výrobného procesu
- **tvorba sortimentu** - substitučne a komplementárne výrobky
- **služby zákazníkovi** - technické služby - montáž, údržba, náhradné diely
- **obchodné služby** - dodávka do domu, poradenstvo, darčekové balenie, právo na výmenu
- **služby z časového hľadiska** - pred dodávkou, pri dodávke a po dodávke

d) Životnosť výrobku každý výrobok prechádza týmito fázami:

fáza vývoja

fáza uvedenia na trh

fáza rastu

fáza zrelosti

fáza nasýtenosti

fáza útlmu

d)	Ocenenie majetku podniku
-----------	---------------------------------

- **Dlhodobý majetok** sa v súlade so zákonom o účtovníctve oceňuje:
  - obstarávacou cenou (OC)
  - reprodukčnou obstarávacou cenou (ROC)
  - vlastnými nákladmi (VN)

Obstarávacía cena je cena, za ktorú sa dlhodobý majetok obstaral, vrátane nákladov spojených s jeho obstaraním, ako napríklad prepravné, montáž, clo, náklady súvisiace s prípravou a zabezpečením výroby a pod. Obstarávacou cenou sa oceňuje nakúpený dlhodobý majetok.

Reprodukčná obstarávacía cena je cena, za ktorú by sa majetok obstaral v čase, keď sa o ňom účtuje. Reprodukčnou obstarávacou cenou sa oceňuje napríklad darovaný DNM a DHM, DNM vytvorený vlastnou činnosťou, ak je ROC nižšia ako vlastné náklady, za ktoré sa vytvoril, DNM a DHM, ktorý sa zistil ako prebytok pri inventarizácii a pod.

Vlastnými nákladmi sú všetky priame a nepriame náklady bezprostredne súvisiace s vytvorením DNM a DHM vlastnou činnosťou /vo vlastnej réžii/. Súhrnom týchto nákladov sa potom ocení príslušný dlhodobý majetok okrem prípadu, keď by vlastné náklady vytvoreného DNM boli vyššie ako reprodukčná obstarávacía cena.

Cena DHM je bez DPH

- **Materiálové zásoby** – do ceny materiálu sa zahŕňa hodnota materiálu a náklady nevyhnutne spojené s obstaraním materiálu (preprava, clo, poistenie,..) bez DPH
- **Ocenenie zásob na sklade** – metódy
  - vážený priemer cien
  - metóda FIFO

e)	Vplyv štátu na cenu výrobku
-----------	------------------------------------

- **Vplyv štátu na cenu výrobku**

Štát priamo nezasahuje, ale určuje výšku **DPH** a **spotrebné dane**. Štát stanovuje ceny strategicky dôležitých výrobkov.

- **Príklad analýzy štruktúry cien**

Vykonajte analýzu štruktúry ceny pre uvedené výrobky:

1. Tuzemský rum	40%	1 l	predajná cena	6, 30 EUR
2. Karpatské brandy	40%	1 l	predajná cena	11,00 EUR

3. Metaxa 40% 1 l predajná cena 20,00 EUR
 Základná sadzba spotrebnej dane z liehu je 939,38 EUR/hl 100% alkoholu

Riešenie:

1. Tuzemský rum

a) predajná cena s DPH	6,30	
b) DPH 19 %	1,20	DPH = 6,30 x 0,19 = 1,197 = 1,20
c) Cena bez DPH	5,10	
d) Spotrebná daň	3,58	SD = 939,38 x 1:100 x 40:100 = 3,575 = 3,58

2. Karpatské brandy

a) predajná cena s DPH	11,00	
b) DPH 19 %	2,09	DPH = 11,00 x 0,19 = 2,09
c) Cena bez DPH	8,91	
d) Spotrebná daň	3,58	SD = 939,38 x 1:100 x 40:100 = 3,575 = 3,58

3. Metaxa

a) predajná cena s DPH	20,00	
b) DPH 19 %	3,80	DPH = 20,00 x 0,19 = 3,80
c) Cena bez DPH	16,20	
d) Spotrebná daň	3,58	SD = 939,38 x 1:100 x 40:100 = 3,575 = 3,58

Z výpočtu vyplýva, že spotrebná daň je u všetkých výrobkov rovnaká a nezávisí od predajnej ceny t.j. 3,58 EUR

DPH úmerne rastie s predajnou cenou.

f)	Poplatky za bankové služby
-----------	-----------------------------------

• **Poplatky za bankové služby**

Pri tvorbe ceny výrobku je potrebné zohľadniť všetky náklady, ktoré má výrobca pri jeho výrobe – variabilné aj fixné náklady. Fixné náklady zahŕňajú prevádzkové náklady a finančné náklady, ktoré tvoria:

- úroky z krátkodobých úverov na financovanie prevádzkových potrieb podniku
- úroky z investičných úverov (prevádzkové priestory, technológia)
- úroky z finančných výpomocí
- poplatky a provízie za poskytnutie, spracovanie a správu úverov
- poplatky za vedenie bežného účtu
- poplatky za bankové služby a operácie

Výšku týchto finančných nákladov vie výrobca odhadnúť a zakalkulovať do ceny výrobku na základe podmienok úverovej zmluvy, resp. zmluvy o bežnom účte a platného sadzovníka poplatkov a náhrad jeho financujúcej banky.

Rovnako ako na cenu výrobku vplýva zmena cien vstupov (materiál, energie, ...), je potrebné reagovať aj na vývoj úrokových sadziieb komerčných bánk, ktoré ovplyvňujú výšku finančných nákladov. Ide predovšetkým o úroky za úvery s premenlivou úrokovou sadzbou, ktorá závisí napr. od základnej úrokovej sadzby vyhlasovanej NBS a zmeny bankových poplatkov. K poslednej zmene základnej úrokovej sadzby (ZÚS) došlo 1.3.2006, keď ZÚS vzrástla z 3 % na 3,5 % a táto zmena sa odzrkadlila aj na raste priemerných úrokových sadziieb komerčných úverov.

g)	Software v cenovej politike
-----------	------------------------------------

a) Software v cenovej politike

Pri výpočte kalkulačného vzorca na tvorbu ceny je možné využiť aplikačný software, napr. tabuľkový procesor, z ktorých najrozšírenejší je MS EXCEL. Ide o tabuľkový procesor, ktorý má množstvo zadaných funkcií, a to matematických, logických, štatistických, textových

a iných, je možné zdefinovať aj vlastné funkcie. MS Excel umožňuje rýchly prepočet kalkulačného vzorca v závislosti od meniacich sa vstupných veličín, ako aj grafické zobrazenie závislosti výslednej ceny od vstupov. Výsledky v podobe grafov rôznych typov dávajú manažmentu podniku lepšie možnosti v procese plánovania a rozhodovania.

12. EKONOMICKÁ STRÁNKA PODNIKATEĽSKEJ ČINNOSTI

a)	Všeobecná charakteristika ekonomickej stránky podnikateľskej činnosti
-----------	--

- **Podnikové ciele**

Náklady a výnosy sú nevyhnutnou súčasťou podnikateľskej činnosti a značne ovplyvňujú hospodársky výsledok. Podnik pri svojej podnikateľskej činnosti prichádza do kontaktu s okolím. Z okolia prijíma vstupy a svoje výstupy predáva okoliu. Sleduje **podnikové ciele**:

- **dosahovanie zisku**
- **zabezpečenie finančnej stability a solventnosti**
- **efektívnosť výrobnnej a ostatnej činnosti**

- **Náklady** - peňažné vyjadrenie spotreby výrobných faktorov. Sledujeme ich z dvoch hľadísk:

a) Náklady z hľadiska podniku ako celku - sledujú sa vo finančnom účtovníctve a je to každé odčerpanie majetku, znižujú daňový základ

b) Vnútropodnikové náklady - sledujú sa vo vnútropodnikovom účtovníctve a vyjadrujú náklady medzi jednotlivými strediskami. Nezapočítavajú sa do daňového základu.

Náklad - každé odčerpanie majetku podniku

Výdaj - fyzicky úbytok majetku

Výdavok - úbytok finančných prostriedkov podniku

Medzi týmito veličinami môže vzniknúť nesúlad:

- **vecný nesúlad** - zistenie, či výdavok patrí medzi náklady
- **časový nesúlad** - súčasne vzniká výdavok a náklad (nákup materiálu do spotreby)
  - najskôr vznikne výdavok, potom náklad (obstaranie DM, KM na sklad)
  - najskôr vznikne náklad, potom výdavok (spotreba KM a neskôr platba)

- **Členenie nákladov**

1. **Druhé členenie nákladov** - je základným členením nákladov v podniku a je spojené s hodnotením podniku ako celku. Sleduje sa vo finančnom účtovníctve a slúži na vyčíslenie hospodárskeho výsledku. Poznáme:

- **prvotné náklady** sú za podnik ako celok, slúžia na vyčíslenie hospodárskeho výsledku
- **druhotné náklady** vznikajú medzi strediskami

2. **Vo vzťahu k objemu výroby**

- **fixné (pevné) náklady** - nemenia sa so zmenou objemu výroby - nájomné, mzdy
- **variabilné (premenlivé) náklady** - menia sa so zmenou objemu výroby
  - priamy materiál, priame mzdy

3. **Kalkulačné členenie nákladov** - je to členenie podľa kalkulačného vzorca

Kalkulovanie - vyčíslenie nákladov na jednotku výkonu

Kalkulačná jednička - jednotka výkonu, na ktorý sa uskutočňuje kalkulácia

Kalkulačný vzorec - usporiadanie jednotlivých položiek nákladov.

A. PRIAME NÁKLADY (jednicové)

1. Priamy materiál
2. Priame mzdy
3. Ostatné priame náklady
4. Výrobná réžia

Vlastné náklady výroby - položky 1 - 4

B NEPRIAME NÁKLADY (režijné)

5. Správna réžia

Vlastné náklady výkonu - položky 1 - 5

6. Odbytová réžia   Úplné vlastné náklady   - položky 1 - 6

Kalkulácie z časového hľadiska poznáme:

<i>predbežná kalkulácia</i>	<i>priebežná, operatívna</i>	<i>výsledná</i>
Kalkulačné metódy		
<i>kalkulácia delením</i>	<i>prirážková kalkulácia</i>	<i>kalkulácie združených výkonov</i>

4. Členenie nákladov v účtovníctve

- **prevádzkové náklady** - súvisia s podnikateľskou činnosťou a znižujú daňový základ
- **finančné náklady** - vznikajú pri finančných operáciách
- **mimoriadne náklady** - sú náhodilé, nesúvisia bezprostredne s podnikaním a neupravujú daňový základ (pokuty, penále, manko)

Plánovanie nákladov v podniku

Je to činnosť, ktorou sa dopredu stanovujú jednotlivé položky nákladov.

Plán nákladov je prehľad jednotlivých nákladov v peňažnom vyjadrení. Postup a spôsob plánovania nákladov si stanovuje každý podnik sám.

Rezervy znižovania nákladov:

lepšie využívanie krátkodobého majetku, skracovanie doby obratu KM, lepšie využívanie výrobných kapacít podniku, zvyšovanie kvality výkonov, voľba vhodného sortimentu výroby

Prostriedky znižovania nákladov

zlepšenie organizácie práce, zavedenie novej modernej techniky, zvyšovanie vzdelania pracovníkov

- **VÝNOSY** sú realizované výkony podniku do okolia, čím sa vracajú podniku vložené finančné prostriedky. Výnosy podniku sledujeme z dvoch hľadísk:
  - **výnosy podniku ako celku** - bezprostredne súvisia s podnikateľskou činnosťou, prejavujú sa navonok podniku a zvyšujú daňový základ, sledujú sa vo finančnom účtovníctve
  - **vnútropodnikové výnosy** - sú to výnosy medzi jednotlivými hospodárskymi strediskami podniku, sledujú sa v manažérskom účtovníctve.

Tržby - predaj výkonov, vznikajú pohľadávky.

Príjem - prírastok finančných prostriedkov

Môže vzniknúť nesúlad medzi tržbou a príjmom

- **vecný nesúlad** - zistenie, či príjem patrí medzi tržby
- **časový nesúlad** - tržba a príjem vznikajú súčasne - pri predaji v hotovosti
  - tržba vzniká skôr ako príjem - pri predaji na faktúru (pohľadávky)
  - príjem vzniká skôr ako tržba - pri poskytnutých preddavkoch

• **Členenie výnosov**

Druhé členenie výnosov - je to základné členenie a sleduje sa v účtovníctve

Členenie v závislosti od spôsobu realizácie - výnosy podniku ako celku, vnútropodnikové

Členenie výnosov v účtovníctve

- **prevádzkové výnosy** - bezprostredne súvisia s podnikateľskou činnosťou a zvyšujú daňový základ
- **finančné výnosy** - vznikajú pri finančných operáciách,
- **mimoriadne výnosy** - sú náhodilé a neupravujú daňový základ

- **Výsledok hospodárenia** je rozdiel medzi výnosmi a nákladmi, ktoré podnik dosiahol za účtovné obdobie

$$VH = V - N$$

ak výsledok je kladný vznikne **ZISK** a ak je záporný vznikne **STRATA**

Účtovný výsledok hospodárenia je výsledok vypočítaný z prvotných účtovných dokladov.

Disponibilný výsledok hospodárenia (čistý zisk), ktorý sa vypočíta po zdanení.

Výsledok hospodárenia poznáme:

Výsledok hospodárenia každej účtovnej jednotky účtujúcej v sústave podvojného účtovníctva závisí od výšky nákladov a výnosov, ktoré vznikli počas príslušného účtovného obdobia. **Výsledok hospodárenia** zistíme ako **rozdiel medzi celkovými výnosmi a celkovými nákladmi**. Ak je tento **rozdiel kladný**, podnik dosiahol sa **zisk**. V opačnom prípade je to **strata**.

Ak zistíme **zisk**, tak ho prevedieme zo strany **MD Účtu ziskov a strát** na stranu **D Konečného účtu súvahového**. **Stratu** prevádzame opačne – **zo strany D Účtu ziskov a strát** na stranu **MD Konečného účtu súvahového**.

Medzi súvahovými a výsledkovými účtami existuje vzájomný vzťah a súvislosť. Výsledok hospodárenia zistený z výsledkových účtov na Účte ziskov a strát je rovnaký ako výsledok hospodárenia vyčíslený zo súvahových účtov na Konečnom účte súvahovom. Výsledok hospodárenia tvorí akúsi sponu medzi radom výsledkových účtov a radom súvahových účtov

d)	Hmotná zodpovednosť
-----------	----------------------------

Uzatvára sa so zamestnancami vtedy, ak zamestnanci konkrétne zodpovedajú za určitý zverený majetok alebo finančné prostriedky. Cieľom je motivovať zamestnanca, aby bezprostrednou angažovanosťou sa staral o zverené prostriedky. Hmotnú zodpovednosť poznáme:

- **Individuálnu** – jedna osoba je priamo zodpovedná za zverené prostriedky - pokladník
- **Kolektívnu** - za zverené prostriedky zodpovedajú viacerí zamestnanci – sklad, predajňa

Obsah Hmotnej zodpovednosti podľa prílohy.

e)	Aplikačné programy pre spracovanie účtovníctva
-----------	---

Na trhu sú rôzne softvérové ponuky pre spracovanie podvojného účtovníctva. Niektoré z nich sú:

- **WINDUO** – produkt, ktorý sa využíva na škole.
- **SOFTIP**
- **SAP**
- **POHODA**
- **OMEGA** – firma Kros
- a ďalší

f)	Výnosové a nákladové úroky a poplatky komerčných bánk
-----------	--

Komerčná banka ako podnikateľský subjekt (akciová spoločnosť) účtuje v systéme podvojného účtovníctva. Pre akcionárov banky patrí zisk medzi najdôležitejšie ekonomické ukazovatele. Metodika výpočtu hospodárskeho výsledku banky a čistého zisku, resp. straty je rovnaká ako u ktoréhokoľvek iného podnikateľského subjektu: hospodársky výsledok banky je rozdiel medzi výnosmi a nákladmi, čistý zisk, resp. strata banky je hospodársky výsledok po zdanení.

Najvýznamnejšie **výnosové položky**:

Finančné výnosy:

- výnosy z pokladničných a medzibankových operácií
- prijaté úroky, poplatky, provízie a pokuty od bánk
- prijaté úroky, poplatky a provízie od klientov
- výnosy z operácií s klientmi
- výnosy z finančného prenájmu
- výnosy z operácií s cennými papiermi
- výnosy z devízových operácií
- výnosy z ostatných operácií

Prevádzkové výnosy

- výnosy z odpísaných pohľadávok
- výnosy z prevodu investičného majetku

Mimoriadne výnosy

- výplata poistného plnenia...

Najvýznamnejšie **nákladové položky**:

Finančné náklady

- náklady na pokladničné a medzibankové operácie
- vyplatené úroky, poplatky, provízie a pokuty bankám
- vyplatené úroky, poplatky a provízie klientom
- náklady na operácie s klientmi
- náklady na finančný prenájom
- náklady na operácie s cennými papiermi
- náklady na devízové operácie
- náklady na ostatné operácie

Prevádzkové náklady

- osobné náklady
- náklady na energie a médiá
- odpisy hmotného a nehmotného investičného majetku

Mimoriadne náklady

- manká a škody...

Rozdiel medzi prijatými a platenými úrokmi sa nazýva **čistý úrokový výnos**.

Rozdiel medzi priemernou úrokovou sadzbou úverov a priemernou úrokovou sadzbou vkladov sa nazýva **úrokové rozpätie**.

13. FINANČNÉ RIADENIE PODNIKU

a)	Finančné riadenie podniku
----	----------------------------------

Všetky činnosti podniku sú spojené s pohybom peňažných prostriedkov, podnikového kapitálu a finančných zdrojov.

Finančné riadenie podniku predstavuje činnosti orientované na získavanie potrebného objemu finančných prostriedkov a kapitálu, z rôznych zdrojov.

Finančné zdroje sú to možnosti získavania finančných prostriedkov. Sú rôznorodé a môžeme ich členiť:

⇒ podľa účelu	- FZ ako kapitál	- FZ ako peniaze
⇒ podľa vlastníctva	- vlastné FZ	- cudzie FZ
⇒ podľa doby splatnosti	- krátkodobé FZ	- dlhodobé FZ
⇒ podľa zdroja plynutia	- interné FZ	- externé FZ

INTERNÉ FINANČNÉ ZDROJE sú to financie získané vlastnou podnikateľskou činnosťou, nazývame ich aj **samofinancovanie**. Sem patria:

a) **ZISK** je to kladný hospodársky výsledok za príslušné účtovné obdobie. **Disponibilný zisk** je upravený účtovný HV po zdanení. Iba tento môže podnik použiť na financovanie. Rozdelenie zisku upravujú zákony a obyčajne ho rozdeľujeme:

- * **zákonny rezervný fond** jeho tvorba je povinná. Je 5 -20 % z čistého zisku. Výška stanovená v spoločenskej zmluve
- * **sociálny fond** - jeho tvorba je povinná. Je 1 -1,5 % z hrubých miezd zamestnancov. Výšku upravuje kolektívna zmluva.
- * **zvláštny fond** - môže sa tvoriť na krytie z očakávanej straty z nevymožiteľných pohľadávok.
- * **výplata dividend** - výplata podielov na akcie

- * **výplata tantiemov** - odmeny funkcionárom spoločnosti
- * **rozdelenie spoločníkom** - odmeny spoločníkom
- * **nerozdelený zisk** - je možné ho použiť na financovanie alebo previesť do ďalších období.

b) **ODPISY** sú peňažným vyjadrením opotrebenia DM. Poznáme: **rovnomerné a zrýchlené**

c) **OSTATNÉ INTERNÉ ZDROJE** sem patria:

- * zdroje z predaja nepotrebného majetku podniku
- * zdroje vytvárané rastom efektívnosti podnikových činností
- * rezervné fondy

EXTERNÉ FINANČNÉ ZDROJE sú to finančné prostriedky získané nie priamou podnikateľskou činnosťou. Sem patria:

a) **VKLADY VLASTNÍKOV** forma vkladu závisí od právnej formy podnikania.

- * **individuálne podnikanie** - osobný vklad vlastníka
- * **s.r.o.** - vklady spoločníkov
- * **a.s.** - predaj akcií - **kmeňové, zamestnanecké a prioritné**
- * **družstvá** - členské podiely

b) **DLHODOBÉ A SREDNODOBÉ ÚVERY**

- * **finančné, bankové úvery** - termínové pôžičky, hypotekárne zálohové listy, revolvingový systém
- * **obligácie** - sú to CP, ktoré vyjadrujú záväzok dlžníka (emitenda) voči veriteľovi (majiteľovi)
- * **dodávateľské úvery** - dodávka strojov a zariadení s neskošou splatnosťou

c) **KRÁTKODOBÉ ÚVERY**

- * **bankové úvery** - kontokorentný, eskontný lombardný a účelová pôžička
- * **obchodný úver** - poskytuje ho dodávateľ odberateľovi formou predĺženej splatnosti FAD
- * **stále a nestále pasíva** - záväzky voči zamestnancom, voči štátu
- * **preddávky od odberateľov** - uplatňujú sa u výrobkov s dlhou priebežnou dobou výroby.

d) **DOTÁCIE** sú to financie získané od štátu na podporu ekologických projektov alebo na zníženie nezamestnanosti a iné účely. Bývajú **nenávratné** alebo **návratné bezúročné**.

e) **OSOBITNÉ FORMY FINANCOVANIA** - faktoring a forfaiting (odkúpenie pohľadávok pred dobou ich splatnosti), leasing prenájom DM s možnosťou odkúpenia. Operačný leasing (krátkodobý) a finančný (dlhodobý)

• Dôvody finančného investovania

INVESTÍCIE Investovanie je využitie finančných zdrojov na obstaranie DM. Investície poznáme: **vecné, nehmotné, finančné, investície do stálych aktív, do obežných aktív.**

Investičné rozhodnutie - je výber investície z viacerých variantov riešenia. Robí sa na základe **investičného projektu**, kde sa posudzujú:

- kapitálové výdavky
- peňažné príjmy z projektu cash - flow
- životnosť projektu

Hodnotenie ekonomickej efektívnosti používajú sa metódy:

- **časová hodnota peňazí** dôležitá úloha čas. Peniaze dnes nemajú rovnakú hodnotu, ako budú mať zajtra
- **čistá súčasná hodnota** - je to súčasná hodnota súčasných príjmov znížená o kapitálové výdavky
- **doba návratnosti** - doba, za ktorú sa zaplatia začiatkové kapitálové výdavky z peňažných príjmov z investície.

Finančné investície sú osobitným druhom investovania v prípadoch:

- ak výnosnosť z finančného investovania je vyššia, ako z vecného investovania
- ak je to súčasť stratégie podniku - podnik chce získať podiel na inom podniku
- ak je to určitý spôsob sporenia na ďalšie investície

Portfólio cenných papierov je to investovanie do rôznych druhov CP a vytváranie zásob takto investovaných cenných papierov.

Krátkodobé investície je umiestnenie peňazí do obežných aktív napr. - do zásob, do pohľadávok, do krátkodobého finančného majetku

Základným kritériom rozhodovania je efektívnosť vynakladania finančných zdrojov podniku.

b)	Účtovná uzávierka, závierka
-----------	------------------------------------

Vid' téma č. 12 bod c)

c)	Finančný plán
-----------	----------------------

Finančný plán podniku je to rozhodnutie o výške a druhu finančných zdrojov potrebných pre činnosť podniku na určité časové obdobie.

Finančný plán podniku predstavuje tieto plány:

- **dlhodobé (strategické),**   **krátkodobé**   **vykonávacie.**

Štruktúra finančného plánu závisí od veľkosti podniku a charakteru jeho činnosti. Obyčajne predstavuje: Finančné ciele podniku, základné stratégie, dlhodobý finančný plán, krátkodobý FP a rozpočty. Súčasťou je hodnotenie plánu, kontrola.

Metódy tvorby finančného plánu

- * **Globálna metóda** - vychádza z vecných plánov, z ktorých tvorí čiastkové FP, ktoré sumarizuje do celkového podnikového finančného plánu
- * **Metóda percentuálneho podielu na tržbách** - vychádza z predpokladu fixného pomeru medzi jednotlivými položkami súvahy s celkovým objemom tržieb. Vypočíta sa percentuálny podiel položiek na tržbách, ktorým sa upravujú plánované položky.
- * **Metóda postupného zostavovania rozpočtov** - uplatňuje sa u krátkodobých FP. Je súčasťou vnútro podnikového riadenia podniku.

Rozpočty sa porovnávajú s pôvodným FP a uvádzajú sa do vzájomného súladu.

Kontrola plnenia finančného plánu jej úlohou je kontrolovať plán na každej úrovni a to v procese tvorby a aj realizácie plánu a odhaľovať slabé a silné miesta.

e)	Význam finančnej analýzy pri posudzovaní žiadosti o úver
-----------	---

*Finančná analýza predstavuje posúdenie ekonomickej situácie podniku. Finančnú analýzu môže vypracovať manažment podniku za účelom analýzy finančnej situácie a činiteľov, ktoré ju ovplyvňujú, pretože jej závery umožnia zlepšiť riadenie podniku, cash flow, kontrolovať riadenie aktív, ziskovosť či iné ukazovatele. V tomto prípade ide o **internú analýzu**. V prípade, že podnik žiada o úver v komerčnej banke, vykonáva analýzu banka (úverový analytik banky) a zameriava sa na analýzu ukazovateľov úverovej schopnosti s cieľom znížiť finančné riziko banky – ide o **externú analýzu**.*

*Analýza sa vykonáva na základe doterajších ekonomických výsledkov podniku v časovom rade niekoľkých účtovných rokov – posudzuje sa **vývoj a štruktúra aktív a pasív, výnosov a nákladov, pohľadávok, záväzkov, cash flow**.*

Z vecného hľadiska má finančná analýza 3 oblasti:

- analýza potrieb a finančných zdrojov – zachycuje toky finančných prostriedkov
- analýza finančnej pozície a ziskovosti – určenie trhovej hodnoty, likvidity, zadĺženosti, výnosovosti, produktivity, aktivity...
- analýza podnikateľského rizika – sledovanie rizika z hľadiska investovania hlavne do cenných papierov, analýza miery rizika a návratnosti, SWOT analýza...

Z hľadiska časovej orientácie existujú 2 postupy analýzy :

- *analýza ex-post* – hodnotí súčasnú situáciu a zisťuje príčiny, ktoré ju ovplyvnili
- *analýza ex-ante* – analyzuje predpokladaný vývoj ekonomiky firmy v najbližších účtovných obdobiach na základe podnikateľského zámeru, jej výsledky odzrkadľujú schopnosť firmy splácať svoje záväzky voči veriteľom a bankám

f)	Ukazovatele likvidity, rentability, zadĺženosti
-----------	--

Ukazovatele likvidity – vyjadrujú schopnosť podniku plniť riadne a včas svoje finančné záväzky. Pri výpočte ukazovateľov sa vychádza z analýzy štruktúry súvahy podniku, porovnávajú sa vybrané likvidné aktíva podniku s vybranými záväzkami. Miera likvidity podniku závisí od likvidity vybraných aktív. Hodnoty ukazovateľov likvidity sú dôležité pre banky a iných veriteľov podniku.

Likvidita pohotová (1. stupňa) = $\text{finančný majetok} / \text{bežné pasíva} * 100$
(optimálne aspoň 20%)

Rýchly pomer (likvidita 2. stupňa) = $(\text{obežné aktíva} - \text{zásoby}) / \text{bežné pasíva} * 100$
(opt. aspoň 100%)

Bežný pomer (likvidita 3. stupňa) = $\text{obežné aktíva} / \text{bežné pasíva} * 100$
(optimálne aspoň 150%)

pričom $\text{bežné pasíva} = \text{krátkodobé záväzky} + \text{krátkodobé úvery} + \text{krátkodobé finančné výpomoci}$

$\text{obežné aktíva} = \text{krátkodobé pohľadávky} + \text{zásoby} + \text{finančný majetok}$

Ukazovatele rentability – charakterizujú ziskovosť podniku a sú definované ako pomer zisku a vloženého kapitálu, tržieb, nákladov...Hlavným cieľom majiteľov podniku je dosiahnuť čo najlepšie ukazovatele rentability.

Rentabilita celkového kapitálu = $\text{zisk} / \text{pasíva}$

Rentabilita vlastného kapitálu = $\text{zisk} / \text{vlastný kapitál}$

Hrubá rentabilita tržieb = $\text{hospodársky výsledok} / \text{tržby}$

Čistá rentabilita tržieb = $\text{zisk} / \text{tržby}$ (t.j. koľko halierov zisku máme na 1 korunu tržieb)

Hrubá rentabilita nákladov = $\text{hospodársky výsledok} / \text{náklady}$

Čistá rentabilita nákladov = $\text{zisk} / \text{náklady}$ (t.j. koľko halierov zisku máme na 1 korunu nákladov)

Ukazovatele zadĺženosti – vyjadrujú mieru financovania podniku z cudzích zdrojov a mieru zaťaženia podniku úrokovými platbami. Merajú výšku celkových dlhov vzhľadom na celkový kapitál alebo vzhľadom na výšku disponibilných zdrojov na splácanie (zisk + odpisy). Tieto ukazovatele sú dôležité pre dlhodobých veriteľov podniku.

Celková zadĺženosť = $\text{celkové záväzky} / \text{aktíva}$

Zadĺženosť voči vlastnému imaniu = $\text{celkové záväzky} / \text{vlastné imanie}$

14. RIADENIE PODNIKU – PLÁNOVANIE, ROZHODOVANIE

a)	Princíp manažmentu
	<ul style="list-style-type: none"> • Manažment – schopnosť riadiť podnik pre dosiahnutie cieľov. Dve podoby Funkčná – proces riadenia Inštitucionálna – riadiaci aparát Manažérske funkcie - plánovanie, organizovanie, riadenie, kontrola • Plánovanie – vytyčovanie cieľov, stanovenie ciest a prostriedkov na ich dosiahnutie. Ciele – budúce stavy. Majú byť vecné, merateľné a časovo ohraničené. Prostriedky - pracovné, materiálové, kapacitné, finančné Cesty, spôsoby – varianty riešení • Podnikové ciele – sú výsledkom cieľavedomého rozhodovacieho procesu Zaujmové skupiny – vlastníci, manažéri, zamestnanci, zákazníci, štát Podnikové ciele – z časového hľadiska, organizačného stupňa riadenia, funkčných oblastí Podľa postavenia – vrcholové ciele – prežitie, rentabilita, podiel na trhu - čiastkové ciele <ul style="list-style-type: none"> - hospodárske ciele – výkonové, ekonomické, finančné <ul style="list-style-type: none"> - výkonové ciele - sú to vecné ciele podniku (výrobný program, výrobné kapacity, kvalita, podiel na trhu, ...) - ekonomické ciele - sú to hodnotové ciele podniku (obrat, zhodnotenie kapitálu, štruktúra nákladov, zisk, rentabilita, dividendy, ...) - finančné ciele - platobná schopnosť, finančná stabilita, investičný program, ... - sociálne ciele – zamerané na sociálne aspekty napr. spravodlivé odmeňovanie, dôstojné pracovné podmienky, istota v zamestnaní, spoluúčasť zamestnancov na zisku, právo pri spolurozhodovaní - stratégie podniku: <ul style="list-style-type: none"> - stratégia rastu – podnik sa rozrastá - koncentrácia, diverzifikácia, - stratégia stability – udržanie súčasného postavenia podniku - stratégia útlmu – obmedzenie podnikateľských aktivít - taktika – výber spôsobov a postupov na dosiahnutie cieľov • Podnikové plány - Výsledkom plánovacieho procesu je sústava plánov podniku. Plány členíme: <p>a) z časového hľadiska</p> <p>pred začatím podnikania - podnikateľský zámer - podnikateľský plán</p> <p>počas podnikania</p> <ul style="list-style-type: none"> - dlhodobé - na obdobie viac ako 5 rokov - strednodobé - na 1 až 5 rokov - krátkodobé - na 1 rok - operatívne - na kratší časový úsek ako 1 rok (kvartál, mesiac, týždeň, deň) <p>b) z hierarchického hľadiska</p> <ul style="list-style-type: none"> - plán podniku - plán divízie - plán závodu - plán dielne - plán pracoviska <p>c) z vecného hľadiska</p> <ul style="list-style-type: none"> - plán výroby - plán odbytu - plán zásobovania, ...

PREPOJENOSŤ PLÁNOV

b)	Rozhodovanie a podnikateľské riziká
-----------	--

Firma ADOS s.r.o. Košice vykonáva podnikateľskú činnosť v oblasti daňového poradenstva a účtovníctva pre zmluvné podniky.

- Konateľmi spoločnosti sú Adam Spurný, ktorý je spoločníkom spoločnosti spolu s Vierou Malou s rovnakým vkladom po 7 000,- €
- Spoločnosť má 4 zamestnancov v riadnom pracovnom pomere a 1 na dohodu o vykonaní práce.
- Pracovné priestory spoločnosti sú v Košiciach a v Stropkove
- Vykonajte analýzu rizík v tomto podnikateľskom subjekte

• **Rozhodovanie** je proces, ktorý odhaľuje a analyzuje problémy, stanovuje varianty riešenia a opatrenia na ich odstránenie. Rozhodovací proces má charakteristiky:

existujú varianty riešení,	výber riešenia je vedomý
výber je cieľavedomý,	výber sa deje podľa určitých kritérií
po rozhodnutí nasleduje realizácia	

Základné **podmienky** rozhodovacieho procesu:

alternatívy riešení - **účinky jednotlivých rozhodnutí** - **možné stavy okolia**

Rozhodovanie poznáme:

v podmienkach istoty	- poznáme všetky tri podmienky
v podmienkach rizika	- poznáme alternatívy a účinky, ale nepoznáme stavy okolia
v podmienkach neurčitosti	- nepoznáme ani jednu podmienku.

Podnikateľské riziká poznáme:

podľa vlastného postoja	- ovplyvniteľné	- neovplyvniteľné
podľa pôvodu vzniku	- vnútorné, interné	- vonkajšie, externé
podľa dopadu na podnik	- poistiteľné	- nepoistiteľné

Pri hodnotení rizika môžeme vychádzať zo základných charakteristík:

RIZIKOVÝ FAKTOR

- * hmotný majetok
- * krátkodobý majetok
- * kapitál
- * zamestnanci
- * výroby
- * zákazníci
- * dodávatelia
- * konkurencia
- * spoločenské prostredie

FORMA RIZIKA

- poškodenie, opotrebenie, živelné pohromy
- poškodenie, zničenie, odcudzenie, pokles cien, nesolventnosť odberateľov, riziká pri preprave
- riziko finančných investícií, bankroty
- úrazy, choroba, absencie, výpovede, krádeže, disciplína
- reklamácie, zmeny cien, zastaralosť
- zmeny objednávok, nesolventnosť
- zníženie kvality, zmeny cien, termínov dodávky
- cenová politika, reklama, vyššia kvalita
- politické vplyvy, legislatíva

Postup pri analýze rizík:

- odhaľujú sa riziká
- hodnotia sa príčiny a pravdepodobnosti ich výskytu
- hodnotí sa možnosť vzniku, dôsledkov a škôd
- hodnotia sa možnosti znižovania rizík
- hodnotí sa vplyv rizika na náklady a zisk

Riziká v danej firme

- Obidvaja spoločníci majú rovnaký vklad po 7 000,- € z toho vyplýva rovnaký podiel na riadení môžu vzniknúť rozpory v nariadeniach

- Zamestnanci - úrazy, choroba, absencie, výpovede, krádeže, disciplína
- Organizačné usporiadanie firmy je v dvoch mestách čo sťažuje proces riadenia, kontroly a prenosu informácií
- Ďalšie riziká všeobecného charakteru

c)	Význam účtovníctva pre rozhodovací proces
-----------	--

Informácie sú neoddeliteľnou súčasťou rozhodovacieho procesu. Bez aktuálnych informácií je rozhodovanie nekomplexné. Aktuálne informácie o ekonomickej situácii v podniku poskytuje účtovníctvo. Údaje získané z účtovníctva sú neoddeliteľnou súčasťou rozhodovacieho procesu. Od včasnosti, presnosti, úplnosti, zrozumiteľnosti a dôkladnosti účtovníctva závisí kvalita rozhodovacieho procesu v podniku.

Účtovníctvo včas a presne eviduje stav a pohyb všetkého majetku vlastného imania, záväzkov a pohľadávok účtovnej jednotky, sleduje všetky náklady, výnosy a zisťuje veľkosť výsledku hospodárenia – zisku alebo straty. Na základe daných skutočností vie manažment firmy v rámci rozhodovacieho procesu odhaliť slabé stránky, ktoré firme spôsobujú problémy a naopak, určiť jej silné stránky, ktoré jej pomôžu napredovať.

d)	Skvalitnenie rozhodovacieho procesu s využitím prostriedkov IKT
-----------	--

Pri rozhodovaní je nutné mať k dispozícii vždy aktuálne informácie. Manažment podniku má možnosť využívať produkty softwarových firiem, ktoré je možné upraviť podľa potrieb konkrétneho podniku a ktoré umožňujú:

- organizovanú dokumentáciu, hromadnú korešpondenciu, plánovacie kalendáre,
- možnosť prepojenia software s elektronickou poštou,
- vnútropodnikovú korešpondenciu s využitím vnútropodnikovej internetovej siete,
- prehľadné zobrazenie procesov a činností podniku pomocou vývojových diagramov,
- centrálné uloženie dát podniku,
- centrálné alebo distribuované schvaľovanie dokumentov,
- software vyhodnocujúci skladové hospodárstvo,
- software pre podvojné účtovníctvo s manažérskymi výstupmi

e)	Štruktúra finančných zdrojov pre realizáciu podnikových cieľov
-----------	---

Dlhodobé podnikové ciele – kapitálové výdavky, investície: výstavba, resp. rekonštrukcia prevádzky, nákup technológie, dopravných prostriedkov a pod.:

- **interné zdroje:** vlastný kapitál - nerozdelený zisk minulých rokov, rezervy
- **externé zdroje:** dlhodobé úvery, dlhodobé záväzky, lízing, forfaiting

Bližšie o spôsobe financovania investícií - téma č.1, 3

Krátkodobé podnikové ciele – financovanie prevádzkových nákladov, nákup zásob, zabezpečenie cash flow:

- **interné zdroje:** finančný majetok, tržby
- **externé zdroje:** krátkodobé úvery, krátkodobé záväzky, finančné výpomoci, faktoring

Bližšie o spôsobe financovania krátkodobých potrieb - téma č.1, 5

f)	Osobné listy vedúcich pracovníkov
-----------	--

Listy, ktoré píše vedúci pracovníci svojim zamestnancom k rôznym osobným a pracovným príležitostiam, upevňujú vzťahy pracovníkov k firme a posilňujú citové stránky v pracovných kolektívoch.

Patria k nim listy blahoprajné k osobným a pracovným jubileám, ďakovné, sústrastné, odporúčajúce, pozývacie, ospravedlňujúce a iné

Úprava osobných listov sa podstatne líši od úpravy obchodných listov a má určité zásady. Listy majú osobné oslovenie. Konkretizujú sa predovšetkým pozitívne vlastnosti a výkony

zamestnanca. Majú osobný podtón. Ich cieľom je prejaviť kladný vzťah podniku ku konkrétnemu zamestnancovi.

15. RIADENIE PODNIKU – ORGANIZOVANIE A KONTROLA

a)	Charakteristika základných pojmov
-----------	--

- **Organizovanie** – funkcia manažmentu, ktorá umožňuje dosiahnuť podnikové ciele. Vytvára – organizáciu, hierarchické vzťahy, stabilitu, synergické efekty.

Dve podoby - označenie objektu - vnútorné usporiadanie podniku

Pojem organizovanie pochádza z gréckeho slova „organon“ - poriadok, harmónia, lahodiace oku.

Organizovanie v podniku vytvára:

- ♦ **organizáciu** - nahradzuje: neusporiadanosť - poriadkom
živelnosť - cieľavedomosťou
neurčitnosť - určitnosťou
- ♦ **hierarchické vzťahy** - rozlišuje: - rôzne úrovne riadenia
- nadriadenosť, podriadenosť
- stupeň zodpovednosti
- rozsah činnosti
- ♦ **stabilitu** - stabilizuje činnosť podniku, vnáša prvok rovnomernosti, pevnosti a zotrvačnosti. Môže pôsobiť v pozitívnom a v negatívnom zmysle.
- ♦ **synergické efekty** - vyplývajú z poznatku, že celok je viac ako súčet jednotlivých častí.. Lepšie výsledky sa môžu dosiahnuť organizáciou, vhodnou deľbou práce, motiváciou a stimuláciou.

Organizovanie môže byť zamerané na:

- vytváranie nového systému
- zlepšenie existujúcej organizácie

- **Orgány podniku** súvisia s vlastníckymi vzťahmi, závisia od právnej formy podniku.

Podnik jednotlivca FO - vlastník vykonáva riadiace funkcie sám, nevytvára iné orgány.

Spoločné podnikanie - v.o.s., k. s. riadi sa podľa spoločenskej zmluvy.

Kapitálové spoločnosti - vymedzuje spoločenská zmluva.

s. r. o. - valné zhromaždenie, konatelia, dozorná rada

a. s. - valné zhromaždenie, predstavenstvo, dozorná rada

družstvo - členská schôdza, predstavenstvo, kontrolná komisia

štátne podniky - vlastníkom je štát, vedenie podniku, dozorná rada

- **Riadiaci aparát- manažment podniku** - výkonné subjekty, ktoré priamo riadia podnik

Riaditeľ, prezident podniku - sekretariát

Štábne odborné útvary - úseky na čele stojí odborný riaditeľ, námestník. Vnútorne sa členia na **odbor, oddelenie, referát**

Líniové útvary - vytvárajú sa po vertikálnej osi riadenia, zabezpečujú riadenie výroby.

- **Organizačná štruktúra** - jej úlohou je vymedzenie jednotlivých prvkov v podniku a definovanie vzťahov medzi nimi.

Organizačná štruktúra je v dvoch podobách:

- **organizačná štruktúra riadiaceho systému** - OŠ riadiacich orgánov a riadiaceho aparátu
- **organizačná štruktúra riadeného systému** - OŠ výrobnotechnického systému - prevádzky

Pri tvorbe organizačnej štruktúry treba riešiť dve otázky:

- * **organizačnú diferenciáciu** - rozčleňovanie činnosti, rozlišovanie činnosti. Poznáme:
  - **vertikálnu diferenciáciu** - vytváranie stupňov riadenia, právomoci a zodpovednosti
  - **horizontálnu diferenciáciu** - deľba práce na rovnakom stupni riadenia

* **organizačnú integráciu** - spájanie činnosti, rieši hierarchické vzťahy

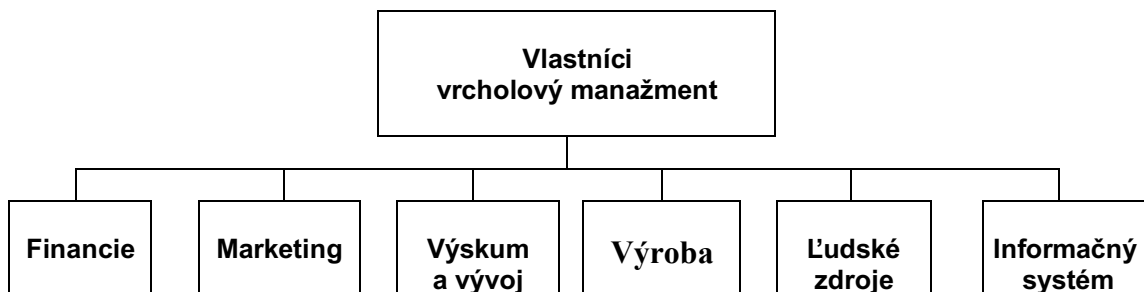
a) Jednoduchá štruktúra malého podniku FO – živnosť Má spravidla iba dve hierarchické úrovne:

- **podnikateľskú úroveň** - tvorí ju vlastník, ktorý je aj manažérom
- **operačnú úroveň** - tvoria ju zamestnanci podniku

b) Funkčná podnikateľská štruktúra

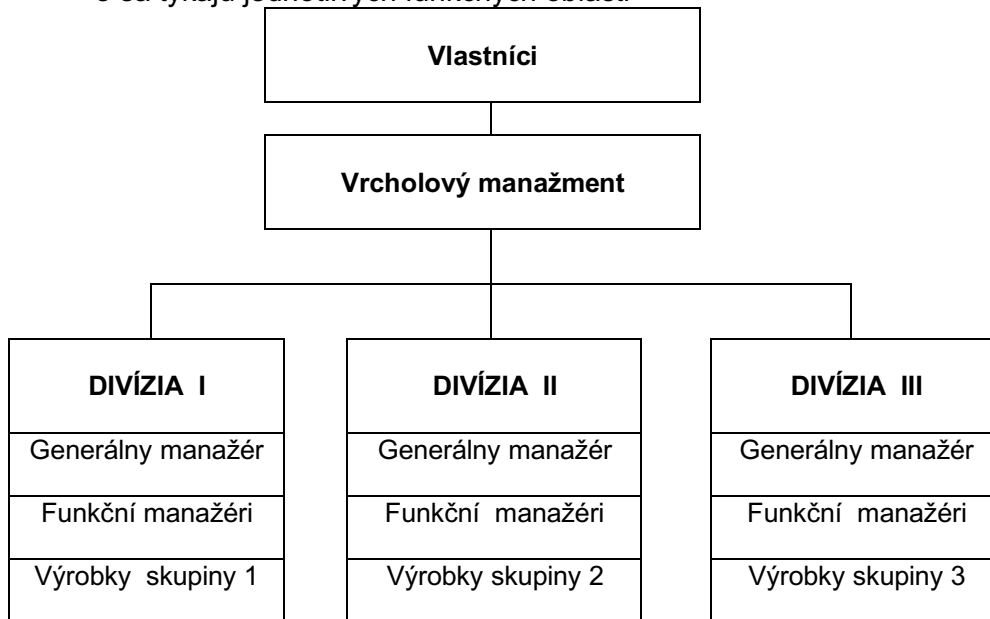
Funkčná podnikateľská štruktúra sa využíva u väčších podnikov, s viacerými zamestnancami a je prispôbena požiadavkám riadenia. Vytvárajú sa tu popri vrcholovom manažmente odborné útvary pre jednotlivé funkčné oblasti. Na ich čele sú „**funkční manažéri**“

c) Divizionálna štruktúra

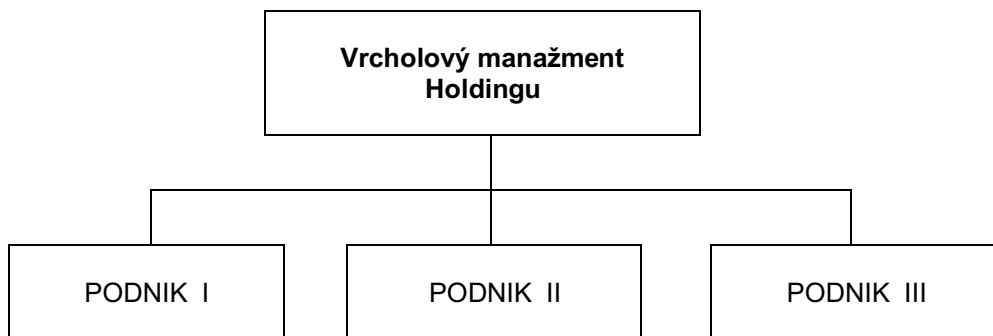
Uplatňuje sa v podnikoch, kde predchádzajúca OŠ nestačí. Rozlišujú sa tri stupne riadenia:

- **úroveň podniku** - rozhoduje o otázkach podniku ako celku - plány, financie a kontrola
- **úroveň divízie** - rozhoduje, ako sa úspešne uplatniť na trhu
- **funkčná úroveň** - riešia sa problémy, kto
- é sa týkajú jednotlivých funkčných oblastí

d) Holdingová štruktúra

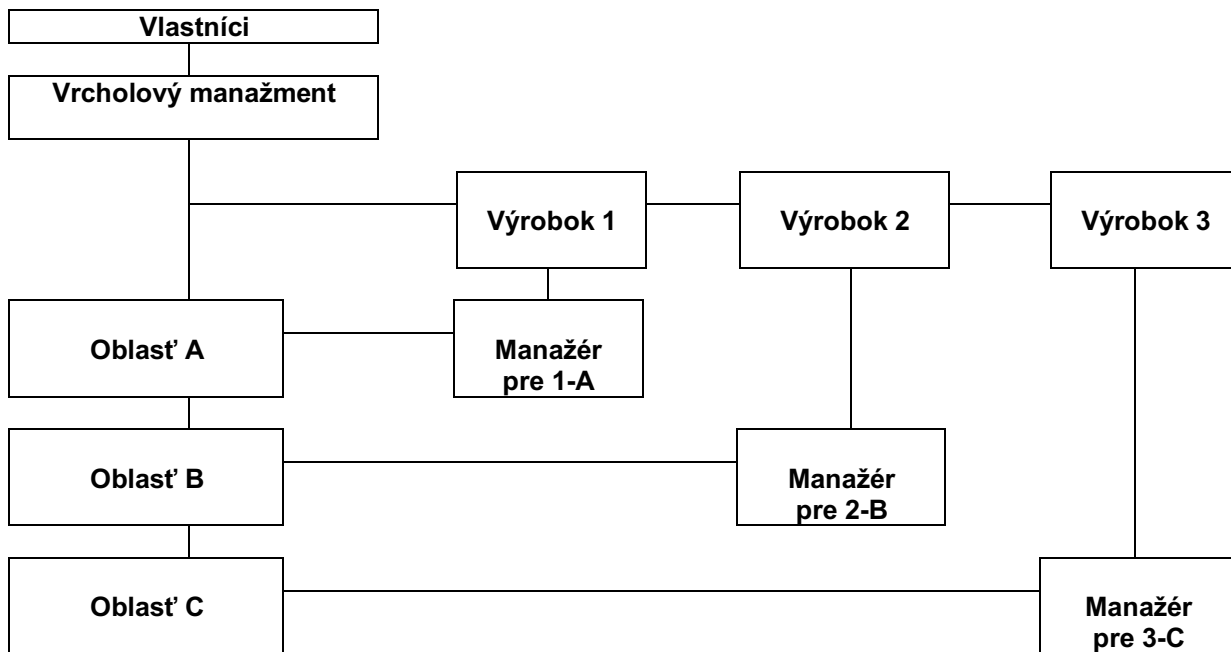
Je podobná divizionálnej OŠ, rozdiel je vo väčšom stupni samostatnosti jednotlivých podnikov. Holding je v podstate voľným združením samostatných podnikov, ktoré sú spojené prostredníctvom finančného a kontrolného systému.

e) Maticová štruktúra

Uplatňuje sa vtedy, ak pri tvorbe OŠ vstupujú viaceré kritéria. Rozlišujeme tri úrovne riadenia:

- **úroveň podniku** - rozhoduje sa o rozvoji vo výrobe a v predaji
- **podnikateľská úroveň** - realizujú ju manažéri špecializovaní na vybrané výrobky a oblasti
- **funkčná úroveň** - riadenie jednotlivých funkčných oblastí

Každý podnik si volí vlastnú organizačnú štruktúru.

b) Manažéri v podniku a štýly vedenia

- **Manažéri v podniku** - sú to riadiaci pracovníci na všetkých úrovniach riadenia. Rozlišujeme:
  - * **Manažéri podľa charakteru vykonávanej činnosti:**
    - univerzálni manažéri - majú rozsiahle všeobecné vedomosti - top manažment
    - manažéri špecialisti - hlboké vedomosti v určitom odbore - funkční manažéri

* **Manažéri podľa úrovne riadenia**

- **vrcholoví manažéri - top** - sú na najvyššom stupni riadenia, rozhodujú o stratégii podniku
- **manažéri strednej línie** - funkční manažéri jednotlivých odborných útvarov
- **manažéri prvej línie** - sú v priamom kontakte s výrobnými robotníkmi, referentmi

- **Štýl vedenia** je spôsob vedenia pracovníkov, ktorý motivuje ich správanie v rôznych situáciách a zabezpečí dosiahnutie cieľov. Štýlu vedenia zodpovedajú vždy konkrétne metódy a techniky, napr.:

autoritatívny štýl vedenia - manažér za všetkých okolností trvá na svojich rozhodnutiach a príkazoch, aj proti mienke podriadených. Uznáva iba prísny organizačný postup, hierarchiu funkcií, podriadenosť na základe moci. Tento štýl je nutný v armáde, v polícii, u hasičov ,..

participatívny - založený na aktívnej účasti všetkých pracovníkov. Prevláda atmosféra dôvery na základe vymedzenej kompetencie. Podnecuje aktivitu zamestnancov.

demokratický - vedúci vypočuje mienku podriadených. Vedenie sa zakladá na dobrovoľnej podriadenosti a sebadisciplíne

liberálny - vyznačuje sa „mäkkošťou, voľnosťou“. Vedúci má nízku autoritu, snaží sa robiť populistickú politiku, vyhýba sa zodpovednosti. Nepopulárne rozhodnutia presúva na podriadených., často k tzv. „neformálnym vedúcim“. Býva tolerantný k chybám svojich podriadených.

- **Vlastnosti manažéra** sú veľmi rozhodujúce pre kvalitné riadenie. Najdôležitejšie sú:

iniciatívnosť - schopnosť vynaliezavo a tvorivo samostatne bez vyzvania vytyčovať ciele, plniť úlohy - opak je ľahostajnosť

samostatnosť - rozhodovať a konať na základe vlastných úvah opak nesamostatnosť

rozvážnosť - rozhodovať a konať až po dôslednom zhodnotení dôsledkov konania - unáhlenosť, zbrklosť

rozhodnosť - rozhodnúť sa aj v konfliktných situáciách a realizovať ich - nerozhodnosť

cieľavedomosť - schopnosť cieľavedomej, organizovanej a koordinačnej činnosti neustála kontrola plnenia úloh - chaotickosť

zodpovednosť - chápať seba, ako dôležitého činiteľa pri realizácii úloh - nezodpovednosť

zásadovosť - schopnosť presadzovať spoločenské hodnoty, aj keď sú v rozpore s vlastnými záujmami

disciplinovanosť - schopnosť ovládať sa, regulovať svoje správanie

vytrvalosť - húževnatosť pri prekonávaní prekážok - vrtkavosť

fantázia - schopnosť odpútať sa od zabehnutého systému - stereotyp

optimizmus - zmysel orientovať sa na pozitívne veci a ciele

citová vyrovnanosť - nepodliehať emóciám ako je hnev, závisť, žiarlivosť,...

c)	Zásady účtovania pracovnej cesty
-----------	---

Pred odchodom na pracovnú cestu každý zamestnanec firmy musí vyplniť Cestovný príkaz. Je to účtovný doklad, v ktorom sa eviduje začiatok a koniec pracovnej cesty, náplň jednotlivých dní na pracovnej ceste a výška výdavkov spojených s pracovnou cestou. Tento cestovný príkaz musí byť pred samotným odchodom na pracovnú cestu podpísaný nadriadeným pracovníkom firmy.

Účtovnej jednotke môžu vzniknúť okrem záväzkov vyplývajúcich z pracovnoprávných vzťahov aj iné záväzky resp. pohľadávky voči vlastným zamestnancom. Jednou z týchto

možností je **pracovná cesta**. Pri evidencii a účtovaní pracovnej cesty sa môže vyskytnúť niekoľko variantov:

- a) skutočné náklady vzniknuté pri pracovnej ceste sú rovnaké ako bol poskytnutý preddavok
    1. VPD Poskytnutý preddavok na prac. cestu zamestnancovi 335/211
    2. ID Skutočné náklady pri prac. ceste – vyúčtovanie 512/335
  - b) skutočné náklady vzniknuté pri pracovnej ceste sú vyššie ako bol poskytnutý preddavok
    1. VPD Poskytnutý preddavok zamestnancov na pracovnú cestu 335/211
    2. ID Zúčtovanie skutočných nákladov:
      - a/ vyúčtovanie preddavku 512/335
      - b/ vznik záväzku voči zamestnancovi 512/333
    3. VPD Doplatenie zamestnancovi 333/211
  - c) skutočné náklady vzniknuté pri pracovnej ceste sú nižšie ako bol poskytnutý preddavok
    1. VPD Poskytnutý preddavok zamestnancovi na prac. cestu 335/211
    2. ID Skutočné náklady pri prac. ceste – vyúčtovanie 512/335
    3. PPD Vrátenie zvyšku peňazí od zamestnanca 211/335
  - d) na danú pracovnú cestu nebol poskytnutý preddavok zamestnancovi
    1. ID Skutočné náklady pri pracovnej ceste 512/333
    2. VPD Vyplatenie zamestnancovi 333/211
  - e) poskytnutý preddavok na prac. cestu bol, ale pracovná cesta sa nekonala
    1. VPD Poskytnutý preddavok zamestnancovi na prac. cestu 335/211
    2. PPD Vrátenie nepoužitých peňazí 211/335
- **Doklady pri pracovnej ceste**
    - cestovný príkaz
    - cestovné lístky
    - doklad o ubytovaní
    - doklady o iných výdavkoch (vstupenky na výstavu, ..)
    - správa o pracovnej ceste

d)	Pracovná porada
-----------	------------------------

- **Pracovná porada** – príprava vopred pred poradou, aby nepôsobila chaoticky. Majú byť prehľadne skompletizované všetky podklady, presne určený program, zapisovateľ, overovateľ a pripravená prezenčná listina. Program: otvorenie a privítanie, kontrola plnenia úloh, jednotlivé body porady, uznesenie a záver. Súčasťou každej porady je zápisnica.
- **Zápisnica** - hlavička: „Zápisnica z porady dňa“, zapisovateľ, overovateľ, program, zápis jednotlivých bodov - môžu byť prílohy, diskusia – kto diskutoval, čo. V Košiciach, dňa, zapísal, overil – podpisy.
- **Uznesenie** – obsahuje záhlavie, z akej je porady, deň konania porady. Ďalej uvádza, aké body berie na vedomie, čo schvaľuje, aké ukladá úlohy. Podpis zapisovateľa a overovateľa porady.

e)	Bežný účet a operácie
-----------	------------------------------

Vid' témy č.2, 8

f)	Prostriedky kancelárskej techniky
-----------	--

Prostriedky kancelárskej techniky všeobecne môžeme rozdeliť na dve skupiny:

- **klasické** - písací stroj, kalkulačka, telefón, fax, kopírka
- **prostriedky IKT** - PC, rôzne softvérové produkty, tlačiareň, internet, elektronická pošta, diktafón, kopírka, skener, dataprojektor, mobilný telefón, web kamera, ...

16. DAŇOVÁ SÚSTAVA A PRIAME DANE

a)	Charakteristika daňovej sústavy
-----------	--

Dane majú významné postavenie v národnom hospodárstve, lebo sú účinným nástrojom na riadenie finančnej politiky štátu a tvoria základ štátneho rozpočtu. **Daň** je povinná, zákonom stanovená, pravidelne opakujúca sa platba, ktorú odvádzajú FO, PO v určenej výške a v stanovenom termíne. Zavedenie, zmena, alebo zrušenie dane musí byť stanovené **zákonom**.

- **Daňová sústava** - súhrn daní, ktoré je možné na území Slovenskej republiky vyberať.
- **Daňové prvky** - sú to charakteristiky jednotlivých daní. Základné daňové prvky sú:
  - * **Subjekt dane** - FO alebo PO, ktorá je povinná podať daňové priznanie a daň zaplatiť
    - Daňovník** - odvádza daň priamo do štátneho rozpočtu
    - Platiteľ dane** - je zodpovedný za správne odvedenie dane, ale daňové zaťaženie znáša daňovník. Príklad: **daň zo závislej činnosti** zamestnanec je **daňovník**, zamestnávateľ **platiteľ dane**
  - * **Objekt (predmet) dane** - je to, za čo sa platí daň. Podľa predmetu je aj pomenovanie daní. Príklad: príjem, služby, majetok, nehnuteľnosť a pod.
  - * **Základ dane** - je to základ, z ktorého daňovník vypočíta svoju daňovú povinnosť. Môže byť udaná:
    - a) v hodnotovom vyjadrení v € - príjem
    - b) v naturálnych jednotkách - m², l, ...
  - * **Sadzba dane** - nástroj, prostredníctvom ktorého sa z daňového základu vypočíta daň. Môže byť určená:
    - a) pevnou sumou - sadzba za 1 m² je 0,001 €
    - b) percentuálne - daň z príjmu FO a PO DPH je jednotná 19%
    - c) kombináciou – napr. spotrebná daň z tabaku
- **Klasifikácia daní** - dane môžeme členiť podľa rôznych hľadísk napr.
  - a) podľa subjektu zdanenia: dane pre FO dane pre PO
  - b) podľa objektu zdanenia: príjem majetok spotreba
  - c) podľa dopadu na daňové subjekty: priame dane nepriame dane
- **Štátny rozpočet** je centralizovaný fond peňažných prostriedkov, sústredených do pôsobnosti štátu. Štátny rozpočet má dve stránky - príjmovú a výdavkovú

Príjmy do ŠR

- daňové príjmy spolu	89,3%
- nedaňové príjmy	6,8%
- príjmy zo splácania úverov, predaj akcií	3,9%

Výdavky zo ŠR

- verejná spotreba štátu	správa, bezpečnosť
- verejná spotreba obyvateľstva	školsťvo, kultúra
- dotácie podnikateľským subjektom	
- transfery domácnostiam a iné	

- **Nepriame dane** sú také dane, ktoré neplatí priamo daňovník, ale sa premietnu do ceny a zaplatí ich konečný spotrebiteľ. Najznámejšie nepriame dane sú:

- a) **všeobecné dane** - daň z pridanej hodnoty
- b) **špecifické dane** - spotrebné dane

b)	Daň z pridanej hodnoty
-----------	-------------------------------

- **Daň z pridanej hodnoty - DPH** (upravená v zákone o DPH č. 222/2004 Z.z.) je daňou:
  - **nepriamou** je zahrnutá v cene a plť ju konečný spotrebiteľ
  - **všeobecnou**, lebo zaťažuje všetky výrobky a služby a každého platiteľa
  - **viacstupňovou** je vyberaná po častiach na každom stupni produkcie

Subjekt dane – zdaniteľné osoby - FO, PO, ktoré realizujú zdaniteľné obchody je zaregistrovaná na daňovom úrade ako platiteľ DPH: Registrácia môže byť:

povinná - ak 12 po sebe idúcich kalendárnych mesiacov dosiahne obrat € 35.000,- sú povinné najneskôr do 20. dňa požiadať o registráciu.

dobrovoľná daňovník sa prihlási dobrovoľne bez ohľadu na príjmy

zrušenie registrácie je možné z **úradnej moci** alebo **dobrovoľné**, najskôr po 12 mesiacoch, ak 12 po sebe idúcich kalendárnych mesiacov nedosiahne obrat € 35.000,-

Objekt dane – zdaniteľné obchody, ktoré podliehajú dani z pridanej hodnoty.

Za **zdaniteľné obchody** považujeme: - dodanie tovaru, dodanie služby, dovoz tovaru z územia tretieho štátu, dodanie stavby, prevod a použitie práv, prevod nehnuteľnosti a iné, ak nastala **zmena vlastníctva**.

Príklad: Podnik vyrába televízory, ak ich predáva na trhu výrobky sú zaťažené DPH, ak ich použije pre vlastnú potrebu nie sú zaťažené DPH

Základ dane - je to cena bez DPH, z ktorej sa vypočítava výška DPH

Sadzba dane - je 19%,

* **Výpočet DPH** - sú možné dva spôsoby

a) Ak základom dane je cena, ktorá neobsahuje DPH

$$\text{DPH} = \text{cena bez DPH} \times \text{sadzba} : 100$$

b) ak základom pre výpočet je hodnota s DPH

$$\text{DPH} = \frac{\text{cena s DPH} \times \text{sadzba}}{100 + \text{sadzba}}$$

Príklad: Vypočítajte výšku DPH (19 %) ak podnik vyrobil:

200 ks televízorov ZACHAR 1, z ktorých predal 150 ks po 12 000,- bez DPH

100 ks domáce kino VIDA 2, z ktorých predal 80 ks po 9 520,- vrátane DPH

1. televízory ZACHAR 1

a) hodnota 1 ks televízora bez DPH	12 000,-	
b) DPH 19 % za 1 kus	2 280,-	DPH = 12 000 x 0,19 = 2 280,-
c) cena s DPH	14 280,-	
e) celkové DPH za 150 predaných kusov	342 000,-	DPH (celkom) = 150 x 2 280 = 342 000,-

2. videoprehrávače VIDA 2

a) hodnota 1 ks videa bez DPH	8 000,-	
b) DPH 19 % za 1 kus	1 520,-	DPH = 9 520 x 19 : 119 = 1 520,-
c) cena s DPH	9 520,-	
e) celkové DPH za 80 predaných kusov	121 600,-	DPH (celkom) = 80 x 1 520 = 121 600,-

3. Celková výška **463 600,-** **DPH = 342 000+ 121 600 = 463 600,-**

Odpočet dane - je to rozdiel zaplatenej dane na vstupe a na výstupe. Pri nadmernom odpočte môže si platiteľ kompenzovať v nasledujúcom zdaňovacom období

Odpočet dane = Daň na vstupe - Daň na výstupe

Daň na vstupe je daň, ktorú platiteľ dane zaplatí inému platiteľovi za dodávku tovaru, služby. Výška DPH je súčasťou faktúry a platby dodávateľovi (pri PFA, DPH je na MD)

Daň na výstupe je daň, ktorú platiteľ dane uplatní ako súčasť ceny za svoje zdaniteľné plnenie, čiže za dodané výrobky, služby v odberateľskej faktúre (VFA, DPH je na D)

c)

Zásady účtovania DPH

Daň z pridanej hodnoty je osobitným a najvýznamnejším druhom nepriamych daní. Pre účtovanie dane z pridanej hodnoty je v účtovnej skupine 34 – Zúčtovanie daní a dotácií vyhradený účet **343 – Daň z pridanej hodnoty**.

Na strane **MD** tohto účtu sa účtuje: 343/xxx

- daňová pohľadávka t.j. daň na vstupe

- nárok na daňový odpočet

Na strane **D** tohto účtu sa účtuje:

xxx/343

- daňový záväzok, t.j. daň na výstupe
- inkaso dane od odberateľa

Rozdiel, ktorý vznikne medzi daňovou pohľadávkou (odpočtom) a daňovým záväzkom (inkasom) je odvodová povinnosť DPH. Platí:

a/ ak je súčet strany D > súčet strany MD — ide o vlastnú daňovú povinnosť

b/ ak je súčet strany D < súčet strany MD — ide o nadmerný odpočet dane

V záujme zabezpečenia preukázateľnosti a správnosti účtovania DPH, ako aj pre potreby kontrolných a daňových orgánov je potrebné, aby každá účtovná jednotka dokázala preukázať, že:

- DPH bola vypočítaná v správnej výške, t.j. zo správneho základu a v správnej sadzbe (v súčasnosti 19%)
- zabezpečila včasnosť plnenia odvodových povinností DPH podľa platného zákona
- dodržiavala správnosť účtovania odpočtu dane vzhľadom na deň úhrady.

Tieto požiadavky môže účtovná jednotka dobre zabezpečiť len vtedy, ak bude dôsledne viesť **analytickú evidenciu** k účtu 343 – Daň z pridanej hodnoty.

Vývoz výrobkov, tovarov a služieb z tretích krajín je oslobodený od DPH, ale **dovoz** podlieha tejto dani. DPH pri dovoze vymeriava colný orgán, ktorému sa tiež uhrádza (buď v hotovosti, alebo z bankového účtu). Dôležité je tiež to, že **základom pre výpočet DPH** je nielen fakturovaná suma od zahraničného dodávateľa, ale **aj clo a colné poplatky**.

- **Evidencia DPH** vedie sa samostatná evidencia:

DPH na vstupe je daň, ktorú platiteľ dane zaplatí inému platiteľovi za dodávku tovaru, služby. Výška DPH je súčasťou faktúry a platby dodávateľovi (pri PFA, DPH je na MD)

DPH na výstupe je daň, ktorú platiteľ dane uplatní ako súčasť ceny za svoje zdaniteľné plnenie, čiže za dodané výrobky, služby v odberateľskej faktúre (VFA, DPH je na D)

d)	Žiadosti podnikateľských subjektov a občanov
-----------	---

Žiadosť je písomnosť, ktorou pisateľ žiada:

- povolenie (schválenie) rôznych návrhov
- poskytnutie informácie
- vyriešenie sťažnosti
- zabezpečenie zmien, úprav, výnimiek
- prijatie do zamestnania
- zmenu pracovného miesta
- úpravu pracovnej doby a iné.

Organizácie podávajú svoje žiadosti len *na čistých listoch papiera formátu A 4*.

Občan v súkromnej žiadosti do záhlavia napíše meno, priezvisko a adresu svojho bydliska.

Adresu príjemcu píše rovnako ako v obchodnom liste, z odvolacích údajov napíše len miesto a dátum odoslania.

Slovo „**Vec**“ sa na takéto žiadosti nepíše. Podpisuje sa vlastnoručne. Žiadosť sa píše riadkovačom 1,5.

e)	Analýza štruktúry ceny
-----------	-------------------------------

Vid' téma č.11 bod e)

Prehľad spotrebných daní vid' tabuľka

17. PRIAME DANE

a)	Charakteristika priamych daní a dani z príjmu FO
-----------	---

- **Priame dane** sú také dane, ktoré bezprostredne platí daňovník a nie je možné ich previesť na iný subjekt

- **Štruktúra priamych daní**

Daň z príjmov FO

Daň z príjmu PO

Miestne dane – daň z nehnuteľnosti – daň z pozemkov
- daň zo stavieb
- daň z bytov
- daň z motorových vozidiel
- ďalšie miestne dane

- **Daň z príjmu fyzických osôb**

Subjekt dane - FO, ktorá dosahuje príjmy na území SR a zdržiava sa viac ako 183 dní.

Daňovníkov delíme na dve skupiny: a) podľa miesta trvalého bydliska
b) podľa miesta, kde dosahuje príjem

Daňovník - odvádza daň priamo do štátneho rozpočtu - **zamestnanec, SZČO**

Platiteľ dane - **zamestnávateľ** je zodpovedný za správne odvedenie dane, ale daňové zaťaženie znáša daňovník

Predmet dane - predmetom dane je príjem z činnosti daňovníka a z nakladania s jeho majetkom (úroky z vkladov). Príjem môže byť peňažný alebo nepeňažný (poskytnutie služobného vozidla pre súkromné účely)

Zdaniteľný príjem je každý príjem, ktorý je predmetom dane a nie je od dane oslobodený.

Daňový výdavok je každý výdavok, ktorý je preukázateľne vynaložený daňovníkom na dosiahnutie príjmu a je zaúčtovaný v účtovníctve

Predmetom dane z príjmu FO sú príjmy, ktoré boli dosiahnuté:

- **zo závislých činnosti**

- príjmy zamestnancov pri pracovnej zmluve, príjmy členov družstiev, príjmy spoločníkov s.r.o. ako pracovné odmeny, príjmy členov štatutárnych orgánov, pracovné odmeny, väzňov, príjmy zamestnancov zo sociálneho fondu

- **funkčné požitky**

- funkčné platy členov vlády, poslancov NR SR, vedúcich orgánov štátnej správy, odmeny za výkon funkcie v samospráve

- **príjmy z podnikania**

- príjmy z poľnohospodárskej výroby, príjmy zo živnosti, príjmy z iného podnikania - advokát, daňový poradca, príjmy spoločníkov v.o.s., k. s.

- **príjmy z inej samostatnej činnosti**

- príjmy z duševného vlastníctva napr. z autorských práv a patentov, príjmy z tzv. slobodných povolání

- **príjmy z kapitálového majetku** Zdaňujú sa priamo pri zdroji príjmu. Sem patria: podiely na zisku z CP, podiely na zisku tichého spoločníka, úroky, výhry a iné výnosy

- **príjmy z prenájmu**, ak sú príjmy z prenajatej veci na základe zmluvy o prenájme

- **ostatné príjmy** - príležitostné odmeny do 49.248,- Sk.

Základ dane - dosiahnuteľné príjmy za zdaňovacie obdobie upravené o odpočítateľné a pripočítateľné položky. Základ dane sa môže skladať z čiastkových základov.

Odpočítateľné položky:
- odvody do fondov
- na daňovníka (na manželku, ak má nižší príjem ako 98 496,-)
- na dieťa – daňový bonus

Odpočítateľné položky sú aj odpisy a dary – do výšky 2 % na konci zdaňovacieho obdobia

Pripočítateľné položky sú také, ktoré sa neuznávajú pre daňové účely ako náklad napr, zvýšené náklady na cestovné, obstaranie DM, ostatné pokuty, penále,..

* **Sadzba dane** - je 19 %

* **Oslobodené od dane:** štipendiá, sociálne dávky, dávky PN, rodinné prídavky, hodnota stravy, prijaté poisťné náhrady, príjmy z reštitúcie, dotácie, ceny alebo výhry v rôznych súťažiach ak nepresahujú 5 000,- SK alebo 166,- € a iné.

• **Daň z nehnuteľnosti**

Odvádza sa do pokladnice **obce** a tvoria ju tri skupiny nehnuteľnosti:

a) DAŇ Z POZEMKOV

- * **Subjekt dane** - vlastník zapísaný v katastri nehnuteľnosti, alebo nájomca, užívateľ
- * **Objekt dane** - sú všetky pozemky rozdelené do 8 skupín podľa bonity a lokality pozemku
- * **Základ dane** - výmer plochy v m²
- * **Sadzba dane** - určená v závislosti na predmete dani
- * **Oslobodenie od dane** - pozemky vo vlastníctve štátu alebo obce, verejne prístupné parky, rezervácie, cintoríny, pozemky škôl, pozemky hospodársky nevyužiteľné

b) DAŇ ZO STAVIEB

- * **Subjekt dane** - vlastník stavby zapísaný v katastri nehnuteľnosti, alebo nájomca, užívateľ.
V prípade spoluvlastníctva je daňovníkom určená osoba.
- * **Objekt dane** - sú stavby spojené pevným základom so zemou, rozdelené do 5 skupín
- * **Základ dane** - celková výmera zastavenej plochy nad najväčším pôdorysom
- * **Sadzba dane** - závisí od predmetu dane a zadelenia do skupiny.
- * **Oslobodenie od dane** - budovy a stavby vo vlastníctve štátu

c) DAŇ Z BYTOV

- * **Subjekt dane** - vlastník bytu zapísaný v katastri nehnuteľnosti, alebo nájomca, užívateľ
- * **Objekt dane** - sú byty v osobnom vlastníctve
- * **Základ dane** - plošná výmera bytu
- * **Sadzba dane** - je stanovená od lokality bytu a iných ukazovateľov

b)	Výpočet preddavku na daň zo závislých činností
-----------	---

Daň z príjmu zamestnanca sa vypočíta ako:

Základ dane = Hrubá mzda – zákonné sociálne poistenie – nezdaniteľná suma na daňovníka (286,27 €)

Preddavok na daň = základ dane x 0,19

Preddavok na daň za zaokrúhľuje na centy smerom nadol.

Preddavok na daň sa zrazí pri výplate alebo pri poukázaní alebo pripísaní zdaniteľnej mzdy zamestnancovi. Pri mesačnom vyúčtovaní sa preddavok zrazí zo zdaniteľnej mzdy za uplynulý kalendárny mesiac. Po skončení zdaňovacieho obdobia sa preddavky na daň započítavajú na úhradu dane – vykoná sa ročné zúčtovanie preddavkov na daň.

Zamestnanec, ktorý mal v zdaňovacom období len príjmy zo závislej činnosti, môže požiadať do 15. februára nasledujúceho roka posledného zamestnávateľa o vykonanie ročného zúčtovania. Ak zamestnanec nepožiada o ročné zúčtovanie, je povinný podať daňové priznanie sám. Výsledkom vykonania ročného zúčtovania dane môže byť preplatok alebo nedoplatok na dani.

Daňový bonus je daňová úľava na vyživované dieťa vo výške 19,32 € na dieťa na mesiac. Uplatniť je môže jeden z rodičov vtedy, ak zdaniteľný príjem za rok je 6 x minimálne vo výške minimálnej mzdy.

c)	Možnosť manipulovať s 2 % daní z príjmu
-----------	--

Z vypočítanej výšky dane môže daňovník 2 % poukázať na neziskové organizácie, alebo občianske združenia. Podnikateľský subjekt sa rozhoduje pri podaní daňového priznania. Pri mzde je termín do 30.4.

d)	Pracovná cesta
-----------	-----------------------

Vid' téma č. 13, bod d)

Náhrady za pracovnú cestu nie sú príjmom, teda nepodliehajú zdaneniu.

e)	Účtovná uzávierka
-----------	--------------------------

Účtovná uzávierka je súhrn činností, ktorými sa uzatvára účtovníctvo za bežné účtovné obdobie. Pozostáva z činností, ktorých kľúčovou úlohou je zostavenie účtovnej závierky.

Účtovná uzávierka pozostáva z tejto skupiny činností:

- doplnenie účtovných zápisov o zápisy zabezpečujúce správnosť a úplnosť účtovníctva
- uzatváranie účtovných kníh - zistenie vecnej zhody syntetickej a analytickej evidencie
  - vyčíslenie obrátov strán MD a D syntetických účtov
- zistenie zostatkov výsledkových účtov a konečných zostatkov súvahových účtov
- porovnanie výsledkov účtovníctva so stavom zisteným inventarizáciou majetku a záväzkov
- preúčtovanie konečných stavov výsledkových účtov na účet **710 – Účet ziskov a strát** a zistenie výsledku hospodárenia za účtovné obdobie
- preúčtovanie konečných zostatkov súvahových účtov na účet **702 – Konečný účet súvahový**, porovnanie zisteného výsledku hospodárenia s výsledkom hospodárenia zisteným na účte 710, jeho podvojný zaúčtovanie na účty 702 a 710
- výpočet základu dane z príjmov z bežnej a z mimoriadnej činnosti, výpočet dane a jej zaúčtovanie
- zostavenie účtovnej závierky

f)	Jednoduché písomnosti
-----------	------------------------------

Splnomocnenie: v určitých prípadoch dochádza k situáciám, keď pred podnikateľom, organizáciou alebo hociktorým občanom sa vynára potreba dať sa zastúpiť, t. z. konať nepriamo.

Základná úprava zastúpenia ja obsiahnutá v Občianskom zákonníku sú uvedené kvalifikované spôsoby vzniku zastúpenia, pričom môže ísť o:

zákonné zastúpenie (na základe zákona alebo rozhodnutia štátneho orgánu), plnú moc, pričom jej forma nie je záväzne stanovená.

V praxi sa stretávame s prípadmi, keď na strane zastúpeného (splnomocniteľa), ako aj na strane zástupcu (splnomocnenca) vystupuje buď právnická, alebo fyzická osoba.

Podľa rozsahu splnomocnenia ide o plnú moc:

generálnu (na všetky úkony),

špeciálnu (na určitý druh úkonov),

individuálnu (na jediný úkon).

Ak ide o splnomocnenie v súdnom spore, ide o **procesnú plnú moc**. Špeciálnym druhom plnej moci je **prokúra** – priame zastúpenie pri uzatváraní kúpnej zmluvy v zahraničnom obchode. *Forma splnomocnenia: predtlačný formulár, individuálne štylizovaná písomnosť.*

Potvrdenie (kvitancia): je jednoduchá písomnosť právneho charakteru, ktorá sa vystavuje na také právne konania, pri ktorých veriteľ alebo inak oprávnená osoba potvrdzujú prijaté plnenia. Organizácie používajú na vykonávanie pokladničnej služby záväznú potvrdenku. Individuálne štylizované potvrdenie musí mať tieto základné náležitosti:

meno a bydlisko platiteľa, vyhlásenie o prijme peňazí (predmetu), prijatú sumu slovom a číslom, účel platby, dátum a vlastnoručný podpis príjemcu.

g)	Daň z úrokov za vklady v komerčných bankách
-----------	--

Úroky, ktoré sú klientom pripisované za vklady v komerčných bankách na vkladných knižkách, bežných účtoch a vkladových účtoch, ale aj úroky a iné výnosy z dlhopisov, vkladových certifikátov, vkladových listov, podielových listov, pokladničných poukážok a iných cenných papierov sú v zmysle zákona o dani z príjmov považované za príjmy, ktoré podliehajú zdaneniu. Daň za tieto príjmy sa vyberá zrážkou. Zrážku dane realizuje banka, a to bezprostredne po pripísaní úhrady úrokov v prospech daňovníka. Sadzba dane je 19%. Podľa zákona o dani z príjmov je banka povinná zrazenú daň odvieť správcovi dane do 15 dňa každého mesiaca za predchádzajúci kalendárny mesiac.

V prípadoch presne vymedzených zákonom, napr. ak je zrazená daň z úrokov za vklady daňovníkovi, ktorý realizuje podnikateľskú činnosť a úroky za vklady súvisia s touto činnosťou, sa zrazená daň považuje za preddavok dane z príjmov a daňovník si tento preddavok môže odpočítať v daňovom priznaní.

18. VNÚTORNÝ OBCHOD – VEĽKOOBCHOD

a) Význam obchodu, charakteristika veľkoobchodu

Národné hospodárstvo je nemysliteľné bez obchodných podnikov.

Marketing je súhrn činnosti zameraných na vytvorenie, udržanie a rozšírenie trhu za ekonomický výhodných podmienok.

- **Marketingový algoritmus** je komplex činnosti zameraných na poznanie trhu.

Pozostáva zo štyroch fáz:

koncepčná fáza - formuluje sa marketingová filozofia

- určujú sa zásady podnikateľských cieľov
- vytyčujú sa smery na vyhľadávanie obchodných príležitostí
- robí sa prieskum trhu,
- zhromažďujú sa nápady na obchodné príležitosti.

analytická fáza - výsledky koncepcie a iné nápady sa podrobne analyzujú. Dôležité sú:

- veľkosť trhu
- segmentácia trhu (zloženie) rozlišujeme podľa – spotrebiteľov, geografickej polohy, demografického hľadiska, dynamika trhu
- výkonnosť trhu - schopnosť trhu regulovať cenu a kvalitu
- slabé a silné stránky vo vzťahu ku konkurencii

realizačná fáza - jej priebeh sa riadi marketingovou stratégiou. M-S definuje strategické nástroje a spôsob ich použitia pri uvádzaní nápadu na trh.

- **nástroje na tvorbu výrobku** - sortiment, dizajn, obal
- **nástroje uvedenia výrobku na trh** - reklama, distribúcia, predajná technika

fáza spätnej väzby - zabezpečuje informácie o úspešnosti nasadenia nástrojov

- **Marketingový mix** zahŕňa 4 hlavné nástroje tzv. „4P“

1. produkt (product)	akákoľvek ponuka určená na trh
2. cena (price)	peňažná hodnota tovaru
3. propagácia (promotion)	reklama a podpora predaja
4. distribúcia (place)	fyzický presun a prevod vlastníctva

1. **produkt** (product) - je to akákoľvek ponuka určená na trh. Produkty členíme:

Podľa životnosti - tovar dlhodobej spotreby - priemyselné výrobky

- tovar krátkodobej spotreby - potraviny
- služby - osobné a vecné

Z pohľadu marketingu

a) **spotrebné statky** - výrobky, ktoré kupujú koneční spotrebiteľia. Sem patrí:

- tovar základného dopytu, tovar dennej potreby, impulzívne nakupovaný tovar, tovar nakupovaný z núdze, tovar príležitostného dopytu, tovar zvláštneho dopytu, neuvažovaný tovar

b) **kapitálové statky** - predmety predávané na ďalšiu výrobu

2. cena (price) najdôležitejší nástroj, ktorý vytvára príjmy pre podnik. Má rôzny význam pre jednotlivé subjekty národného hospodárstva.

Z makroekonomického hľadiska - je základným mechanizmom rovnováhy ponuky a dopytu a ovplyvňuje rozmiestnenie zdrojov celej spoločnosti.

Z hľadiska spotrebiteľa - finančné prostriedky, ktoré musí zaplatiť za tovar

Z hľadiska výrobcu a predajcu - zabezpečuje návratnosť vloženého kapitálu, je to jediná možnosť príjmu.

3. propagácia (promotion) cieľavedomé pôsobenie na zákazníka za účelom nákupu.

reklama - je úmyselné rozširovanie oznamov o výrobku

podpora predaja - krátkodobé podnety, ktoré zvýšia nákup

public Relation - dobré vzťahy k verejnosti - dobročinné akcie

osobný predaj - ústna konverzácia

veľtrhy, výstavy - na veľtrhoch sa uzatvárajú kontrakty, výstava je spojená s predajom

4. distribúcia (place) je výber najvhodnejšieho miesta, spôsobu predaja a voľba vhodnej predajnej cesty. Rieši dve otázky - fyzický presun a prevod vlastníctva.

• **Funkcie obchodu**

Obchod je odvetvie NH, kde sa uskutočňuje pohyb statkov z výroby do spotreby. Úlohou obchodu je zásobovať spotrebiteľov tovarom.

Obchod plní funkcie:

✓ **preklenovacia** - priestorová, časová, medzi výrobou a spotrebou a koncentrácia tovaru

✓ **kvantitatívna** - zberná funkcia

✓ **kvalitatívna** - zošľachtenie tovaru a pretváranie obchodného sortimentu

Obchodný sortiment - súbor tovarov, ktorý je predmetom predaja. Poznáme:

- **široký OS** - veľký počet rôznych **druhov tovarov**

- **úzký OS** - niekoľko **druhov tovarov**

- **hlboký OS** - viaceré **varianty** jednotlivých **druhov tovarov**

- **plochý OS** - niekoľko **variantov** jednotlivých **druhov tovarov**

✓ **úverová** – nákup na splátky na faktúru

✓ **poradenská** – odborné rady spotrebiteľom

✓ **funkcie výrobného charakteru** - konečná úprava tovaru

✓ **riziková funkcia** – riziká spojené so skladovaním, prepravou tovaru

• **Charakteristika veľkoobchodu**

✓ Zahŕňa všetky činnosti, ktoré súvisia s predajom tovaru FO, PO za účelom ďalšieho predaja.

✓ Uskutočňuje nákup tovaru vo veľkom množstve,

✓ Vytvára zásoby a skladovanie,

✓ Predaj do maloobchodu s cieľom ďalšieho predaja spotrebiteľom.

• **Etapy činnosti vo veľkosklade**

1. Etapa: Proces príjmu tovaru

- **odber dodávky** - hrubý príjem na základe DL
- kontrola neporušenia zásielky,
- hrubá kontrola množstva - kusov, hmotnosti

- **prebierka tovaru** - dôsledná kontrola zásielky

- **kvantitatívna kontrola** - fyzická kontrola a prebierka tovaru. Vytvára sa manipulačné skladovanie. Vyhotoví sa **príjemka tovaru**. Pri nedostatkoch sa vyhotoví **reklamačný zápis**.

- **kvalitatívna kontrola** - vykoná sa kontrola akosti

- sortimentná prebierka

2. Etapa: Proces skladovania tovaru - zabezpečuje činnosti:

- prenesenie tovaru do skladu, uloženie na určené miesto, ošetrovanie, triedenie, spotrebiteľská úprava tovaru.

3. Etapa: Proces prípravy na expedíciu

- prevzatie objednávok a ich spracovanie - vyhotoví sa **výdajka**
- vybratie tovaru z miesta uloženia
- vyvezenie tovaru a kompletizácia tovaru pre expedíciu
- úprava tovaru a tvorba expedičných jednotiek
- kontrola tovaru

4. Etapa: Proces expedície - prevzatie tovaru zo skladu

- odovzdanie tovaru odberateľovi alebo doprave.
- obslužné a pomocné operácie - manipulácia s tovarom,
  - oprava, úprava tovaru
  - spotrebiteľské balenie

- **Požiadavky na skladovanie a dodržiavanie BOZP**

- využitie skladovej plochy
- prehľadné uloženie
- tovar ľahko dostupný
- objemné a ťažké tovary sa ukladajú dole
- špeciálne požiadavky na uskladnenie

Technické prostriedky vo veľkosklade:

- zariadenia na uloženie tovaru, (regále, police, ...)
- zariadenia na manipuláciu s tovarom (vysokozdvížné vozíky, regálové zakládače,..)
- osobitné zariadenia (chladiarenské boxy, váhy).

Automatizácia pracovného procesu

- úplná automatizácia - všetky činnosti a manipuláciu riadi počítač
- čiastočná automatizácia - len niektoré úkony robí počítač

b)	Hmotná zodpovednosť
-----------	----------------------------

Vid' téma č.12, bod d)

c)	Zdravotné poistenie
-----------	----------------------------

Vznik:

- narodením
- dňom: - trvalého pobytu u cudzincov,
nástupu na výkon trestu,
odchodu do dôchodku
nástupu do pracovného pomeru,
u SZČO dňom začatia podnikania, spoločníci s.r.o. dňom začatia výkonu práce.

Prihláška do 8 dní

Platiteľ:

- **štát – 10% z VZ** deti, väzni, dôchodcovia, sociálne prípady, cudzinci – azyl, nezamestnaní
- **za zamestnaných**
zamestnanec - 4% VZ
zamestnávateľ - 10% VZ
- **osoby SZČO - 14% VZ**
- **FO na dohodu – 14%** ak priemerný príjem prekročí ½ minimálnej mzdy
- **Študenti** na brigádach

Účel:

Zdravotná starostlivosť pri: pri predchádzaní chorôb a úrazov, v prípade ochorenia, príspevok na lieky, príspevok na kúpeľnú liečbu a iné

Vymeriavací základ - VZ

- a) u osôb bez príjmu - životné minimum
- b) u zamestnaných - hrubá mzda za príslušné obdobie

c) u SZČO - 1/2 z 1/12 vykazovaného zisku za predchádzajúci rok. Výpočet výšky poistného je platný od júla po jún

Zákony upravujúce sociálne poistenie Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení

d)	Nástroje platobného styku pri pohľadávkach a záväzkoch
-----------	---

Zúčtovanie záväzkov a pohľadávok vo veľkoobchode využíva predovšetkým nástroje bezhotovostného platobného styku (viď témy č.2,10):

Úhradové operácie – príkaz na platbu vychádza od dlžníka

- **príkaz na úhradu** (platobný doklad na základe platobných dokumentov; na jednotlivú platbu alebo hromadný príkaz na úhradu)

- **trvalý príkaz na úhradu** (opakujúce sa platby pevných súm v pevnom termíne; nepevných súm v pevnom termíne; pevných súm v nepevnom termíne)

- **akreditív** (banka ako sprostredkovateľ medzi príkazcom a príjemcom preberá na seba záväzok klienta zaplatiť príjemcovi)

- **Inkasné operácie** – príkaz na platbu vychádza od veriteľa

- **inkasný príkaz** na zákonné inkaso na základe rozhodnutia súdu, správneho orgánu, banky - úver)

- **jednorazový príkaz** na inkaso (výber dohodnutej sumy z účtu majiteľa, zúčtovanie platieb uskutočnených prostredníctvom šekov, platobných kariet)

- **trvalý príkaz** na inkaso (opakujúce sa platby)

- **platobné karty** (bezhotovostné platby v obchodoch, za služby, výber hotovosti v bankomatoch)

- **šeky** (náhrada hotových peňazí na úhradu sumy z účtu klienta v prospech účtu príjemcu)

- **zmenky** (dlžnícka listina obsahujúca záväzok dlžníka zaplatiť sumu uvedenú na zmenke v určenom termíne a na stanovenom mieste veriteľovi)

e)	Zásady podvojného účtovníctva vo veľkoobchode
-----------	--

V každej účtovnej jednotke vzniká počas roka množstvo hospodárskych operácií, ktoré treba priebežne zaznamenať (nákup materiálu, predaj tovaru, výplata miezd zamestnancom...). Všetky tie hospodárske operácie, ktoré sa evidujú (zaznamenávajú) v účtovníctve sa nazývajú **účtovné prípady**. Aby boli všetky účtovné prípady evidované v súlade so zákonom o účtovníctve, musí účtovná jednotka rešpektovať **základné zásady pre vedenie účtovníctva**, ktoré platia aj pre veľkoobchod.

Účtovníctvo sa musí viesť:

a) **správne** – všetky účtovné prípady sa zaúčtujú v súlade so zákonom o účtovníctve a inými právnymi predpismi, ktoré sa ich týkajú

b) **úplne** – musia byť zaúčtované všetky účtovné prípady daného účtovného obdobia. Nie je možné žiadny účtovný prípad vynechať a žiadny navyše doplniť.

c) **preukázateľne** – ku každému účtovnému prípadu musí byť doložený príslušný účtovný doklad a len na základe neho sa účtovný prípad zaúčtuje v účtovných knihách. K preukázateľnosti účtovníctva patrí aj povinnosť inventarizácie majetku, vlastného imánia a záväzkov.

d) **zrozumiteľne** - v slovenskom jazyku tak, by bolo možné spoľahlivo a jednoznačne určiť obsah účtovných prípadov

e) **spôsobom zaručujúcim trvalosť** všetkých účtovných záznamov, a to po celú dobu spracovania a úschovy.

f)	Získavanie informácií
-----------	------------------------------

Pri získavaní informácií o dodávateľoch klasickým spôsobom v kúpno-predajných vzťahoch veľkú úlohu majú **nákupné zvyklosti odberateľov**.

Jedným z nástrojov ovplyvňovania trhu je reklama, ktorá je zameraná **na podporu predaja**.

Môže to byť reklama **tlačená** (jej výrazovým prostriedkom je písomný alebo grafický prejav), **zvuková** (výrazový prostriedok je tu hovorené slovo a prostriedky masovokomunikačné: rozhlas, televízia, CD, atď.)

Ostatná reklama sa týka samotného tovaru, jeho vzhľadu a pod.

Z hľadiska ADK je dôležitá tlačená reklama, a to *náborové (akvizičné) listy, reklamné tlačivá (inzeráty, letáky, prospekty, plagáty a katalógy)*.

Pri využití prostriedkov IKT dominuje internet, kde priamo webovské stránky firiem informujú o svojich výrobkoch či službách.

19. VNÚTORNÝ OBCHOD – MALOOBCHOD

a)	Charakteristika maloobchodu
-----------	------------------------------------

Maloobchod je to súhrn takých činností, ktoré bezprostredne súvisia s predajom tovaru spotrebiteľovi pre osobnú potrebu. V národnom hospodárstve má veľmi dôležité postavenie, lebo zabezpečuje presun tovaru od výrobcu k spotrebiteľovi.

Znaky maloobchodu

- centralizovaný nákup z veľkoobchodu, alebo od výrobcu
- decentralizovaný predaj spotrebiteľom
- predaj v malých množstvách
- predaj tovaru spotrebného charakteru
- predaj za hotové, resp. na kreditnú kartu

• Druhy maloobchodných predajní

- **špecializované predajne** - hlboký sortiment, špeciálne značky (DIOR)
- **obchodné strediská** - veľký počet nezávislých predajcov (CASSOVIA, OPTIMA)
- **obchodné domy** - široký sortiment v jednotlivých oddeleniach, jeden vlastník (CARRFOUR, HYPERNOVA)
- **supermarkety** - veľké samoobslužné predajne (400 -1000m²), minimálne 5 pokladní
  - predaj tovarov častej spotreby, nižšie ceny, pravidelné akcie
- **hypermarkety** - obrovské samoobslužné predajne (nad 20 000m²), veľký počet pokladní
  - široký sortiment predaja, nižšie ceny, letákové akcie, poskytujú rôzne služby, sú situované mimo centra, veľké parkoviská
- **predajné sklady DISCONT** veľkoobchodný sklad spojený s predajom pre členov
- **predajne s predĺženou prevádzkou** - menšie predajne v blízkosti bydliska
  - predĺžená doba predaja až NON STOP, tovar bežnej potreby, vyššie ceny, pravidelný okruh zákazníkov

• Pracovný proces v predajni

Sú to činnosti od preberky tovaru až po prechod tovaru ku kupujúcemu.

Hlavné činnosti - zamerané na predaj tovaru - usporiadanie a prezentácia tovaru, výber tovaru a sústredenie tovaru na miesto platenia, inkaso za tovar cez ERP, výdaj tovaru, balenie

Vedľajšie činnosti - príjem a uskladnenie tovaru, príprava tovaru (porciovanie, váženie, balenie,...), služby viazané na predaj - darčekové balenie, pohyb obalov

Pomocné činnosti - bezpečnosť predaja, protipožiarna ochrana, čistota, klimatizácia a iné.

• Etapy činnosti v predajni

Príjem tovaru - fyzické prevzatie tovaru, pozostáva z činnosti:

- **odber tovaru** - kontrola obsahu dodávky čo do množstva a hmotnosti, preverenie neporušenia obalov, porovnanie signa pri nezrovnalosti - reklamácia
- **preberka tovaru** - kontrola dodávky podľa dodacieho listu, dôsledná kontrola kvalitatívna a kvantitatívna

Skladovanie tovaru - uloženie tovaru na príslušné miesto v sklade, rovnaké zásady ako vo veľkosklade,

Príprava tovaru na predaj - rôzne činnosti, ktorých cieľom je urýchliť proces predaja, upraviť tovary pred predajom. Sú to operácie - porciovanie, váženie, balenie, montáž, označenie tovaru cenou

Vlastný predaj - obsluha zákazníkov - privítanie zákazníka, zistenie jeho želania, predkladanie tovarov, pomoc pri výbere, inkaso za tovar.

Poskytovanie služieb zákazníkom - sú to tzv. Obchodno-technické služby.

- * **Služby, ktoré znižujú spotrebu času na nákup** - donáška do domu, zásielkový predaj,
- * **Služby pri ponuke a predaji tovaru** - poradenstvo, odborné predvádzanie výrobku, dovoz tovaru do bytu, inštalácia, drobné úpravy, darčkové balenie
- * **Ostatné služby** - opravy, servis, úschova batožín, detský kútik, parkovisko, WC, telefón,...

b)	Právne normy v maloobchode
-----------	-----------------------------------

Vid' téma č.1

c)	Nástroje platobného styku v maloobchode
-----------	--

Zúčtovanie záväzkov a pohľadávok vo maloobchode využíva predovšetkým nástroje hotovostného aj bezhotovostného platobného styku (vid' témy č.2,10,18)

Úhrada faktúr dodávateľom – v hotovosti aj bezhotovostne

Platby za tovar – v hotovosti

Vklad v hotovosti na bežný účet (odvod hotovosti z pokladne na bežný účet) :

Vloženie hotovosti v pokladnici banky sa robí pomocou príjmového pokladničného dokladu. Týmto dokladom sa vkladá hotovosť na vlastný účet alebo na účet iného príjemcu. Klient predloží príjmový doklad pracovníkovi odboru služieb v banke, ktorý ho likviduje, t.j. skontroluje po formálnej a vecnej stránke. Kontroluje úplnosť a správnosť vyhotovenia dokladu, t. j. správne vyplnenie dokladu, či je rovnaká suma uvedená číslami a slovami. Pokladník je povinný zisťovať pravosť, platnosť a neporušenosť peňazí. Po prevzatí peňazí označí pokladník všetky diely dokladu odtlačkom realizačnej pečiatky a svojím podpisom / značkou. Po spracovaní v banke dostane jeden diel dokladu platiteľ. O prijatej hotovosti sa vedie evidencia (výpočtová technika)

Využitie služieb denného a nočného trezoru na vklad hotovosti (odvod tržieb)

Podnikateľ využíva túto službu na základe zmluvy s bankou, banka mu poskytne aj technické prostriedky k realizácii vkladu. Suma je vložená do trezoru v kazete podľa pravidiel roztriedenia peňazí aj s vyplneným príjmovým pokladničným dokladom. Trezor pracovníci banky otvárajú komisionálne, vložená suma sa prevedie na účet klienta a potvrdí sa príjmový pokladničný doklad.

Výber hotovosti z účtu do pokladne

Najrozšírenejší doklad na výber hotovosti je **pokladničný šek banky**, resp. **výberový doklad**. Šekovú knižku (pokladničné šeky) predáva banka majiteľovi účtu na jeho písomnú žiadosť. Žiadosť o vydanie šekovej knižky podpisujú osoby uvedené na podpisovom vzore k účtu klienta. Pokladničné šeky sú očíslované a ich odcudzenie alebo stratu musí klient oznámiť banke, ktorá ich vydala. Na výber hotovosti predkladá klient bezchybne vyplnený pokladničný šek pracovníkovi odboru služieb banky. Ten na predložennom šeku skontroluje:

- úplnosť, správnosť a bezchybnosť vyplnenia
- zhodu sumy uvedenej v číslach a slovami
- platnosť šeku - či od jeho vystavenia neuplynulo viac ako 14 dní (deň vystavenia šeku sa nepočíta)
- správnosť súčtu vyberaných súm podľa konštantných symbolov s celkovou sumou šeku
- označenie firmy a podpisy na šeku s podpisovým vzorom k účtu klienta

Akokoľvek chyba vo vystavenom šeku je dôvodom na vrátenie nevyplateného šeku predkladateľovi. Šek je vyhotovený s priepisom. Pracovník banky zapíše na rube šeku dáta predkladateľa (číslo občianskeho preukazu) a dá mu podpísať šek. Originál šeku odovzdá pokladníkovi banky na výplatu, priepis šeku si ponechá ako účtovný doklad. Originál šeku je pokladničný doklad banky.

Ďalší spôsob je výber hotovosti prostredníctvom **výberového dokladu** podpísaného majiteľom účtu, resp. disponentom. Klient môže predložiť súpisku (zoznam požadovaných nominálov). Pred výplatou je pokladník povinný preskúmať správnosť likvidácie dokladu, skontrolovať správnosť súpisiek, pripraviť požadovanú sumu , prevziať od klienta doklad a vyplatiť sumu uvedenú na doklade. Klient musí prijatú sumu skontrolovať v priestoroch pokladne.

d)	Analýza možnosti zásobovania maloobchodnej predajne VEČIERKA
-----------	---

Vykonajte analýzu zásobovania maloobchodnej predajne potravín VEČIERKA z rôznych zdrojov!

1.) Charakteristika maloobchodnej predajne potravín VEČIERKA

- predĺžená doba predaja do neskorších večerných hodín
- nízky počet zamestnancov – resp. len majiteľ
- ohraničený sortiment tovaru – tovar bežnej potreby
- časté doplnenie tovaru
- nízke stavy zásob
- nízke denné tržby
- vyššie ceny
- predaj s obsluhou
- stála klientela – bezprostredný vzťah so zákazníkom

2.) Možnosti zásobovania – predajné cesty

a) Priamy nákup u výrobcu – predajné cesty 0-tej úrovne

<p>výhody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nízke ceny - záruka kvality a čerstvého tovaru - priamy kontakt s výrobcou - možnosti úpravy sortimentu 	<p>nevýhody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - minimálny odber, menší ako u výrobcu - u drahých výrobkov aj kusový odber - nákup len niekoľkých druhov tovaru - vzdialenosť – zvýšené náklady na prepravu - strata času pri obstarávaní tovaru – predajňa zatvorená, alebo navyše pracovná sila
--	--

rekapitulácia – najmenej výhodný spôsob zásobovania

b) Nákup vo veľkosklade typu Casch + curry

<p>výhody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - široký sortiment tovaru na jednom mieste - bezprostredná prehliadka a výber tovaru - priama kontrola kvality tovaru - kontrola záručnej lehoty - vizuálna kontrola veľkosti nákupu - redukcia nákupu podľa finančných možností - okamžitá distribúcia tovaru - okamžitá úhrada za nákup – odpadá sledovanie splatnosti faktúry 	<p>nevýhody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyššie ceny - vlastný odber – strata času, náklady na prepravu - sídlo len vo väčších mestách – väčšie vzdialenosti - platba v hotovosti - povinná registrácia - zvýhodnenie väčších odberateľov - možnosti krádeže hotovosti väčších čiastok - rozsiahla manipulácia s tovarom personálom a aj kupujúcich ohrozujú bezpečnosť - fyzická námaha pri manipulácii s nakúpeným tovarom - zákaz vstupu detí - obmedzený počet kupujúcich na 1 kartu - (absencia odborného poradenstva pri nákupe elektroniky) - ťažká orientácia o uloženom tovare a nedostatočná informácia od personálu
---	---

rekapitulácia:

- vcelku vyhovujúci spôsob zásobovania malej predajni potravín, ak sú umiestnené v blízkosti takéhoto veľkoskladu

c) Objednávkový systém

Jednorázové nákupy

Pre malú predajňu sú nevýhodné,

Pravidelné zásobovanie v rámci distribučnej siete

Výhodný odber týchto tovarov:

- chlieb, pečivo
- mlieko a mliečne výrobky
- hydina a hydinové výrobky
- pivo
- mrazený tovar

e)	Súčasný tendencie v maloobchode
-----------	--

Filiálové reťazové predajne - sieť predajní jedného vlastníka na rôznych miestach.

- ✓ **Charakteristika:** - predávajú podobný tovar
  - centrálny nákup
  - spoločné vlastníctvo a kontrola
- ✓ **Výhody:** - možnosť nakupovať väčšie množstvá a mať nižšie ceny
  - špecialisti sa zaoberajú tvorbou cien, reklamou, riadením
  - ekonomické výhody
  - presun tovaru medzi predajňami

Franšízingové organizácie - Je to dohoda medzi majiteľom licencie a nezávislým podnikateľom, ktorý kupuje od majiteľa právo poskytovať rovnaké služby, s rovnakou technológiou a právo používať obchodnú značku. Napr. Mc Donalds vlastní viac ako 16 000 reštaurácií s rýchlym občerstvením v 86 krajinách. Z toho 30% má vlastných a 70% typu franšízing.

Účastníci:

- **franšízner** - poskytovateľ licencie
- **franšizant** - nadobudateľ licencie

Hlavné zásady franšízingu:

- ide o licenciu na podnikanie na určitú dobu a miesto, pod obchodným menom a s rovnakou technológiou,
- činnosť sa otestovala na trhu
- obchodná koncepcia sa musí prísne dodržiavať
- nadobudateľ sa zaškolí
- nadobudateľ poskytne zriaďovacie investície potom platí podiel z tržieb
- franšizant podniká na vlastné riziko

Výhody pre franšízera:

- rýchlejší rozmach vlastnej firmy
- prenikanie na nové trhy
- používa finančné prostriedky iných

Výhody pre franšizata:

- meno vzbudzuje pozornosť, dôveru verejnosti a tým možnosť ihneď získať zákazníkov
- väčšia šanca na úspech
- poskytne sa mu kvalifikovaná pomoc napr. základné vybavenie, zariadenie, výzdoba, počítačové spracovanie, výber tovaru, poradenstvo, propagácia, ...

Nevýhody pre franšízera:

- vysoké náklady na služby právnikov
- riziko neúspechu
- výchova možnej budúcej konkurencie
- prezradenie tajomstiev

Nevýhody pre franšizata:

- nikdy nie je nezávislý
- musí plniť politiku franšízerevej firmy
- nemôže rozširovať ponuku svojich výrobkov
- podlieha kontrole
- povinnosť splácať licenčné poplatky

Zmluva o franšízingu

Je to povolenie - licencia na prevádzku podniku pod názvom a obchodnou značkou materskej spoločnosti. Obsahuje všetky práva a povinnosti oboch strán.

g)	Účtovanie hotovostnej platby a operácie pokladňa a bankový účet
-----------	--

Peniaze v hotovosti sa účtujú na účte **211 – Pokladnica**. Hotovostná platba sa môže viesť aj v cudzej mene (valuty, šeky a poukážky znejúce na cudziu menu). Stav a pohyb týchto peňažných prostriedkov sa sleduje na osobitnom analytickom účte k syntetickému účtu Pokladnica a to v Sk ako aj v cudzej mene.

Hotovostná platba sa môže uskutočniť len na základe :

príjmového pokladničného dokladu (PPD) - ním dokumentujeme príjem peňazí do pokladnice
výdavkového pokladničného dokladu (VPD) - ním dokumentujeme výdaj peňazí z pokladnice.

Peniaze uložené na bankovom účte účtovná jednotka eviduje na účte **221 – Bankové účty**. Na tento účet prichádzajú platby od odberateľov, uhrádzajú sa záväzky voči dodávateľom, voči daňovému úradu, ale aj záväzky z titulu nemocenského a zdravotného poistenia, dôchodkového zabezpečenia, príspevky na poistenie v nezamestnanosti a vyberajú sa potrebné sumy do pokladnice. Účtovným dokladom pri účtovaní na spomínanom účte je **Výpis z bankového účtu**.

Pri prevode peňazí z pokladnice na bankový účet alebo opačne sa používa účet **261 – Peniaze na ceste**. Tento účet slúži na časové preklopenie nesúlady medzi jednotlivými účtovnými dokladmi. Pri dotácii alebo odvode peňazí z pokladnice na bankový účet sa vyhotovuje príslušný pokladničný doklad (PPD alebo VPD podľa toho, či ide o príjem alebo výdaj z pokladne). Ale výpis z bankového účtu o prevode týchto peňazí ešte nemáme, lebo z technických príčin ho nemôžeme mať v ten istý deň.

Príklad:

VPD	Odvod peňazí z pokladne na BÚ	20 000,-	261/211
VBU	Výpis BÚ o prevode peňazí	20 000,-	221/261
PPD	Dotácia pokladne z BÚ	70 000,-	211/261
VBÚ	Výpis BÚ o výbere peňazí	70 000,-	261/221

a)	Definícia a formy platobného styku
-----------	---

• **Definujte pojem platobný styk**

Platobný styk (PS) je sústava foriem a spôsobov platenia, umožňujúcich realizovať hotovostné a bezhotovostné presuny finančných prostriedkov medzi ekonomickými subjektami.

• **Formy a nástroje platobného styku**

a) Z hľadiska formy použitých platobných prostriedkov:

- hotovostný PS (prostredníctvom obeživa – bankovky, mince, napr. vklad/výber v hotovosti v pokladnici banky, na pošte, samoobslužným terminálom)
- bezhotovostný PS (prostredníctvom účtovných peňazí, napr. úhradu cez internetbanking, resp. náhrad peňazí, napr. platba šekom, platobnou kartou)
- kombinovaný PS (hotovostne aj bezhotovostne, napr. platba poštovou poukážkou)

b) Z hľadiska teritória, na ktorom prebieha PS:

- tuzemský PS
- zahraničný (medzinárodný) PS

Členenie bezhotovostného PS:

Z hľadiska času:

- promptné platenie
- platenie v zmluvných lehotách

- platenie v zákonných lehotách
- platenie s využitím dodávateľského úveru

Z hľadiska banky:

- vnútrobankový PS
- medzibankový PS

Z hľadiska subjektu, ktorý dal príkaz na platbu:

- úhradová forma platenia
- inkasná forma platenia

• **Charakteristika jednotlivých foriem platobného styku**

Úhradová forma platenia – príkaz na platbu dáva dlžník, t.j. majiteľ prostriedkov na účte.

Platobné nástroje – príkaz na úhradu jednorazový, trvalý (viď téma č.2, 8)

Inkasná forma platenia – príkaz na platbu dáva veriteľ

Platobné nástroje – príkaz na inkaso jednorazový, trvalý, zákonné inkaso, zmluvné inkaso (viď téma č.2, 8)

b)	Zásady účtovania jednotlivých foriem platieb
-----------	---

Základnými formami platenia v každej účtovnej jednotke je hotovostná a bezhotovostná platba.

Peniaze v hotovosti sa účtujú na účte **211 – Pokladnica**. Hotovostná platba sa môže viesť aj v cudzej mene /valuty, šeky a poukážky znejúce na cudziu menu/. Stav a pohyb týchto peňažných prostriedkov sa sleduje na osobitnom analytickom účte k syntetickému účtu Pokladnica a to tak v Sk ako aj v cudzej mene.

Hotovostná platba sa môže uskutočniť len na základe :

príjmového pokladničného dokladu /PPD/ - ním dokumentujeme príjem peňazí do pokladnice

výdavkového pokladničného dokladu /VPD/ - ním dokumentujeme výdaj peňazí z pokladnice.

Peniaze uložené na bankovom účte účtovná jednotka eviduje na účte **221 – Bankové účty**. Na tento účet prichádzajú platby od odberateľov, uhrádzajú sa záväzky voči dodávateľom, voči daňovému úradu, ale aj záväzky z titulu nemocenského a zdravotného poistenia, dôchodkového zabezpečenia, príspevky na poistenie v nezamestnanosti a vyberajú sa potrebné sumy do pokladnice. Účtovným dokladom pri účtovaní na spomínanom účte je **Výpis z bankového účtu**.

Pri prevode peňazí z pokladnice na bankový účet alebo opačne sa používa účet 261 – Peniaze na ceste. Tento účet slúži na časové preklopenie nesúlady medzi jednotlivými účtovnými dokladmi. Pri dotácii alebo odvode peňazí z pokladnice na bankový účet sa vyhotovuje príslušný pokladničný doklad (PPD alebo VPD podľa toho, či ide o príjem alebo výdaj z pokladne). Ale výpis z bankového účtu o prevode týchto peňazí ešte nemáme, lebo z technických príčin ho nemôžeme mať v ten istý deň.

Napr.

VPD	Odvod peňazí z pokladne na BÚ	663,-	261/211
VBU	Výpis BÚ o prevode peňazí	663,-	221/261
PPD	Dotácia pokladne z BÚ	2 320,-	211/261
VBÚ	Výpis BÚ o výbere peňazí	2 320,-	261/221
VPD	Nákup kancelárskych potrieb	50,-	501/211
VBÚ	Úhrada faktúry za telefón	26,-	518/221

BBÚ Inkaso za predané výrobky

420,-

221/602

c)	Právna ochrana vkladov
-----------	-------------------------------

V záujme zabezpečenia ochrany finančných prostriedkov občanov uložených vo všetkých bankách a pobočkách zahraničných bánk na Slovensku bol prijatý zákon NR SR č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov, niekoľkokrát novelizovaný (posledná zmena vo februári 2006).

S účinnosťou od 1. júla 1996 bol zriadený **Fond ochrany vkladov** (ďalej Fond), ktorý zabezpečuje výplatu náhrad z nedostupných vkladov oprávneným vkladateľom v prípade, že banka v dôsledku vlastnej finančnej situácie nebude schopná vyplatiť svojim vkladateľom splatné vklady na požiadanie. Maximálny limit pre vyplácanie náhrad a rozsah produktov, ktoré spadajú pod systém ochrany vkladov určuje zákon. Ochrana sa týka len neanonymných vkladov fyzických osôb, nadácií, neinvestičných fondov, občianskych združení, právnických osôb. Náhrada sa vypláca vo výške **90%** všetkým nedostupných vkladov vkladateľa, najviac však do výšky 20 000,- EUR (prepočítaných na SKK v kurze NBS ku dňu vyhlásenia vkladov za nedostupné).

Do systému ochrany nie sú začlenené vklady na účtoch poisťovní a zaistovní, obchodníkov s cennými papiermi, búrz, správcovských spoločností a ich depozitárov, prevádzkovateľov lotérií a pod., ďalej verejne obchodovateľné cenné papiere, podielové listy a rôzne druhy vkladových listov bánk.

Finančné zdroje na prípadné vyplácanie náhrad za vklady sa vo Fonde akumulujú z finančných príspevkov bánk, účastníkov systému ochrany vkladov. V SR sa účastníkom systému stáva každá banka, ktorá prijíma vklady od fyzických osôb. Zdroje sa tvoria zo vstupných príspevkov bánk (vstupný príspevok vo výške 100 mil. Sk uhradila i Národná banka Slovenska), ročných príspevkov bánk uhrádzaných v štvrtročných intervaloch i z mimoriadnych príspevkov, ktoré banky hradia v mimoriadnych situáciách, keď zdroje Fondu nestačia na vyplatenie. V prípade nedostatku vlastných zdrojov si Fond môže vypožičať finančné prostriedky od NBS, prípadne aj od iných bánk po súhlase NBS. Ďalší nezanedbateľný zdroj Fondu predstavujú úrokové výnosy z investícií do nákupu štátnych cenných papierov.

d)	Nové prvky využívané v platobnom styku
-----------	---

Komerčné banky i klienti uprednostňujú elektronickú formu komunikácie prostredníctvom moderných komunikačných médií (telefón, mobilný telefón, osobný počítač s modemom, s pripojením na internet a pod.)

Výhody elektronického bankovníctva:

- a) pre klienta: nie je potrebné navštíviť pobočku banky, stály prístup k účtu 24 hodín denne, nie je potrebné vypisovať príkazy na úhradu, komunikácia možná z ľubovoľného miesta s príslušným technickým vybavením,
- b) pre banku: znižovanie prevádzkových a mzdových nákladov

Nevýhody elektronického bankovníctva:

- a) pre klienta: musí mať k dispozícii príslušné technické vybavenie a musí ovládať prácu s týmto vybavením,
- b) pre banku: vysoké počiatkové náklady na obstaranie a prevádzku elektronického bankového systému, vysoké nároky na bezpečnosť komunikácie a identifikovateľnosť klienta

Medzi služby elektronického bankovníctva patria: platobné karty, homebanking, internetbanking, telefónne bankovníctvo (call centrum), GSM, SMS banking, samoobslužný terminál.

e)	Analýza možnosti využitia jednotlivých foriem platobného styku pre
-----------	---

	zabezpečenie podnikových činností
--	--

Vid' téma č.10

f)	Úhrada bežných poplatkov za bývanie občanov
-----------	--

Pre periodicky sa opakujúce platby v rovnakej výške (napr. nájomné, ...) – zriadenie *trvalého príkazu na úhradu* – má vždy písomnú formu, v ktorej sa vymedzené bankové spojenie platiteľa, príjemcu, konštantný symbol, začiatkový a prípadne posledný termín realizácie príkazu, periodicita platieb a výška platby, nepovinné údaje: variabilný a špecifický symbol

Pre opakujúce sa platby v rôznej výške (napr. zálohy na energie, telefón,...) – zriadenie *trvalého príkazu na inkaso* – má vždy písomnú formu, v ktorej sa vymedzené bankové spojenie platiteľa, príjemcu, konštantný symbol, začiatkový a prípadne posledný termín realizácie príkazu, periodicita platieb, nepovinné údaje: variabilný a špecifický symbol. Na rozdiel od trvalého príkazu na úhradu musí platiteľ udeliť príjemcovi súhlas s inkasom z účtu formou dohody s bankou, pri každom inkase dáva príkaz na platbu príjemca – veriteľ, výšky jednotlivých úhrad nemusia byť rovnaké, je možné v súhlase s inkasom stanoviť maximálnu výšku platby, do ktorej sa príkaz bude realizovať.

g)	Jednoduché písomnosti právneho charakteru
-----------	--

Vid' tému č.17 bod f)

20. TUZEMSKÝ PLATOBNÝ STYK

a)	Definícia a formy platobného styku
-----------	---

- **Definujte pojem platobný styk**

Platobný styk (PS) je sústava foriem a spôsobov platenia, umožňujúcich realizovať hotovostné a bezhotovostné presuny finančných prostriedkov medzi ekonomickými subjektami.

- **Formy a nástroje platobného styku**

a) Z hľadiska formy použitých platobných prostriedkov:

- hotovostný PS (prostredníctvom obeživa – bankovky, mince, napr. vklad/výber v hotovosti v pokladnici banky, na pošte, samoobslužným terminálom)
- bezhotovostný PS (prostredníctvom účtovných peňazí, napr. úhradu cez internetbanking, resp. náhrad peňazí, napr. platba šekom, platobnou kartou)
- kombinovaný PS (hotovostne aj bezhotovostne, napr. platba poštovou poukážkou)

b) Z hľadiska teritória, na ktorom prebieha PS:

- tuzemský PS
- zahraničný (medzinárodný) PS

Členenie bezhotovostného PS:

Z hľadiska času:

- promptné platenie
- platenie v zmluvných lehotách
- platenie v zákonných lehotách
- platenie s využitím dodávateľského úveru

Z hľadiska banky:

- vnútrobankový PS
- medzibankový PS

Z hľadiska subjektu, ktorý dal príkaz na platbu:

- úhradová forma platenia
- inkasná forma platenia

• **Charakteristika jednotlivých foriem platobného styku**

Úhradová forma platenia – príkaz na platbu dáva dlžník, t.j. majiteľ prostriedkov na účte.

Platobné nástroje – príkaz na úhradu jednorazový, trvalý (viď téma č.2, 8)

Inkasná forma platenia – príkaz na platbu dáva veriteľ

Platobné nástroje – príkaz na inkaso jednorazový, trvalý, zákonné inkaso, zmluvné inkaso (viď téma č.2, 8)

b)	Zásady účtovania jednotlivých foriem platieb
-----------	---

Základnými formami platenia v každej účtovnej jednotke je hotovostná a bezhotovostná platba.

Peniaze v hotovosti sa účtujú na účte **211 – Pokladnica**. Hotovostná platba sa môže viesť aj v cudzej mene /valuty, šeky a poukážky znejúce na cudziu menu/. Stav a pohyb týchto peňažných prostriedkov sa sleduje na osobitnom analytickom účte k syntetickému účtu Pokladnica a to tak v Sk ako aj v cudzej mene.

Hotovostná platba sa môže uskutočniť len na základe :

príjmového pokladničného dokladu /PPD/ - ním dokumentujeme príjem peňazí do pokladnice

výdavkového pokladničného dokladu /VPD/ - ním dokumentujeme výdaj peňazí z pokladnice.

Peniaze uložené na bankovom účte účtovná jednotka eviduje na účte **221 – Bankové účty**. Na tento účet prichádzajú platby od odberateľov, uhrádzajú sa záväzky voči dodávateľom, voči daňovému úradu, ale aj záväzky z titulu nemocenského a zdravotného poistenia, dôchodkového zabezpečenia, príspevky na poistenie v nezamestnanosti a vyberajú sa potrebné sumy do pokladnice. Účtovným dokladom pri účtovaní na spomínanom účte je **Výpis z bankového účtu**.

Pri prevode peňazí z pokladnice na bankový účet alebo opačne sa používa účet 261 – Peniaze na ceste. Tento účet slúži na časové preklopenie nesúlady medzi jednotlivými účtovnými dokladmi. Pri dotácii alebo odvode peňazí z pokladnice na bankový účet sa vyhotovuje príslušný pokladničný doklad (PPD alebo VPD podľa toho , či ide o príjem alebo výdaj z pokladne). Ale výpis z bankového účtu o prevode týchto peňazí ešte nemáme, lebo z technických príčin ho nemôžeme mať v ten istý deň.

Napr.

VPD Odvod peňazí z pokladne na BÚ	663,-	261/211
VBU Výpis BÚ o prevode peňazí	663,-	221/261
PPD Dotácia pokladne z BÚ	2 320,-	211/261
VBÚ Výpis BÚ o výbere peňazí	2 320,-	261/221
VPD Nákup kancelárskych potrieb	50,-	501/211
VBÚ Úhrada faktúry za telefón	26,-	518/221
BBÚ Inkaso za predané výrobky	420,-	221/602

c)	Právna ochrana vkladov
-----------	-------------------------------

V záujme zabezpečenia ochrany finančných prostriedkov občanov uložených vo všetkých bankách a pobočkách zahraničných bánk na Slovensku bol prijatý zákon NR SR

č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov, niekoľkokrát novelizovaný (posledná zmena vo februári 2006).

S účinnosťou od 1. júla 1996 bol zriadený **Fond ochrany vkladov** (ďalej Fond), ktorý zabezpečuje výplatu náhrad z nedostupných vkladov oprávneným vkladateľom v prípade, že banka v dôsledku vlastnej finančnej situácie nebude schopná vyplatiť svojim vkladateľom splatné vklady na požiadanie. Maximálny limit pre vyplácanie náhrad a rozsah produktov, ktoré spadajú pod systém ochrany vkladov určuje zákon. Ochrana sa týka len neanonymných vkladov fyzických osôb, nadácií, neinvestičných fondov, občianskych združení, právnických osôb. Náhrada sa vypláca vo výške **90%** všetkým nedostupných vkladov vkladateľa, najviac však do výšky 20 000,- EUR (prepočítaných na SKK v kurze NBS ku dňu vyhlásenia vkladov za nedostupné).

Do systému ochrany nie sú začlenené vklady na účtoch poisťovní a zaistovní, obchodníkov s cennými papiermi, búrz, správcovských spoločností a ich depozitárov, prevádzkovateľov lotérií a pod., ďalej verejne obchodovateľné cenné papiere, podielové listy a rôzne druhy vkladových listov bánk.

Finančné zdroje na prípadné vyplácanie náhrad za vklady sa vo Fonde akumulujú z finančných príspevkov bánk, účastníkov systému ochrany vkladov. V SR sa účastníkom systému stáva každá banka, ktorá prijíma vklady od fyzických osôb. Zdroje sa tvoria zo vstupných príspevkov bánk (vstupný príspevok vo výške 100 mil. Sk uhradila i Národná banka Slovenska), ročných príspevkov bánk uhrádzaných v štvrtročných intervaloch i z mimoriadnych príspevkov, ktoré banky hradia v mimoriadnych situáciách, keď zdroje Fondu nestačia na vyplatenie. V prípade nedostatku vlastných zdrojov si Fond môže vypožičať finančné prostriedky od NBS, prípadne aj od iných bánk po súhlase NBS. Ďalší nezanedbateľný zdroj Fondu predstavujú úrokové výnosy z investícií do nákupu štátnych cenných papierov.

d)	Nové prvky využívané v platobnom styku
-----------	---

Komerčné banky i klienti uprednostňujú elektronickú formu komunikácie prostredníctvom moderných komunikačných médií (telefón, mobilný telefón, osobný počítač s modemom, s pripojením na internet a pod.)

Výhody elektronického bankovníctva:

- c) pre klienta: nie je potrebné navštíviť pobočku banky, stály prístup k účtu 24 hodín denne, nie je potrebné vypisovať príkazy na úhradu, komunikácia možná z ľubovoľného miesta s príslušným technickým vybavením,
- d) pre banku: znižovanie prevádzkových a mzdových nákladov

Nevýhody elektronického bankovníctva:

- c) pre klienta: musí mať k dispozícii príslušné technické vybavenie a musí ovládať prácu s týmto vybavením,
- d) pre banku: vysoké počiatkové náklady na obstaranie a prevádzku elektronického bankového systému, vysoké nároky na bezpečnosť komunikácie a identifikovateľnosť klienta

Medzi služby elektronického bankovníctva patria: platobné karty, homebanking, internetbanking, telefónne bankovníctvo (call centrum), GSM, SMS banking, samoobslužný terminál.

e)	Analýza možnosti využitia jednotlivých foriem platobného styku pre zabezpečenie podnikových činností
-----------	---

Vid' téma č.10

f)	Úhrada bežných poplatkov za bývanie občanov
-----------	--

Pre periodicky sa opakujúce platby v rovnakej výške (napr. nájomné, ...) – zriadenie *trvalého príkazu na úhradu* – má vždy písomnú formu, v ktorej sa vymedzené bankové spojenie platiteľa, príjemcu, konštantný symbol, začiatkový a prípadne posledný termín realizácie príkazu, periodicita platieb a výška platby, nepovinné údaje: variabilný a špecifický symbol

Pre opakujúce sa platby v rôznej výške (napr. zálohy na energie, telefón,...) – zriadenie *trvalého príkazu na inkaso* – má vždy písomnú formu, v ktorej sa vymedzené bankové spojenie platiteľa, príjemcu, konštantný symbol, začiatkový a prípadne posledný termín realizácie príkazu, periodicita platieb, nepovinné údaje: variabilný a špecifický symbol. Na rozdiel od trvalého príkazu na úhradu musí platiteľ udeliť príjemcovi súhlas s inkasom z účtu formou dohody s bankou, pri každom inkase dáva príkaz na platbu príjemca – veriteľ, výšky jednotlivých úhrad nemusia byť rovnaké, je možné v súhlase s inkasom stanoviť maximálnu výšku platby, do ktorej sa príkaz bude realizovať.

g)	Jednoduché písomnosti právneho charakteru
-----------	--

Vid' tému č.17 bod f)

21. BANKOVÁ SÚSTAVA SLOVENSKEJ

a)	Vývoj bankovej sústavy na Slovensku a charakteristika centrálnej banky
-----------	---

- **Vývoj bankovej sústavy na Slovensku**

Po r.1989 – po rozpade socialistického zriadenia, v ktorom bol systém bánk jednostupňový (všetky operácie vykonávala jedna centrálna banka - Štátna banka československá, ostatné existujúce banky boli úzko špecializované) počas prechodných období postupne prešla banková sústava vývojom na decentralizovanú, na Slovensku dvojstupňovú sústavu (centrálna banka riadi menovú politiku, ostatné banky sú zamerané podnikateľsky na dosahovanie zisku).

1..obdobie: 1.1.1990 – 1.2.1992

- formálne rozdelenie jednostupňového bankového systému na dvojstupňový
- centrálna banka: Štátna banka československá
- vznik prvých 7 obchodných bánk z už predtým existujúcich, prechod na univerzálne zameranie

2. obdobie: 1.2.1992 – 31.12.1992

- radikálnejšie zmeny, nové zákony platné od 1.1.1992
- **Zákon č.21/1991 Zb.** o bankách – vymedzil postavenie a činnosť komerčných bánk, pobočkám zahraničných bánk dovolil realizovať vlastné obchody, stanovil čiastočnú privatizáciu štátnych finančných ústavov
- **Zákon č.22/1991 Zb.** o Štátnej banke československej – vymedzil rámec právomoci centrálnej banky, jej vzťah k vláde a ost. bankám, stanovil priame a nepriame nástroje menovej politiky
- r.1992 - privatizácia št. peňažných ústavov Komerční banka, VÚB, SLSP, Živnostenská banka, Investičná banka na akciové spoločnosti

3. obdobie: od 1.1.1993

- vznik SR
- zákon č. 566/1992 Zb. z. o Národnej banke Slovenska
- privatizácia bánk, novelizácia bankových zákonov, majoritnými akcionármi komerčných bánk sa stávajú zahraničné bankové domy, banky sú klientsky orientované, maximálny dôraz sa kladie na akvizičnú činnosť – získavanie klientov

- **Úlohu centrálnej banky v oblasti emisie peňazí, peňažného obehu pre komerčnej banky, likvidácie poškodených mincí a bankoviek**

Centrálna banka má špecifické, nadradené postavenie nad ostatnými bankami a plní špeciálne funkcie. Jej hlavným cieľom je udržanie cenovej stability a určovanie menovej politiky. Ďalšie funkcie CB:

- emisia peňazí
- správa štátnych zlatých a devízových rezerv
- regulácia platobnej bilancie štátu
- zabezpečovanie vzťahov s centrálnymi bankami v zahraničí a medzinárodnými finančnými a bankovými inštitúciami
- vykonávanie bankového dohľadu nad finančnými inštitúciami a trhmi
- vedenie príjmových a výdavkových účtov štátneho rozpočtu

Takmer na celom svete majú centrálny banky monopol na emisiu obeživa – bankoviek a mincí, ako aj pamätných mincí. Emisia peňazí však okrem toho zahŕňa aj emisiu peňazí v rámci bezhotovostného platobného styku formou poskytovania úverov.

CB vedie účty komerčných bánk, spravuje aj ich zlaté a devízové rezervy. Zabezpečuje dotáciu hlavných pokladní komerčných bánk v domácej aj cudzej mene, ako aj odvod peňazí nad limit hlavných pokladní a ich uloženie na účtoch v CB.

NBS ako CB na Slovensku a komerčné banky na požiadanie vykonávajú výmenu nepoškodených bankoviek a mincí určitých nominálnych hodnôt za nepoškodené bankovky a mince iných nominálnych hodnôt. NBS zabezpečuje aj overovanie pravosti peňazí, poskytovanie náhrad za necelé a poškodené peniaze a likvidáciu poškodeného a opotrebovaného obeživa.

	Zavedenie Eura na Slovensku
--	------------------------------------

Euro (€)- je jednotná mena hospodárskej a menovej únie. Euro vzniklo v roku 1999, aj keď v hotovosti – bankovky a mince – bolo zavedené až 1. januára 2002. Na Slovensku sa Euro, ako zákonné platidlo, začalo používať od 1. januára 2009. Bolo zavedené bez prechodného obdobia spôsobom tzv. veľkého tresku (Big-Bang).

Duálne obeh - počas krátkeho časového obdobia sa na území SR dalo v hotovosti platiť eurovými, ale aj korunovými bankovkami a mincami. Bolo to obdobie od 1. 1. 2009 do 16. 1. 2009. V tomto období sa slovenské bankovky už nevracali do obehu, ale sa postupne sťahovali, spracovávali a likvidovali.

Od 17. 1. 2009 bolo možné platiť už len eurom. Slovenské obehové eurové mince boli platné vo všetkých krajinách eurozóny a mince ostatných krajín platia aj na Slovensku.

Bankovky sú v celej eurozóne rovnaké. Slovenské peniaze sa dajú vymieňať za eurové bankovky a mince. Bezplatná výmena bankoviek v bankách potrvá do konca roku 2009, mince do júna 2009. NBS bude vymieňať bankovky neobmedzene aj po roku 2009 a mince do konca roku 2013.

b)	Realizácia bankového dohľadu centrálnej banky nad komerčnými bankami
-----------	---

NBS ustanovuje pravidlá obozretného podnikania bánk a bezpečnej prevádzky všetkých dohliadaných právnických subjektov, vykonáva bankový dohľad.

Význam bankového dohľadu – je to nezávislá kontrola a usmerňovanie činnosti bánk, aby táto činnosť prebiehala v súlade s cieľom menovej politiky, platných zákonov a v záujme veriteľov. Bankový dohľad sa vykonáva formou kontroly nad peňažnými inštitúciami na diaľku prostredníctvom predložených výkazov o ich hospodárení, vyžiadaných dokumentov od peňažných ústavov, ako aj dohľadom na mieste. Kontrola sa zameriava na sledovanie kapitálovej primeranosti, pravidiel likvidity, kvality úverového portfólia, ochranu údajov, na opatrenia proti praniu špinavých peňazí a pod. Oprávnení pracovníci NBS zisťujú objektívny stav v kontrolovanom subjekte, zaznamenávajú prípadné nedostatky v jeho činnosti, nedodržiavanie povinností bán stanovených Zákonom o bankách, škodlivé dôsledky zistených nedostatkov na jeho fungovanie a určia osoby, ktoré sú zodpovedné za tieto nedostatky. Pracovníci NBS poverení výkonom bankového dohľadu môžu vstupovať do budov a na pozemky dohliadaného subjektu a vyžadovať od jeho zamestnancov

predloženie originálov dokladov, dokumentácie a iných písomností, ako aj informácií na technických nosičoch a pod.

Pracovníci vykonávajúci bankový dohľad sú povinní zabezpečiť ochranu informácií a získaných podkladov takým spôsobom, aby sa zachovalo štátne, bankové, obchodné či daňové tajomstvo.

NBS má právo v prípade zistenia nedostatkov uvaliť na komerčné banky sankčné opatrenia: pokuta, nútená správa, odňatie povolenia pôsobiť ako banka, príkaz ukončiť činnosť, iné opatrenia smerujúce k náprave zistených nedostatkov

c)	Právne normy upravujúce činnosti bánk
-----------	--

Zákon o Národnej banke Slovenska – č.566/1992 Zb. v zmysle zmien a doplnení (posledná novelizácia č.519 /2005 Z. z.)

Zákon o bankách – č.483/2001 Z. z. v zmysle zmien a doplnení (posledná novelizácia č.214 /2006 Z. z.)

d)	Pracovná porada a zápisnica
-----------	------------------------------------

Vid' téma č. 4 bod d)

e)	Porovnanie stredného kurzu s nákupným a jeho prepočet
-----------	--

Devízový kurz: cena menovej jednotky jednej krajiny vyjadrená v menovej jednotke inej krajiny. Rozlišujeme:

- stredný kurz : stanovujú a používajú ho emisné banky a na základe neho si ostatné banky určujú odchýlku pre nákup a predaj devízových prostriedkov
- nákupný kurz: ak banka devízové prostriedky nakupuje
- predajný kurz: ak banka devízové prostriedky predáva

Na Slovensku stredný kurz vyhlasuje Národná banka Slovenska a zverejňuje ho v úradnom kurzovom lístku. Kurz je vyjadrovaný priamou formou, t.j. je určené množstvo jednotiek vlastnej meny za 1 alebo 100 jednotiek cudzej meny.

Nákupné a predajné kurzy si určuje každá komerčná banka, resp. zmenáreň sama na základe vlastnej obchodnej politiky, pričom musí byť rešpektované pravidlo efektívnosti predaja prostriedkov cudzej meny:

$$\text{nákupný kurz} \leq \text{stredný kurz} \leq \text{predajný kurz}$$

- **Vypočítajte kurzový prepočet pri nákupe prostriedkov v cudzej mene podľa zadania**

Príklad: S pomocou kurzového lístka zo dňa ..... vypočítajte, koľko zaplatíte v komerčnej banke pri nákupe 20.000 USD, ak banka upraví svoj nákupný aj predajný kurz o 0,5% od stredného kurzu a poplatok banky je 1%.

Riešenie: Pri kurzovom prepočte použijeme predajný kurz komerčnej banky.

Ak stredný kurz je 1 USD = 1.2658, -EUR,

predajný kurz banky bude 1 USD = 1.2721 EUR, lebo $1.2658 * 1,005 = 1.2721$

$$20\ 000\ \text{USD} = 20\ 000 * 1.2721 = 25\ 442, -\ \text{EUR}$$

Poplatok 1% z celkovej sumy: $25.442 * 0,01 = 254.42, -\ \text{EUR}$

Celkový poplatok za nákup prostriedkov cudzej meny: $25.442 + 254.42 = 25.696,42\ \text{EUR}$

f)	Vývoj základnej úrokovej sadzby
-----------	--

- **Zhodnotte vývoj ZÚS a jej vplyv na úrokovú politiku komerčných bánk**

Základná úroková sadzba (ZÚS, do 1.1.2003 názov diskontná sadzba) je základná úroková sadzba v ekonomike. Centrálna banka ju používa pri poskytovaní úverov komerčným bankám. Od nej sa odvíjajú všetky úrokové sadzby.

Ak ZÚS vzrastá, rastú aktívne úroky bánk. Zvýšená ZÚS znamená ťažší prístup k peniazom a spomalenie, prípadne pokles ekonomického rastu. Jej zníženie zapríčiňuje zníženie úrokov ostatných bánk, lacnejšie úverové zdroje, a teda dochádza k stimulácii rastu ekonomiky.

Dôležitou súčasťou diskontnej politiky centrálnej banky je snaha o jej súlad s ostatnými nástrojmi menovej politiky a celkovej politiky štátu. V súčasnosti ovplyvňuje ZÚS ceny bankových zdrojov nepriamo, je vodidlom pre ostatné úrokové sadzby.

Vývoj ZÚS od r.1993 :

Obdobie	1.1.93 – 19.12.93	20.12.93 - 16.3.95	17.3.95 - 5.10.95	6.10.95 - 12.1.96	13.1.96 - 31.12.01	1.1.02 - 26.4.02	27.4.02 - 29.10.02	30.10.02 - 17.11.02	18.11.02 - 25.9.03
Výška ZÚS v % p. a.	9,50	12,00	11,00	9,75	8,80	7,75	8,25	8,00	6,50

Obdobie	26.9.03 - 21.12.03	22.12.03 - 28.03.04	29.03.04 - 28.04.04	29.04.04 - 30.06.04	1.07.04 - 28.11.04	29.11.04 - 28.02.05	1.03.05 - 28.02.06	1.03.06 - súč.	
Výška ZÚS v % p. a.	6,25	6,00	5,50	5,00	4,50	4,00	3,00	3,50	

Poznámka: Tabuľka je uvedená informatívne.

Tendencia: po dlhodobom poklese ZÚS z 12% v r.1994 na 3% do 28.2.2006 došlo k zvýšeniu úrokových sadzieb o 0,5 %. NBS k tomuto kroku pristúpila v snahe spomaliť rast inflácie. Tento krok NBS bol reakciou na vývoj inflácie, obchodnej bilancie a HDP, pri ktorom sa nespĺňali predpoklady poslednej strednodobej prognózy a zvyšovalo sa riziko zrýchľovania rastu inflácie.

g)	Zásady účtovania bezhotovostnej platby
-----------	---

Vid' téma č. 19, bod g)

22. FINANČNÝ TRH

a)	Definícia a charakteristika finančného trhu
-----------	--

- **Definícia finančného trhu**

Finančný trh je miesto, kde sa stretáva ponuka a dopyt po finančných prostriedkoch. Je to systém inštitúcií a nástrojov zabezpečujúcich pohyb krátkodobého, strednodobého a dlhodobého kapitálu medzi jednotlivými ekonomickými subjektami na základe ponuky a dopytu v národnom i medzinárodnom meradle.

Výsledkom stretnutia ponuky a dopytu po nástrojoch finančného trhu sú ceny.

Existencia finančného trhu je podmienená existenciou trhového prostredia.

Na finančnom trhu poskytovatelia finančných prostriedkov (veritelia) získavajú prísľub vrátenia finančných prostriedkov a ďalšie finančné nároky (dividendy, úroky, kapitálové zisky)

Spôsoby presunu prostriedkov od veriteľov k dlžníkom:

- priame financovanie od veriteľa k dlžníkovi
- nepriame financovanie prostredníctvom finančných sprostredkovateľov

Funkcie finančného trhu: akumuláčn, alokačná, prerozdeľovacia, selektívna

- **Segmenty finančného trhu**

1. **z hľadiska predmetu obchodu (vecné hľadisko)**

- a) peňažný trh

- b) kapitálový trh
- c) devízový trh
- d) trh s drahými kovmi
- e) poisťný trh
- 2. z časového hľadiska**
  - a) peňažný trh – trh s krátkodobými finančnými nástrojmi
  - b) kapitálový trh - trh so strednodobými a dlhodobými finančnými nástrojmi
- 3. z hľadiska opakovanosti obchodovania s cennými papiermi**
  - a) primárny trh – obchoduje sa s práve emitovanými cennými papiermi
  - b) sekundárny trh – obchoduje sa s tzv. starými cennými papiermi
- 4. z hľadiska organizovanosti**
  - a) neorganizovaný trh
  - b) organizovaný trh – bankovou formou, burzovou formou
- 5. z hľadiska účastníkov**
  - a) bankový trh
  - b) medzibankový trh
  - c) mimobankový trh
  - d) burzový trh
  - e) mimoburzový trh
- 6. z hľadiska teritoriálneho**
  - a) národný trh
  - b) medzinárodný trh

• Charakteristika nástrojov finančného trhu

Peňažný trh – trh krátkodobého kapitálu. Nástroje: cenné papiere s vysokým stupňom likvidity, pomerne nízko rizikové, s menšími cenovými výkyvmi, ale aj nižšími výnosmi.

Subjekty: štát, finančné inštitúcie, orgány verejného sektora, podniky a spoločnosti, v obmedzenej miere obyvateľstvo.

Nástroje peňažného trhu:

- **pokladničné poukážky** (napr. štátne) – cenný papier so splatnosťou najviac 1 rok od emisie. Potvrďuje právo majiteľa na výplatu peňažných prostriedkov vo výške jej menovitej hodnoty v lehote jej splatnosti. Štátne PP – emituje štát. Výnos = menovitá hodnota – emisný kurz. Obchodovateľné na sekundárnom trhu (predaj a nákup do lehoty splatnosti, repo obchod - predaj so spätným odkúpením, repo tender - predaj so spätným odkúpením aukčnou formou)
- **zmenky** – bezpodmienečný a nesporný peňažný záväzok zaplatiť oprávnenej osobe (majiteľovi zmenky) v určitom čase na určitom mieste dlžnú peňažnú sumu
- **šeki** – bezpodmienečný platobný príkaz, ktorým vystaviteľ šeku , t.j. osoba, ktorá chce platiť a má otvorený účet v banke, žiada túto banku, aby z jej účtu zaplatila na šeku uvedenú sumu
- **depozitné certifikáty** – potvrdenka na krátkodobé alebo strednodobé uloženie peňažnej sumy za vopred dohodnutých podmienok
- **bankové akcepty** - banka prijíma zodpovednosť za splnenie záväzku svojho klienta, slúži na financovanie vývozu, dovozu, prepravy tovaru a ich skladovania. Splatnosť 30 –270 dní, výnos na úrovni depozitných certifikátov
- **vkladné knižky** – cenný papier, zmluva o vkladovom účte a súčasne vykazuje stav vkladu po každom obrate
- **komerčné papiere** - krátkodobé dlžobné úpisy emitované známou, dostatočne finančne silnou spoločnosťou, sú obchodovateľné prevažne na primárnom trhu

Kapitálový trh – trh strednodobého a dlhodobého kapitálu, ktorý slúži na financovanie investícií. Realizuje sa predovšetkým vo forme voľne obchodovateľných cenných papierov.

Subjekty: štát, finančné inštitúcie, orgány verejného sektora, podniky a spoločnosti, medzinárodné a nadnárodné inštitúcie, obyvateľstvo.

Nástroje peňažného trhu:

- **štátne dlhopisy** - emituje ich štát, ak potrebuje získať zdroje na dlhodobé investície alebo v prípade dlhodobého deficitu štátneho rozpočtu. Sú viazané na pevnú úrokovú sadzbu s určitou splatnosťou
- **cenné papiere miestnych samosprávnych celkov (komunálne CP)** - emitujú mestá,
- **obligácie spoločností a podnikov** – emitujú podniky ako alternatívu úveru
- **bankové obligácie** - emitujú banky na obdobie 2 – 10 rokov, s pevnou lehotou splatnosti, úrok vyplácaný v stanovenej dobe pevný alebo pohyblivý
- **hypotekárne záložné listy** - emitujú ich hypotekárne banky na získanie zdrojov na poskytovanie hypotekárnych úverov. Ich krytie je zabezpečené záložným právom na nehnuteľnosť, sú teda relatívne bezpečné a dobre sekundárne obchodovateľné
- **akcie** – cenné papiere majetkového charakteru. Predstavujú podiel na základnom kapitále spoločnosti a vlastnícky podiel na majetku spoločnosti.
- **podielové listy** – emitujú podielové fondy. predstavujú podiel na majetku fondu, ktorý je formou kolektívneho investovania. Podielník má právo na zodpovedajúci podiel na majetku podielového fondu a podieľať sa na výnose z tohoto majetku.

b)	Rozbor možnosti investovania
-----------	-------------------------------------

- Pripravte pre klienta rozbor možností investovania voľných finančných zdrojov vo výške 1 000 000,- Sk na finančnom trhu Možnosti:
  - termínovaný vklad s možnosťou opakovania vkladu, vkladná knižka, podielové listy – je možné využiť úrokové podmienky bánk, ponuky podielových fondov a porovnať výhody a nevýhody, výnosovosť investície (peňažné, dlhopisové, akciové fondy).

Výhody:

- **termínovaný vklad:** možnosť voľby pevnej lehoty splatnosti alebo s výpovednou lehotou, opakovania vkladu, možnosť disponovať s úrokmi po uplynutí jedného cyklu termínovaného vkladu alebo pripísania úrokov k istine (zložené úrokovanie - úrokuje sa aj úrok z predchádzajúceho obdobia). Ochrana neanonymného vkladu zabezpečená Zákonom o ochrane vkladov.
- **vkladná knižka:** možnosť voľby bez alebo s výpovednou lehotou, možnosť výberu úrokov za predchádzajúci rok, pripísanie úrokov k istine každoročne k 31.12. (zložené úrokovanie - úrokuje sa aj úrok z predchádzajúceho obdobia). Ochrana neanonymného vkladu zabezpečená Zákonom o ochrane vkladov.
- **podielové listy:** - vysoká likvidita (možnosť okamžitého spätného odkúpenia podielových listov), možnosť aktívneho výberu a zmeny podielového fondu, nie je vopred obmedzená výška výnosu, možnosť investovania malej sumy peňazí, minimalizácia rizika, profesionálna správa investície, minimalizuje sa znehodnotenie peňazí v dôsledku inflácie

Nevýhody:

- **termínovaný vklad:** obmedzená možnosť disponovania s vkladom pred uplynutím lehoty splatnosti, pomerne nízka výnosovosť. Obmedzená výška náhrady za neanonymný vklad (viď téma č.20)
- **vkladná knižka:** obmedzená možnosť disponovania s vkladom v prípade vkladnej knižky s výpovednou lehotou, pomerne nízka výnosovosť. Obmedzená výška náhrady za neanonymný vklad (viď téma č.20)
- **podielové listy** - vyššia výnosovosť je spojená s vyššou rizikovosťou: maximálny výnos sa dá dosiahnuť pri malej likvidite, resp. pri vysokom riziku a naopak. Nepodliehajú zákonu o ochrane vkladov.

c)	Porovnanie výhod a nevýhod obchodovania na burze
-----------	---

Burza je organizovaný trh, ktorý sa uskutočňuje pravidelne, na určitom mieste, v určitom čase, s cieľom sústrediť ponuku a dopyt po určitom tovare.

Špecifiká burzy:

- burza musí mať pre svoju činnosť licenciu, ako inštitúcia má formu právnickej osoby
- na tento trh môžu vstupovať len určité subjekty, ktoré majú členstvo na burze a príslušné oprávnenie obchodovať
- obmedzenosť predmetov trhu len na tovary veľkých objemov, ktoré sú zastupiteľné a môže sa s nimi obchodovať
- podmienky, za ktorých sa realizuje obchod, sú štandardizované
- fyzická neprítomnosť tovaru, ktorý je predmetom obchodu na tomto trhu
- je to trh, ktorý sa pravidelne opakuje na určitom mieste a v určitom čase
- je to trh je vo väčšej či menšej miere pod štátnym dohľadom

Obchody na burze:

- promptné : konverzie , arbitáže (dodávky sa uskutočňujú v deň alebo do niekoľkých dní po uzavretí obchodu)
- termínované (forwardy, futurity – dodávka a zaplatenie sa realizujú až po dohodnutej lehote, resp. opcie – dohodne sa právo, nie povinnosť uskutočniť obchod)

Výhody a riziká obchodovania vyplývajú z hlavnej burzovej činnosti – *špekulácie na burze*, ktorá je založená na zväžení určitých na burzu pôsobiacich okolností, ktoré vyvolávajú pohyb kurzov, čo burzový podnikateľ využíva vo svoj prospech.

Špekulácia na vzostup kurzu – burzový podnikateľ kupuje cenné papiere, lebo predpokladá, že ich kurzy k termínu dodávky vzrastú a bude ich môcť predať za vyšší kurz.

Špekulácia na pokles kurzu – burzový podnikateľ predáva cenné papiere, lebo predpokladá, že ich kurzy poklesnú a bude ich môcť kúpiť späť za nižší kurz.

d)	Analyza finančného trhu na Slovensku
-----------	---

Hlavné subjekty finančného trhu:

- organizátori verejných finančných trhov (Burza cenných papierov v Bratislave, a.s., Slovenská burza cenných papierov , a.s.)
- poskytovatelia investičných služieb (obchodníci s cennými papiermi, maklérske spoločnosti, napr. V Brokers o.c.p., General Invest Consulting, o.c.p., Danubia Invest Bratislava, o.c.p.)
- poskytovatelia registračných a evidenčných služieb (Centrálny depozitár cenných papierov)
- emitenti cenných papierov (štát, banky, akciové spoločnosti, samosprávne celky, podniky...)
- kolektívne investovanie (správcovské spoločnosti, otvorené podielové fondy, uzavreté podielové fondy tuzemské i zahraničné, dôchodkové fondy)
- poisťný trh (+ spojenie poisťného trhu s kolektívnym investovaním prostredníctvom poisťných produktov životného poistenia)

Podnet na účasť obyvateľstva na finančnom trhu – prvá a druhá vlna kupónovej privatizácie.

e)	Účtovanie cenín – známky a kolký
-----------	---

Známky a kolký sa účtujú na syntetickom účte 213 – Ceniny. Je to aktívny účet, začiatkový stav a prírastky má na strane MD, úbytky a konečný stav účtu je na strane D.

Účtovanie známok:

VPD	Nákup známok do zásoby	213/211
ID	Spotreba známok zo zásoby	518/213
VPD	Nákup známok priamo do spotreby	518/211

Účtovanie kolkov:

VPD	Nákup kolkov do zásoby	213/211
ID	Spotreba kolkov zo zásoby	538/213
VPD	Nákup kolkov priamo do spotreby	538/211

f)	Jednoduché písomnosti právneho charakteru
-----------	--

Vid' téma č.17 bod f)

23. CENNÉ PAPIERE

a)	Základné pojmy
----	-----------------------

- **Definícia pojmu cenný papier**

Cenný papier je listina, ktorá predstavuje pohľadávku vlastníka voči tomu, kto je v cennom papieri uvedený ako zaviazaný.

Nominálna cena CP: hodnota, ktorá je na ňom uvedená

Trhová cena CP: cena, za ktorú sa CP kupuje alebo predáva

Kurz: pomer trhovej ceny k nominálnej cene

- **Členenie CP:**

a) podľa druhu zosobnenia majetkového práva (ekonomické hľadisko) :

- **CP vecného obsahu** - poskytujú zabezpečenie pohľadávky, napr. hypotekárne záložné listy, pozemkové dlžobné úpisy
- **CP dlhového charakteru** – vyjadrujú dlžnicke peňažné záväzky, napr. obligácie, zmenky, šeky, vkladné knižky, vkladové listy, depozitné certifikáty, pokladničné poukážky, bony ako štátne pokladničné poukážky
- **CP vyjadrujúce majetkové práva** – napr. akcie
- **CP dispozičné** – umožňujú disponovať tovarom, napr. skladový list, konosament

b) podľa prevoditeľnosti:

- CP na doručiteľa
- CP na rad – vystavené na meno, ale prevoditeľné rubopisom
- CP na meno

c) podľa podoby cenného papiera:

- CP listinné – materializované, vydané v podobe listiny
- CP zaknihované – dematerializované, iba evidované na účte CP

d) z hľadiska emisie:

- hromadne vydávané - akcie, depozitné certifikáty, obligácie, pokladničné poukážky
- individuálne vydávané - zmenky, šeky, vkladné knižky

e) podľa stanovenia výnosu:

- pevne úročené - klasické obligácie, vkladné knižky
- s premenlivým úročením - akcie, ziskové obligácie
- neúročené - dispozičné CP, losy, šeky

f) podľa emitenta:

- štátne CP
- komunálne (municipálne) CP - CP miest a obcí
- súkromné CP (CP súkromných podnikov a akciových spoločností)

g) podľa obehu:

- obchodovateľné - musia byť prevoditeľné - majiteľ ich môže predat' alebo kúpiť na sekundárnom trhu
- neobchodovateľné - zakladajú právny vzťah len medzi dvomi účastníkmi - emitent zakazuje ich predaj na sekundárnom trhu, uskutočňuje sa s nimi len prvý predaj na primárnom trhu. Nevýhodu týchto CP emitent niekedy znižuje záväzkom odkúpiť CP späť pred lehotou splatnosti (dospelosti). K týmto druhom CP patria depozitné certifikáty, vkladové listy.
- CP s obmedzenou obchodovateľnosťou - zamestnanecké akcie a obligácie. Obchodovateľnosť alebo neobchodovateľnosť CP musí byť vyznačená na jeho plášti.

h) z hľadiska času:

- krátkodobé
- strednodobé
- dlhodobé

i) podľa miesta vydania a použitia:

- vydané a používané vnútri krajiny
- zahraničné - sú upisované a vydávané na jednom finančnom trhu v zahraničí
- medzinárodné - sú upisované a predávajú sa na niekoľkých finančných trhoch v zahraničí, emitujú ich zvyčajne medzinárodné konzorciá bánk

• **Rozdiel medzi finančnými a majetkovými cennými papiermi**

Finančné cenné papiere – vyjadrujú právo majiteľa na finančné plnenie. Typický príklad: dlhopisy, obligácie:

Dlhopis je CP, s ktorým je spojené právo majiteľa požadovať splácanie dlžnej sumy v nominálnych hodnotách a vyplácanie výnosu z nej k určitému dátumu a povinnosť osoby oprávnenej vydávať dlhopisy (emitenta) tieto záväzky splniť.

Obligácie :

- dlhopisy s dlhšou dobou splatnosti emitované s cieľom získať peňažné prostriedky na dlhšie obdobie a s istotou, že veriteľ neskôr od svojho rozhodnutia neodstúpi.
- dlžník sa zaväzuje, že v stanovenej dobe splatí nominálnu hodnotu obligácie (naraz, po častiach) a že v stanovenej dobe bude vyplácať ročný alebo polročný úrok, prípadne iné platby (prémie, zlosovateľné výhry).
- emitentom obligácií môžu byť rôzne subjekty, napr. štát, krajina, mesto alebo obec - tieto obligácie sa označujú ako štátne, krajinské, komunálne. Vydávajú sa na krytie dlhodobého deficitu rozpočtu, financovanie investičných projektov. Banky vydávajú bankové obligácie, ale i osobitné druhy obligácií, ktorých predajom získavajú prostriedky na poskytovanie pôžičiek určitého typu - komunálne, poľnohospodárske, mlyračné, ktoré sú zaistené nehnuteľnosťami.

Obligácie môžu byť vydané:

- bez záruky - garantujú ich iba emitenti; vydávajú ich iba firmy s dobrou povestou a vyrovnanou finančnou situáciou
- so zárukou - tu existujú 2 spôsoby zaistenia a splácania obligácií:
  - a) majetkom emitenta (pozemky, domy, podniky, CP v hotovosti)
  - b) prostredníctvom garancií, štátnych inštitúcií alebo organizácií (obligácie zabezpečené štátom - prvotriedne CP)

Náležitosti obligácií :

- 1/ označenie emitenta
- 2/ názov obligácie a jej číselné označenie, poradové číslo, pokiaľ bude viac sérií, aj označenie série
- 3/ nominálna hodnota obligácie:
  - a) v Slovenskej mene najmenej 1 000,- Sk; vyššie hodnoty vždy v celých tisícoch Sk
  - b) v cudzej mene, pokiaľ je obligácia vydaná v cudzej mene
- 4/ spôsob určenia výnosu
- 5/ vyhlásenie emitenta, že dlhuje nominálnu hodnotu obligácie jej majiteľom
- 6/ záväzok emitenta splatiť nominálnu hodnotu obligácie v určitom termíne alebo termínoch, vyplácať výnos obligácie v stanovených termínoch, spôsoby výplat a určenie platobného miesta
- 7/ pri obligáciách znejúcich na meno aj meno jej prvého majiteľa
- 8/ dátum vydania obligácie a odtlačok podpisov predstaviteľov emitenta
- 9/ údaj o rozhodnutí príslušného Ministerstva financií o povolení emisie obligácie s výnimkou prípadov, keď sa povolenie nevyžaduje

Nominálna hodnota sa môže vyplácať buď:

- a) jednorázovo - po uplynutí stanovenej lehoty
- b) po častiach (v splátkach) - pričom splátky môžu byť rovnomerné alebo nerovnomerné

Výnos z obligácií môže byť stanovený rôznym spôsobom:

- pevnou úrokovou sadzbou
- pevnou úrokovou sadzbou a podielom na zisku
- rozdielom medzi nominálnom hodnotou obligácie a jej nižším emisným kurzom
- zlosovateľnom prémie v závislosti od lehoty splatnosti obligácie
- pohyblivou úrokovou sadzbou (napr. vývojom devízových kurzov, v závislosti od pohybu úrokových sadzieb či kurzov na finančnom trhu)
- kombináciou uvedených spôsobov

Majetkové cenné papiere – vyjadrujú právo majiteľa na podiel na základnom kapitáli spoločnosti a vlastnícky podiel na majetku spoločnosti. Typický príklad: akcie, charakteristika vid' v ďalších bodoch.

• **Postup pri emisii, primárnom predaji a úschove cenných papierov**

Emisia CP znamená prvotný predaj CP, dochádza k nemu na primárnom trhu. Emitent pred emisiou musí rozhodnúť o forme CP (listinná, zaknihovaná), o druhu CP z hľadiska prevoditeľnosti a z hľadiska trhu (pre organizovaný alebo neorganizovaný trh).

V SR – emitent musí požiadať o povolenie emisie Úrad pre finančný trh a o pridelenie ISIN čísla (12 – miestne evidenčné číslo CP) Centrálny depozitár CP.

Spôsoby emisie:

- **vlastná submisia** - emitent vydá upisovacie vyhlásenie, verejnú výzvu, v ktorej oznámi možnosť kúpy CP a všetky potrebné údaje, napr. čas upisovania, miesto, akú časť akcií treba splatiť a pod. Pri predaji kupujúci podpíše osobitný formulár, v ktorom sa zaviazá odobrať určitý počet akcií
- *predaj z voľnej ruky* – emitent sám predáva CP na primárnom trhu, napr.
  - opčnou emisiou** - verejná submisia (verejný predaj cez sprostredkovateľa)
    - súkromná submisia (ak sprostredkovateľ nepredá všetky CP, zostávajúce odkúpi na svoj účet)

Úschova a správa CP: vykonávané cez sprostredkovateľa, najčastejšie banku, ide o tzv. depotové obchody. Úschova sa uskutoční na základe zmluvy o úschove, pričom listinné CP je možné uložiť ako *otvorené depozitum* (uschovávateľ pozná jednotlivé kusy CP) alebo *uzavreté depozitum*.

Hromadná úschova - uschovávateľ zaregistruje CP, ale nemusí ich uložiť oddelene, CP sú zastupiteľné, majiteľ nemusí dostať tie isté CP.

Samostatná úschova – uschovávateľ musí zapísať každé jednotlivé depozitum podľa druhu a menovitej hodnoty, CP ukladá oddelene a vracia majiteľovi tie isté CP.

Správa CP – správca CP sa zaväzuje, že bude robiť všetky právne úkony, ktoré sú potrebné na výkon a zachovanie práv spojených s CP, napr. vykonávať výmenné práva, zabezpečovať využitie predkupného práva, na základe splnomocnenia zúčastňovať sa na valnom zhromaždení a hlasovať na ňom, a pod.

b)	Zhodnotenie možnosti obchodovania s CP na Slovensku
-----------	--

Vid' téma č.22, subjekty finančného trhu na Slovensku

c)	Zásady účtovania cenín – známky a kolky
-----------	--

Vid' téma č. 22, bod e)

d)	Dôvody finančného investovania
-----------	---------------------------------------

- **uveďte dôvody finančného investovania**

- zhodnotenie voľných zdrojov
- racionálne využitie CP získaných v prvej a druhej vlne kupónovej privatizácie
- ochrana finančných prostriedkov pred znehodnotením v dôsledku inflácie
- vytváranie finančnej rezervy pre prípad nezamestnanosti, zdravotných problémov, dôchodkového veku
- zníženie rizika zo znehodnotenia uložených finančných prostriedkov rozložením portfólia do väčšieho počtu navzájom nezávislých finančných nástrojov

e)	Právna forma podnikania, v ktorej ZI je založené na akciách
-----------	--

Akciová spoločnosť, viď téma č.3 bod a)

- **Jednotlivé druhy akcií**

Akcie sú cenné papiere majetkového charakteru. Predstavujú podiel na základnom kapitáli spoločnosti a vlastnícky podiel na majetku spoločnosti.

Členenie akcií:

a) z hľadiska prevoditeľnosti :

- akcie na meno (v zásade neprevoditeľné)
- akcie na doručiteľa (prevoditeľné, prevod sa uskutočňuje odovzdaním)

b) z hľadiska rozsahu práv:

- **Kmeňové akcie** - sú základným druhom akcií, s ktorými sú spojené základné oprávnenia: zúčastňovať sa na Valnom zhromaždení akcionárov, hlasovať na Valnom zhromaždení, poberať dividendu v závislosti od výšky dosiahnutého zisku a podieľať sa na likvidačnom zostatku pri zániku spoločnosti.

- **Prioritné akcie** - predstavujú podiel na základnom imaní spoločnosti, spravidla však býva rozsah týchto akcií obmedzený (u nás max. 50% emisie). Možno s nimi spájať rôzne zvýhodnenia, ktoré sa však môžu týkať zásadne majetkových oprávnení (dividendy, jej výška, prednostné vyplácanie, vyplatenie zameškaných dividend a pod.). Prioritné akcie majú väčšinou zaručenú minimálnu dividendu, ktorej výška je zakotvená v stanovách akciovej spoločnosti a má kumulatívny charakter, nemajú zakotvené hlasovacie právo

- **Zamestnanecké akcie** – sú prevoditeľné len medzi zamestnancami spoločnosti. Po ukončení zamestnaneckého pomeru ich a.s. odkúpi za nominálnu alebo trhovú cenu. Emitujú sa za nižšiu cenu, než je ich nominálna hodnota. Zamestnanci ich môžu získať aj bez úhrady, resp. formou odmien.

f)	Orgány akciovej spoločnosti
-----------	------------------------------------

- **Orgány akciovej spoločnosti**

Vid' téma č.3

- **Kompetencie valného zhromaždenia akcionárov v a.s.**

Vid' téma č.3

g)	Pracovné porada a kancelárska technika
-----------	---

- **Príprava a vedenie pracovnej porady**

Vid' téma č. 4, bod d)

- **Prostriedky kancelárskej techniky**

Vid' téma č. 15, bod f)

24. TUZEMSKÝ PLATOBNÝ STYK

a)	Definícia a formy platobného styku
-----------	---

- **Definujte pojem platobný styk**

Platobný styk (PS) je sústava foriem a spôsobov platenia, umožňujúcich realizovať hotovostné a bezhotovostné presuny finančných prostriedkov medzi ekonomickými subjektami.

- **Formy a nástroje platobného styku**

a) Z hľadiska formy použitých platobných prostriedkov:

- hotovostný PS (prostredníctvom obeživa – bankovky, mince, napr. vklad/výber v hotovosti v pokladnici banky, na pošte, samoobslužným terminálom)
- bezhotovostný PS (prostredníctvom účtovných peňazí, napr. úhradu cez internetbanking, resp. náhrad peňazí, napr. platba šekom, platobnou kartou)
- kombinovaný PS (hotovostne aj bezhotovostne, napr. platba poštovou poukážkou)

b) Z hľadiska teritória, na ktorom prebieha PS:

- tuzemský PS
- zahraničný (medzinárodný) PS

Členenie bezhotovostného PS:

Z hľadiska času:

- promptné platenie
- platenie v zmluvných lehotách
- platenie v zákonných lehotách
- platenie s využitím dodávateľského úveru

Z hľadiska banky:

- vnútrobankový PS
- medzibankový PS

Z hľadiska subjektu, ktorý dal príkaz na platbu:

- úhradová forma platenia
- inkasná forma platenia

- **Charakteristika jednotlivých foriem platobného styku**

Úhradová forma platenia – príkaz na platbu dáva dlžník, t.j. majiteľ prostriedkov na účte.

Platobné nástroje – príkaz na úhradu jednorazový, trvalý (viď téma č.2, 8)

Inkasná forma platenia – príkaz na platbu dáva veriteľ

Platobné nástroje – príkaz na inkaso jednorazový, trvalý, zákonné inkaso, zmluvné inkaso (viď téma č.2, 8)

b)	Zásady účtovania jednotlivých foriem platieb
-----------	---

Základnými formami platenia v každej účtovnej jednotke je hotovostná a bezhotovostná platba.

Peniaze v hotovosti sa účtujú na účte **211 – Pokladnica**. Hotovostná platba sa môže viesť aj v cudzej mene /valuty, šeky a poukážky znejúce na cudziu menu/. Stav a pohyb týchto peňažných prostriedkov sa sleduje na osobitnom analytickom účte k syntetickému účtu Pokladnica a to tak v Sk ako aj v cudzej mene.

Hotovostná platba sa môže uskutočniť len na základe :

príjmového pokladničného dokladu /PPD/ - ním dokumentujeme príjem peňazí do pokladnice

výdavkového pokladničného dokladu /VPD/ - ním dokumentujeme výdaj peňazí z pokladnice.

Peniaze uložené na bankovom účte účtovná jednotka eviduje na účte **221 – Bankové účty**. Na tento účet prichádzajú platby od odberateľov, uhrádzajú sa záväzky voči dodávateľom, voči daňovému úradu, ale aj záväzky z titulu nemocenského a zdravotného poistenia, dôchodkového zabezpečenia, príspevky na poistenie v nezamestnanosti a vyberajú sa potrebné sumy do pokladnice. Účtovným dokladom pri účtovaní na spomínanom účte je **Výpis z bankového účtu**.

Pri prevode peňazí z pokladnice na bankový účet alebo opačne sa používa účet 261 – Peniaze na ceste. Tento účet slúži na časové preklopenie nesúladu medzi jednotlivými účtovnými dokladmi. Pri dotácii alebo odvode peňazí z pokladnice na bankový účet sa vyhotovuje príslušný pokladničný doklad (PPD alebo VPD podľa toho, či ide o príjem alebo výdaj z pokladne). Ale výpis z bankového účtu o prevode týchto peňazí ešte nemáme, lebo z technických príčin ho nemôžeme mať v ten istý deň.

Napr.

VPD	Odvod peňazí z pokladne na BÚ	20 000,-	261/211
VBU	Výpis BÚ o prevode peňazí	20 000,-	221/261
PPD	Dotácia pokladne z BÚ	70 000,-	211/261
VBÚ	Výpis BÚ o výbere peňazí	70 000,-	261/221
VPD	Nákup kancelárskych potrieb	1 500,-	501/211
VBÚ	Úhrada faktúry za telefón	780,-	518/221
BBÚ	Inkaso za predané výrobky	12 500,-	221/602

c)	Právna ochrana vkladov
-----------	-------------------------------

V záujme zabezpečenia ochrany finančných prostriedkov občanov uložených vo všetkých bankách a pobočkách zahraničných bánk na Slovensku bol prijatý zákon NR SR č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov, niekoľkokrát novelizovaný (posledná zmena vo februári 2006).

S účinnosťou od 1. júla 1996 bol zriadený **Fond ochrany vkladov** (ďalej Fond), ktorý zabezpečuje výplatu náhrad z nedostupných vkladov oprávneným vkladateľom v prípade, že banka v dôsledku vlastnej finančnej situácie nebude schopná vyplatiť svojim vkladateľom splatné vklady na požiadanie. Maximálny limit pre vyplácanie náhrad a rozsah produktov, ktoré spadajú pod systém ochrany vkladov určuje zákon. Ochrana sa týka len neanonymných vkladov fyzických osôb, nadácií, neinvestičných fondov, občianskych združení, právnických osôb. Náhrada sa vypláca vo výške **90%** všetkým nedostupných vkladov vkladateľa, najviac však do výšky 20 000,- EUR (prepočítaných na SKK v kurze NBS ku dňu vyhlásenia vkladov za nedostupné).

Do systému ochrany nie sú začlenené vklady na účtoch poisťovní a zaistovní, obchodníkov s cennými papiermi, búrz, správcovských spoločností a ich depozitárov, prevádzkovateľov lotérií a pod., ďalej verejne obchodovateľné cenné papiere, podielové listy a rôzne druhy vkladových listov bánk.

Finančné zdroje na prípadné vyplácanie náhrad za vklady sa vo Fonde akumulujú z finančných príspevkov bánk, účastníkov systému ochrany vkladov. V SR sa účastníkom systému stáva každá banka, ktorá prijíma vklady od fyzických osôb. Zdroje sa tvoria zo vstupných príspevkov bánk (vstupný príspevok vo výške 100 mil. Sk uhradila i Národná banka Slovenska), ročných príspevkov bánk uhrádzaných v štvrtročných intervaloch i z

mimoriadnych príspevkov, ktoré banky hradia v mimoriadnych situáciách, keď zdroje Fondu nestačia na vyplatenie. V prípade nedostatku vlastných zdrojov si Fond môže vypožičať finančné prostriedky od NBS, prípadne aj od iných bánk po súhlase NBS. Ďalší nezanedbateľný zdroj Fondu predstavujú úrokové výnosy z investícií do nákupu štátnych cenných papierov.

d)	Nové prvky využívané v platobnom styku
-----------	---

Komerčné banky i klienti uprednostňujú elektronickú formu komunikácie prostredníctvom moderných komunikačných médií (telefón, mobilný telefón, osobný počítač s modemom, s pripojením na internet a pod.)

Výhody elektronického bankovníctva:

- e) pre klienta: nie je potrebné navštíviť pobočku banky, stály prístup k účtu 24 hodín denne, nie je potrebné vypisovať príkazy na úhradu, komunikácia možná z ľubovoľného miesta s príslušným technickým vybavením,
- f) pre banku: znižovanie prevádzkových a mzdových nákladov

Nevýhody elektronického bankovníctva:

- e) pre klienta: musí mať k dispozícii príslušné technické vybavenie a musí ovládať prácu s týmto vybavením,
- f) pre banku: vysoké počiatkové náklady na obstaranie a prevádzku elektronického bankového systému, vysoké nároky na bezpečnosť komunikácie a identifikovateľnosť klienta

Medzi služby elektronického bankovníctva patria: platobné karty, homebanking, internetbanking, telefónne bankovníctvo (call centrum), GSM, SMS banking, samoobslužný terminál.

e)	Analýza možnosti využitia jednotlivých foriem platobného styku pre zabezpečenie podnikových činností
-----------	---

Vid' téma č.10

f)	Úhrada bežných poplatkov za bývanie občanov
-----------	--

Pre periodicky sa opakujúce platby v rovnakej výške (napr. nájomné, ...) – zriadenie *trvalého príkazu na úhradu* – má vždy písomnú formu, v ktorej sa vymedzené bankové spojenie platiteľa, príjemcu, konštantný symbol, začiatkový a prípadne posledný termín realizácie príkazu, periodicita platieb a výška platby, nepovinné údaje: variabilný a špecifický symbol

Pre opakujúce sa platby v rôznej výške (napr. zálohy na energiu, telefón,...) – zriadenie *trvalého príkazu na inkaso* – má vždy písomnú formu, v ktorej sa vymedzené bankové spojenie platiteľa, príjemcu, konštantný symbol, začiatkový a prípadne posledný termín realizácie príkazu, periodicita platieb, nepovinné údaje: variabilný a špecifický symbol. Na rozdiel od trvalého príkazu na úhradu musí platiteľ udeliť príjemcovi súhlas s inkasom z účtu formou dohody s bankou, pri každom inkase dáva príkaz na platbu príjemca – veriteľ, výšky jednotlivých úhrad nemusia byť rovnaké, je možné v súhlase s inkasom stanoviť maximálnu výšku platby, do ktorej sa príkaz bude realizovať.

g)	Jednoduché písomnosti právneho charakteru
-----------	--

Vid' tému č.17 bod f)

25. BANKOVÁ SÚSTAVA SLOVENSKEJ

a)	Vývoj bankovej sústavy na Slovensku a charakteristika centrálnej banky
-----------	---

• Vývoj bankovej sústavy na Slovensku

Po r.1989 – po rozpade socialistického zriadenia, v ktorom bol systém bánk jednostupňový (všetky operácie vykonávala jedna centrálna banka - Štátna banka československá, ostatné existujúce banky boli úzko špecializované) počas prechodných období postupne prešla banková sústava vývojom na decentralizovanú, na Slovensku dvojstupňovú sústavu (centrálna banka riadi menovú politiku, ostatné banky sú zamerané podnikateľsky na dosahovanie zisku).

1..obdobie: 1.1.1990 – 1.2.1992

- formálne rozdelenie jednostupňového bankového systému na dvojstupňový
- centrálna banka: Štátna banka československá
- vznik prvých 7 obchodných bánk z už predtým existujúcich, prechod na univerzálne zameranie

2. obdobie: 1.2.1992 – 31.12.1992

- radikálnejšie zmeny, nové zákony platné od 1.1.1992
- **Zákon č.21/1991 Zb.** o bankách – vymedzil postavenie a činnosť komerčných bánk, pobočkám zahraničných bánk dovolil realizovať vlastné obchody, stanovil čiastočnú privatizáciu štátnych finančných ústavov
- **Zákon č.22/1991 Zb.** o Štátnej banke československej – vymedzil rámec právomoci centrálnej banky, jej vzťah k vláde a ost. bankám, stanovil priame a nepriame nástroje menovej politiky
- r.1992 - privatizácia št. peňažných ústavov Komerční banka, VÚB, SLSP, Živnostenská banka, Investičná banka na akciové spoločnosti

3. obdobie: od 1.1.1993

- vznik SR
- zákon č. 566/1992 Zb. z. o Národnej banke Slovenska
- privatizácia bánk, novelizácia bankových zákonov, majoritnými akcionármi komerčných bánk sa stávajú zahraničné bankové domy, banky sú klientsky orientované, maximálny dôraz sa kladie na akvizičnú činnosť – získavanie klientov

• Úlohu centrálnej banky v oblasti emisie peňazí, peňažného obehu pre komerčnej banky, likvidácie poškodených mincí a bankoviek

Centrálna banka má špecifické, nadradené postavenie nad ostatnými bankami a plní špeciálne funkcie. Jej hlavným cieľom je udržanie cenovej stability a určovanie menovej politiky. Ďalšie funkcie CB:

- emisia peňazí
- správa štátnych zlatých a devízových rezerv
- regulácia platobnej bilancie štátu
- zabezpečovanie vzťahov s centrálnymi bankami v zahraničí a medzinárodnými finančnými a bankovými inštitúciami
- vykonávanie bankového dohľadu nad finančnými inštitúciami a trhmi
- vedenie príjmových a výdavkových účtov štátneho rozpočtu

Takmer na celom svete majú centrálny banky monopol na emisiu obeživa – bankoviek a mincí, ako aj pamätných mincí. Emisia peňazí však okrem toho zahŕňa aj emisiu peňazí v rámci bezhotovostného platobného styku formou poskytovania úverov.

CB vedie účty komerčných bánk, spravuje aj ich zlaté a devízové rezervy. Zabezpečuje dotáciu hlavných pokladní komerčných bánk v domácej aj cudzej mene, ako aj odvod peňazí nad limit hlavných pokladní a ich uloženie na účtoch v CB.

NBS ako CB na Slovensku a komerčné banky na požiadanie vykonávajú výmenu nepoškodených bankoviek a mincí určitých nominálnych hodnôt za nepoškodené bankovky a mince iných nominálnych hodnôt. NBS zabezpečuje aj overovanie pravosti peňazí, poskytovanie náhrad za necelé a poškodené peniaze a likvidáciu poškodeného a opotrebovaného obeživa.

b)	Realizácia bankového dohľadu centrálnej banky nad komerčnými bankami
-----------	---

NBS ustanovuje pravidlá obozretného podnikania bánk a bezpečnej prevádzky všetkých dohliadaných právnických subjektov, vykonáva bankový dohľad.

Význam bankového dohľadu – je to nezávislá kontrola a usmerňovanie činnosti bánk, aby táto činnosť prebiehala v súlade s cieľom menovej politiky, platných zákonov a v záujme veriteľov. Bankový dohľad sa vykonáva formou kontroly nad peňažnými inštitúciami na diaľku prostredníctvom predložených výkazov o ich hospodárení, vyžiadaných dokumentov od peňažných ústavov, ako aj dohľadom na mieste. Kontrola sa zameriava na sledovanie kapitálovej primeranosti, pravidiel likvidity, kvality úverového portfólia, ochranu údajov, na opatrenia proti praniu špinavých peňazí a pod. Oprávnení pracovníci NBS zisťujú objektívny stav v kontrolovanom subjekte, zaznamenávajú prípadné nedostatky v jeho činnosti, nedodržiavanie povinnosti bánk stanovených Zákonom o bankách, škodlivé dôsledky zistených nedostatkov na jeho fungovanie a určia osoby, ktoré sú zodpovedné za tieto nedostatky. Pracovníci NBS poverení výkonom bankového dohľadu môžu vstupovať do budov a na pozemky dohliadaného subjektu a vyžadovať od jeho zamestnancov predloženie originálov dokladov, dokumentácie a iných písomností, ako aj informácií na technických nosičoch a pod.

Pracovníci vykonávajúci bankový dohľad sú povinní zabezpečiť ochranu informácií a získaných podkladov takým spôsobom, aby sa zachovalo štátne, bankové, obchodné či daňové tajomstvo.

NBS má právo v prípade zistenia nedostatkov uvaliť na komerčné banky sankčné opatrenia: pokuta, nútená správa, odňatie povolenia pôsobiť ako banka, príkaz ukončiť činnosť, iné opatrenia smerujúce k náprave zistených nedostatkov

c)	Právne normy upravujúce činnosti bánk
-----------	--

Zákon o Národnej banke Slovenska – č.566/1992 Zb. v zmysle zmien a doplnení (posledná novelizácia č.519 /2005 Z. z.)

Zákon o bankách – č.483/2001 Z. z. v zmysle zmien a doplnení (posledná novelizácia č.214 /2006 Z. z.)

d)	Pracovná porada a zápisnica
-----------	------------------------------------

Vid' téma č. 4 bod d)

e)	Porovnanie stredného kurzu s nákupným a jeho prepočet
-----------	--

Devízový kurz: cena menovej jednotky jednej krajiny vyjadrená v menovej jednotke inej krajiny. Rozlišujeme:

- stredný kurz : stanovujú a používajú ho emisné banky a na základe neho si ostatné banky určujú odchýlku pre nákup a predaj devízových prostriedkov
- nákupný kurz: ak banka devízové prostriedky nakupuje
- predajný kurz: ak banka devízové prostriedky predáva

Na Slovensku stredný kurz vyhlasuje Národná banka Slovenska a zverejňuje ho v úradnom kurzovom lístku. Kurz je vyjadrovaný priamou formou, t.j. je určené množstvo jednotiek vlastnej meny za 1 alebo 100 jednotiek cudzej meny.

Nákupné a predajné kurzy si určuje každá komerčná banka, resp. zmenáreň sama na základe vlastnej obchodnej politiky, pričom musí byť rešpektované pravidlo efektívnosti predaja prostriedkov cudzej meny:

$$\text{nákupný kurz} \leq \text{stredný kurz} \leq \text{predajný kurz}$$

- **Vypočítajte kurzový prepočet pri nákupe prostriedkov v cudzej mene podľa zadania**

Príklad: S pomocou kurzového lístka zo dňa ..... vypočítajte, koľko zaplatíte v komerčnej banke pri nákupe 20.000 EUR, ak banka upraví svoj nákupný aj predajný kurz o 0,5% od stredného kurzu a poplatok banky je 1%.

Riešenie: Pri kurzovom prepočte použijeme predajný kurz komerčnej banky.

Ak stredný kurz je 1 EUR = 38, -SKK,

predajný kurz banky bude $1 \text{ EUR} = 38,19 \text{ SKK}$, lebo $38 * 1,005 = 38,19$

$$20\,000 \text{ EUR} = 20\,000 * 38,19 = 763\,800, \text{ -SKK}$$

Poplatok 1% z celkovej sumy: $763\,800 * 0,01 = 7\,638, \text{ -SKK}$

Celkový poplatok za nákup prostriedkov cudzej meny: $763\,800 + 7\,638 = 771\,438, \text{ -SKK}$

f)	Vývoj základnej úrokovej sadzby
-----------	--

- **Zhodnotte vývoj ZÚS a jej vplyv na úrokovú politiku komerčných bánk**

Základná úroková sadzba (ZÚS, do 1.1.2003 názov diskontná sadzba) je základná úroková sadzba v ekonomike. Centrálna banka ju používa pri poskytovaní úverov komerčným bankám. Od nej sa odvíjajú všetky úrokové sadzby.

Ak ZÚS vzrastá, rastú aktívne úroky bánk. Zvýšená ZÚS znamená ťažší prístup k peniazom a spomalenie, prípadne pokles ekonomického rastu. Jej zníženie zapríčiňuje zníženie úrokov ostatných bánk, lacnejšie úverové zdroje, a teda dochádza k stimulácii rastu ekonomiky.

Dôležitou súčasťou diskontnej politiky centrálnej banky je snaha o jej súlad s ostatnými nástrojmi menovej politiky a celkovej politiky štátu. V súčasnosti ovplyvňuje ZÚS ceny bankových zdrojov nepriamo, je vodidlom pre ostatné úrokové sadzby.

Vývoj ZÚS od r.1993 :

Obdobie	1.1.93 – 19.12.93	20.12.93 – 16.3.95	17.3.95 – 5.10.95	6.10.95 – 12.1.96	13.1.96 – 31.12.01	1.1.02 – 26.4.02	27.4.02 – 29.10.02	30.10.02 – 17.11.02	18.11.02 – 25.9.03
Výška ZÚS v % p. a.	9,50	12,00	11,00	9,75	8,80	7,75	8,25	8,00	6,50

Obdobie	26.9.03 – 21.12.03	22.12.03 – 28.03.04	29.03.04 – 28.04.04	29.04.04 – 30.06.04	1.07.04 – 28.11.04	29.11.04 – 28.02.05	1.03.05 – 28.02.06	1.03.06 – súč.	
Výška ZÚS v % p. a.	6,25	6,00	5,50	5,00	4,50	4,00	3,00	3,50	

Poznámka: Tabuľka je uvedená informatívne.

Tendencia: po dlhodobom poklese ZÚS z 12% v r.1994 na 3% do 28.2.2006 došlo k zvýšeniu úrokových sadzieb o 0,5 %. NBS k tomuto kroku pristúpila v snahe spomaliť rast inflácie. Tento krok NBS bol reakciou na vývoj inflácie, obchodnej bilancie a HDP, pri ktorom sa nespĺňali predpoklady poslednej strednodobej prognózy a zvyšovalo sa riziko zrýchľovania rastu inflácie.

g)	Zásady účtovania bezhotovostnej platby
-----------	---

Vid' téma č. 19, bod g)

26. FINANČNÝ TRH

a)	Definícia a charakteristika finančného trhu
----	--

- **Definícia finančného trhu**

Finančný trh je miesto, kde sa stretáva ponuka a dopyt po finančných prostriedkoch. Je to systém inštitúcií a nástrojov zabezpečujúcich pohyb krátkodobého, strednodobého a dlhodobého kapitálu medzi jednotlivými ekonomickými subjektami na základe ponuky a dopytu v národnom i medzinárodnom meradle.

Výsledkom stretnutia ponuky a dopytu po nástrojoch finančného trhu sú ceny.

Existencia finančného trhu je podmienená existenciou trhového prostredia.

Na finančnom trhu poskytovatelia finančných prostriedkov (veritelia) získavajú prísľub vrátenia finančných prostriedkov a ďalšie finančné nároky (dividendy, úroky, kapitálové zisky)

Spôsoby presunu prostriedkov od veriteľov k dlžníkom:

- priame financovanie od veriteľa k dlžníkovi
- nepriame financovanie prostredníctvom finančných sprostredkovateľov

Funkcie finančného trhu: akumuláčnā, alokačná, prerozdeľovacia, selektívna

- **Segmenty finančného trhu**

7. z hľadiska predmetu obchodu (vecné hľadisko)

- a) peňažný trh
- b) kapitálový trh
- c) devízový trh
- d) trh s drahými kovmi
- e) poisťný trh

8. z časového hľadiska

- a) peňažný trh – trh s krátkodobými finančnými nástrojmi
- b) kapitálový trh - trh so strednodobými a dlhodobými finančnými nástrojmi

9. z hľadiska opakovanosti obchodovania s cennými papiermi

- a) primárny trh – obchoduje sa s práve emitovanými cennými papiermi
- b) sekundárny trh – obchoduje sa s tzv. starými cennými papiermi

10. z hľadiska organizovanosti

- a) neorganizovaný trh
- b) organizovaný trh – bankovou formou, burzovou formou

11. z hľadiska účastníkov

- a) bankový trh
- b) medzibankový trh
- c) mimobankový trh
- d) burzový trh
- e) mimoburzový trh

12. z hľadiska teritoriálneho

- a) národný trh
- b) medzinárodný trh

- **Charakteristika nástrojov finančného trhu**

Peňažný trh – trh krátkodobého kapitálu. Nástroje: cenné papiere s vysokým stupňom likvidity, pomerne nízko rizikové, s menšími cenovými výkyvmi, ale aj nižšími výnosmi.

Subjekty: štát, finančné inštitúcie, orgány verejného sektora, podniky a spoločnosti, v obmedzenej miere obyvateľstvo.

Nástroje peňažného trhu:

- **pokladničné poukážky** (napr. štátne) – cenný papier so splatnosťou najviac 1 rok od emisie. Potvrdzuje právo majiteľa na výplatu peňažných prostriedkov vo výške jej menovitej hodnoty v lehote jej splatnosti. Štátne PP – emituje štát. Výnos = menovitá hodnota – emisný kurz. Obchodovateľné na sekundárnom trhu (predaj a nákup do lehoty splatnosti, repo obchod - predaj so spätným odkúpením, repo tender - predaj so spätným odkúpením aukčnou formou)
- **zmenky** – bezpodmienečný a nesporný peňažný záväzok zaplatiť oprávnenej osobe (majiteľovi zmenky) v určitom čase na určitom mieste dlžnú peňažnú sumu
- **šeky** – bezpodmienečný platobný príkaz, ktorým vystaviteľ šeku , t.j. osoba, ktorá chce platiť a má otvorený účet v banke, žiada túto banku, aby z jej účtu zaplatila na šeku uvedenú sumu
- **depozitné certifikáty** – potvrdenka na krátkodobé alebo strednodobé uloženie peňažnej sumy za vopred dohodnutých podmienok
- **bankové akcepty** - banka prijíma zodpovednosť za splnenie záväzku svojho klienta, slúži na financovanie vývozu, dovozu, prepravy tovaru a ich skladovania. Splatnosť 30 –270 dní, výnos na úrovni depozitných certifikátov
- **vkladné knižky** – cenný papier, zmluva o vkladovom účte a súčasne vykazuje stav vkladu po každom obraťe
- **komerčné papiere** - krátkodobé dlžobné úpisy emitované známou, dostatočne finančne silnou spoločnosťou, sú obchodovateľné prevažne na primárnom trhu

Kapitálový trh – trh strednodobého a dlhodobého kapitálu, ktorý slúži na financovanie investícií. Realizuje sa predovšetkým vo forme voľne obchodovateľných cenných papierov. Subjekty: štát, finančné inštitúcie, orgány verejného sektora, podniky a spoločnosti, medzinárodné a nadnárodné inštitúcie, obyvateľstvo.

Nástroje peňažného trhu:

- **štátne dlhopisy** - emituje ich štát, ak potrebuje získať zdroje na dlhodobé investície alebo v prípade dlhodobého deficitu štátneho rozpočtu. Sú viazané na pevnú úrokovú sadzbu s určitou splatnosťou
- **cenné papiere miestnych samosprávnych celkov (komunálne CP)** - emitujú mestá,
- **obligácie spoločností a podnikov** – emitujú podniky ako alternatívu úveru
- **bankové obligácie** - emitujú banky na obdobie 2 – 10 rokov, s pevnou lehotou splatnosti, úrok vyplácaný v stanovenej dobe pevný alebo pohyblivý
- **hypotekárne záložné listy** - emitujú ich hypotekárne banky na získanie zdrojov na poskytovanie hypotekárnych úverov. Ich krytie je zabezpečené záložným právom na nehnuteľnosť, sú teda relatívne bezpečné a dobre sekundárne obchodovateľné
- **akcie** – cenné papiere majetkového charakteru. Predstavujú podiel na základnom kapitále spoločnosti a vlastnícky podiel na majetku spoločnosti.
- **podielové listy** – emitujú podielové fondy. predstavujú podiel na majetku fondu, ktorý je formou kolektívneho investovania. Podielník má právo na zodpovedajúci podiel na majetku podielového fondu a podieľať sa na výnose z tohoto majetku.

b)	Rozbor možnosti investovania
-----------	-------------------------------------

- Pripravte pre klienta rozbor možností investovania voľných finančných zdrojov vo výške 1 000 000,- Sk na finančnom trhu Možnosti:
  - termínovaný vklad s možnosťou opakovania vkladu, vkladná knižka, podielové listy – je možné využiť úrokové podmienky bánk, ponuky podielových fondov a porovnať výhody a nevýhody, výnosovosť investície (peňažné, dlhopisové, akciové fondy).

Výhody:

- **termínovaný vklad:** možnosť voľby pevnej lehoty splatnosti alebo s výpovednou lehotou, opakovania vkladu, možnosť disponovať s úrokmi po uplynutí jedného cyklu termínovaného vkladu alebo pripísania úrokov k istine (zložené úrokovanie - úrokuje

sa aj úrok z predchádzajúceho obdobia). Ochrana neanonymného vkladu zabezpečená Zákonom o ochrane vkladov.

- **vkladná knižka:** možnosť voľby bez alebo s výpovednou lehotou, možnosť výberu úrokov za predchádzajúci rok, pripísanie úrokov k istine každoročne k 31.12. (zložené úrokovanie - úrokuje sa aj úrok z predchádzajúceho obdobia). Ochrana neanonymného vkladu zabezpečená Zákonom o ochrane vkladov.
- **podielové listy:** - vysoká likvidita (možnosť okamžitého spätného odkúpenia podielových listov), možnosť aktívneho výberu a zmeny podielového fondu, nie je vopred obmedzená výška výnosu, možnosť investovania malej sumy peňazí, minimalizácia rizika, profesionálna správa investície, minimalizuje sa znehodnotenie peňazí v dôsledku inflácie

Nevýhody:

- **termínovaný vklad:** obmedzená možnosť disponovania s vkladom pred uplynutím lehoty splatnosti, pomerne nízka výnosovosť. Obmedzená výška náhrady za neanonymný vklad (viď téma č.20)
- **vkladná knižka:** obmedzená možnosť disponovania s vkladom v prípade vkladnej knižky s výpovednou lehotou, pomerne nízka výnosovosť. Obmedzená výška náhrady za neanonymný vklad (viď téma č.20)
- **podielové listy** - vyššia výnosovosť je spojená s vyššou rizikovosťou: maximálny výnos sa dá dosiahnuť pri malej likvidite, resp. pri vysokom riziku a naopak. Nepodliehajú zákonu o ochrane vkladov.

c)	Porovnanie výhod a nevýhod obchodovania na burze
-----------	---

Burza je organizovaný trh, ktorý sa uskutočňuje pravidelne, na určitom mieste, v určitom čase, s cieľom sústrediť ponuku a dopyt po určitom tovare.

Špecifiká burzy:

- burza musí mať pre svoju činnosť licenciu, ako inštitúcia má formu právnickej osoby
- na tento trh môžu vstupovať len určité subjekty, ktoré majú členstvo na burze a príslušné oprávnenie obchodovať
- obmedzenosť predmetov trhu len na tovary veľkých objemov, ktoré sú zastupiteľné a môže sa s nimi obchodovať
- podmienky, za ktorých sa realizuje obchod, sú štandardizované
- fyzická neprítomnosť tovaru, ktorý je predmetom obchodu na tomto trhu
- je to trh, ktorý sa pravidelne opakuje na určitom mieste a v určitom čase
- je to trh je vo väčšej či menšej miere pod štátnym dohľadom

Obchody na burze:

- promptné : konverzie , arbitáže (dodávky sa uskutočňujú v deň alebo do niekoľkých dní po uzavretí obchodu)
- termínované (forwardy, futurity – dodávka a zaplatenie sa realizujú až po dohodnutej lehote, resp. opcie – dohodne sa právo, nie povinnosť uskutočniť obchod)

Výhody a riziká obchodovania vyplývajú z hlavnej burzovej činnosti – *špekulácie na burze*, ktorá je založená na zväžení určitých na burzu pôsobiacich okolností, ktoré vyvolávajú pohyb kurzov, čo burzový podnikateľ využíva vo svoj prospech.

Špekulácia na vzostup kurzu – burzový podnikateľ kupuje cenné papiere, lebo predpokladá, že ich kurzy k termínu dodávky vzrastú a bude ich môcť predať za vyšší kurz.

Špekulácia na pokles kurzu – burzový podnikateľ predáva cenné papiere, lebo predpokladá, že ich kurzy poklesnú a bude ich môcť kúpiť späť za nižší kurz.

d)	Analýza finančného trhu na Slovensku
-----------	---

Hlavné subjekty finančného trhu:

- organizátori verejných finančných trhov (Burza cenných papierov v Bratislave, a.s., Slovenská burza cenných papierov , a.s.)

- poskytovatelia investičných služieb (obchodníci s cennými papiermi, maklérske spoločnosti, napr. V Brokers o.c.p., General Invest Consulting, o.c.p., Danubia Invest Bratislava, o.c.p.)
- poskytovatelia registračných a evidenčných služieb (Centrálny depozitár cenných papierov)
- emitenti cenných papierov (štát, banky, akciové spoločnosti, samosprávne celky, podniky...)
- kolektívne investovanie (správcovské spoločnosti, otvorené podielové fondy, uzavreté podielové fondy tuzemské i zahraničné, dôchodkové fondy)
- poisťný trh (+ spojenie poisťného trhu s kolektívnym investovaním prostredníctvom poisťných produktov životného poistenia)

Podnet na účasť obyvateľstva na finančnom trhu – prvá a druhá vlna kupónovej privatizácie.

e)	Účtovanie cenín – známky a kolky
-----------	---

Známky a kolky sa účtujú na syntetickom účte 213 – Ceniny. Je to aktívny účet, začiatkový stav a prírastky má na strane MD, úbytky a konečný stav účtu je na strane D.

Účtovanie známok:

VPD	Nákup známok do zásoby	213/211
ID	Spotreba známok zo zásoby	518/213
VPD	Nákup známok priamo do spotreby	518/211

Účtovanie kolkov:

VPD	Nákup kolkov do zásoby	213/211
ID	Spotreba kolkov zo zásoby	538/213
VPD	Nákup kolkov priamo do spotreby	538/211

f)	Jednoduché písomnosti právneho charakteru
-----------	--

Vid' téma č.17 bod f)

27. CENNÉ PAPIERE

a)	Základné pojmy
----	-----------------------

- **Definícia pojmu cenný papier**

Cenný papier je listina, ktorá predstavuje pohľadávku vlastníka voči tomu, kto je v cennom papieri uvedený ako zaviazaný.

Nominálna cena CP: hodnota, ktorá je na ňom uvedená

Trhová cena CP: cena, za ktorú sa CP kupuje alebo predáva

Kurz: pomer trhovej ceny k nominálnej cene

- **Členenie CP:**

a) podľa druhu zosobnenia majetkového práva (ekonomické hľadisko) :

- **CP vecného obsahu** - poskytujú zabezpečenie pohľadávky, napr. hypotekárne záložné listy, pozemkové dlžobné úpisy
- **CP dlhového charakteru** – vyjadrujú dlžnicke peňažné záväzky, napr. obligácie, zmenky, šeky, vkladné knižky, vkladové listy, depozitné certifikáty, pokladničné poukážky, bony ako štátne pokladničné poukážky
- **CP vyjadrujúce majetkové práva** – napr. akcie
- **CP dispozičné** – umožňujú disponovať tovarom, napr. skladový list, konosament

b) podľa prevoditeľnosti:

- CP na doručiteľa
- CP na rad – vystavené na meno, ale prevoditeľné rubopisom
- CP na meno

c) podľa podoby cenného papiera:

- CP listinné – materializované, vydané v podobe listiny
- CP zaknihované – dematerializované, iba evidované na účte CP

d) z hľadiska emisie:

- hromadne vydávané - akcie, depozitné certifikáty, obligácie, pokladničné poukážky
- individuálne vydávané - zmenky, šeky, vkladné knižky

e) podľa stanovenia výnosu:

- pevne úročené - klasické obligácie, vkladné knižky
- s premenlivým úročením - akcie, ziskové obligácie
- neúročené - dispozičné CP, losy, šeky

f) podľa emitenta:

- štátne CP
- komunálne (municipálne) CP - CP miest a obcí
- súkromné CP (CP súkromných podnikov a akciových spoločností)

g) podľa obehu:

- obchodovateľné - musia byť prevoditeľné - majiteľ ich môže predat' alebo kúpiť na sekundárnom trhu
- neobchodovateľné - zakladajú právny vzťah len medzi dvomi účastníkmi - emitent zakazuje ich predaj na sekundárnom trhu, uskutočňuje sa s nimi len prvý predaj na primárnom trhu. Nevýhodu týchto CP emitent niekedy znižuje záväzkom odkúpiť CP späť pred lehotou splatnosti (dospelosti). K týmto druhom CP patria depozitné certifikáty, vkladové listy.
- CP s obmedzenou obchodovateľnosťou - zamestnanecké akcie a obligácie.

Obchodovateľnosť alebo neobchodovateľnosť CP musí byť vyznačená na jeho plášti.

h) z hľadiska času:

- krátkodobé
- strednodobé
- dlhodobé

i) podľa miesta vydania a použitia:

- vydané a používané vnútri krajiny
- zahraničné - sú upisované a vydávané na jednom finančnom trhu v zahraničí
- medzinárodné - sú upisované a predávajú sa na niekoľkých finančných trhoch v zahraničí, emitujú ich zvyčajne medzinárodné konzorciá bánk

• **Rozdiel medzi finančnými a majetkovými cennými papiermi**

Finančné cenné papiere – vyjadrujú právo majiteľa na finančné plnenie. Typický príklad: dlhopisy, obligácie:

Dlhopis je CP, s ktorým je spojené právo majiteľa požadovať splácanie dlžnej sumy v nominálnych hodnotách a vyplácanie výnosu z nej k určitému dátumu a povinnosť osoby oprávnenej vydávať dlhopisy (emitenta) tieto záväzky splniť.

Obligácie :

- dlhopisy s dlhšou dobou splatnosti emitované s cieľom získať peňažné prostriedky na dlhšie obdobie a s istotou, že veriteľ neskôr od svojho rozhodnutia neodstúpi.
- dlžník sa zaväzuje, že v stanovenej dobe splatí nominálnu hodnotu obligácie (naraz, po častiach) a že v stanovenej dobe bude vyplácať ročný alebo polročný úrok, prípadne iné platby (prémie, zlosovateľné výhry).
- emitentom obligácií môžu byť rôzne subjekty, napr. štát, krajina, mesto alebo obec - tieto obligácie sa označujú ako štátne, krajinské, komunálne. Vydávajú sa na krytie dlhodobého deficitu rozpočtu, financovanie investičných projektov. Banky vydávajú bankové obligácie, ale i osobitné druhy obligácií, ktorých predajom získavajú prostriedky na poskytovanie pôžičiek určitého typu - komunálne, poľnohospodárske, mlyračné, ktoré sú zaistené nehnuteľnosťami.

Obligácie môžu byť vydané:

- bez záruky - garantujú ich iba emitenti; vydávajú ich iba firmy s dobrou povestou a vyrovnanou finančnou situáciou
- so zárukou - tu existujú 2 spôsoby zaistenia a splácania obligácií:
  - a) majetkom emitenta (pozemky, domy, podniky, CP v hotovosti)
  - b) prostredníctvom garancií, štátnych inštitúcií alebo organizácií (obligácie zabezpečené štátom - prvotriedne CP)

Náležitosti obligácií :

- 1/ označenie emitenta
- 2/ názov obligácie a jej číselné označenie, poradové číslo, pokiaľ bude viac sérií, aj označenie série
- 3/ nominálna hodnota obligácie:
  - a) v Slovenskej mene najmenej 1 000,- Sk; vyššie hodnoty vždy v celých tisícoch Sk
  - b) v cudzej mene, pokiaľ je obligácia vydaná v cudzej mene
- 4/ spôsob určenia výnosu
- 5/ vyhlásenie emitenta, že dlhuje nominálnu hodnotu obligácie jej majiteľom
- 6/ záväzok emitenta splatiť nominálnu hodnotu obligácie v určitom termíne alebo termínoch, vyplácať výnos obligácie v stanovených termínoch, spôsoby výplat a určenie platobného miesta
- 7/ pri obligáciách znejúcich na meno aj meno jej prvého majiteľa
- 8/ dátum vydania obligácie a odtlačok podpisov predstaviteľov emitenta
- 9/ údaj o rozhodnutí príslušného Ministerstva financií o povolení emisie obligácie s výnimkou prípadov, keď sa povolenie nevyžaduje

Nominálna hodnota sa môže vyplácať buď:

- a) jednorázovo - po uplynutí stanovenej lehoty
- b) po častiach (v splátkach) - pričom splátky môžu byť rovnomerné alebo nerovnomerné

Výnos z obligácií môže byť stanovený rôznym spôsobom:

- pevnou úrokovou sadzbou
- pevnou úrokovou sadzbou a podielom na zisku
- rozdielom medzi nominálnom hodnotou obligácie a jej nižším emisným kurzom
- zlosovateľnom prémie v závislosti od lehoty splatnosti obligácie
- pohyblivou úrokovou sadzbou (napr. vývojom devízových kurzov, v závislosti od pohybu úrokových sadzieb či kurzov na finančnom trhu)
- kombináciou uvedených spôsobov

Majetkové cenné papiere – vyjadrujú právo majiteľa na podiel na základnom kapitáli spoločnosti a vlastnícky podiel na majetku spoločnosti. Typický príklad: akcie, charakteristika vid' v ďalších bodoch.

• **Postup pri emisii, primárnom predaji a úschove cenných papierov**

Emisia CP znamená prvotný predaj CP, dochádza k nemu na primárnom trhu. Emitent pred emisiou musí rozhodnúť o forme CP (listinná, zaknihovaná), o druhu CP z hľadiska prevoditeľnosti a z hľadiska trhu (pre organizovaný alebo neorganizovaný trh).

V SR – emitent musí požiadať o povolenie emisie Úrad pre finančný trh a o pridelenie ISIN čísla (12 – miestne evidenčné číslo CP) Centrálny depozitár CP.

Spôsoby emisie:

- **vlastná submisia** - emitent vydá upisovacie vyhlásenie, verejnú výzvu, v ktorej oznámi možnosť kúpy CP a všetky potrebné údaje, napr. čas upisovania, miesto, akú časť akcií treba splatiť a pod. Pri predaji kupujúci podpíše osobitný formulár, v ktorom sa zaviazne odobrať určitý počet akcií
- **predaj z voľnej ruky** – emitent sám predáva CP na primárnom trhu, napr.
  - opčnou emisiou** - verejná submisia (verejný predaj cez sprostredkovateľa)
    - súkromná submisia (ak sprostredkovateľ nepredá všetky CP, zostávajúce odkúpi na svoj účet)

Úschova a správa CP: vykonávané cez sprostredkovateľa, najčastejšie banku, ide o tzv. depotové obchody. Úschova sa uskutoční na základe zmluvy o úschove, pričom listinné CP je možné uložiť ako *otvorené depozitum* (uschovávateľ pozná jednotlivé kusy CP) alebo *uzavreté depozitum*.

Hromadná úschova - uschovávateľ registruje CP, ale nemusí ich uložiť oddelene, CP sú zastupiteľné, majiteľ nemusí dostať tie isté CP.

Samostatná úschova – uschovávateľ musí zapísať každé jednotlivé depozitum podľa druhu a menovitej hodnoty, CP ukladá oddelene a vracia majiteľovi tie isté CP.

Správa CP – správca CP sa zaväzuje, že bude robiť všetky právne úkony, ktoré sú potrebné na výkon a zachovanie práv spojených s CP, napr. vykonávať výmenné práva, zabezpečovať využitie predkupného práva, na základe splnomocnenia zúčastňovať sa na valnom zhromaždení a hlasovať na ňom, a pod.

b)	Zhodnotenie možnosti obchodovania s CP na Slovensku
-----------	--

Vid' téma č.22, subjekty finančného trhu na Slovensku

c)	Zásady účtovania cenín – známky a kolky
-----------	--

Vid' téma č. 22, bod e)

d)	Dôvody finančného investovania
-----------	---------------------------------------

- **uvedte dôvody finančného investovania**
  - zhodnotenie voľných zdrojov
  - racionálne využitie CP získaných v prvej a druhej vlne kupónovej privatizácie
  - ochrana finančných prostriedkov pred znehodnotením v dôsledku inflácie
  - vytváranie finančnej rezervy pre prípad nezamestnanosti, zdravotných problémov, dôchodkového veku
  - zníženie rizika zo znehodnotenia uložených finančných prostriedkov rozložením portfólia do väčšieho počtu navzájom nezávislých finančných nástrojov

e)	Právna forma podnikania, v ktorej ZI je založené na akciách
-----------	--

Akciová spoločnosť, viď téma č.3 bod a)

- **Jednotlivé druhy akcií**

Akcie sú cenné papiere majetkového charakteru. Predstavujú podiel na základnom kapitáli spoločnosti a vlastnícky podiel na majetku spoločnosti.

Členenie akcií:

a) z hľadiska prevoditeľnosti :

- akcie na meno (v zásade neprevoditeľné)
- akcie na doručiteľa (prevoditeľné, prevod sa uskutočňuje odovzdaním)

b) z hľadiska rozsahu práv:

- **Kmeňové akcie** - sú základným druhom akcií, s ktorými sú spojené základné oprávnenia: zúčastňovať sa na Valnom zhromaždení akcionárov, hlasovať na Valnom zhromaždení, poberať dividendu v závislosti od výšky dosiahnutého zisku a podieľať sa na likvidačnom zostatku pri zániku spoločnosti.

- **Prioritné akcie** - predstavujú podiel na základnom imaní spoločnosti, spravidla však býva rozsah týchto akcií obmedzený (u nás max. 50% emisie). Možno s nimi spájať rôzne zvýhodnenia, ktoré sa však môžu týkať zásadne majetkových oprávnení (dividendy, jej výška, prednostné vyplácanie, vyplatenie zameškaných dividend a pod.). Prioritné akcie majú väčšinou zaručenú minimálnu dividendu, ktorej výška je zakotvená v stanovách akciovej spoločnosti a má kumulatívny charakter, nemajú zakotvené hlasovacie právo

- **Zamestnanecké akcie** – sú prevoditeľné len medzi zamestnancami spoločnosti. Po ukončení zamestnaneckého pomeru ich a.s. odkúpi za nominálnu alebo trhovú cenu. Emitujú sa za nižšiu cenu, než je ich nominálna hodnota. Zamestnanci ich môžu získať aj bez úhrady, resp. formou odmien.

f)	Orgány akciovej spoločnosti
-----------	------------------------------------

- **Orgány akciovej spoločnosti**

Viď téma č.3

- **Kompetencie valného zhromaždenia akcionárov v a.s.**

Viď téma č.3

g)	Pracovné porada a kancelárska technika
-----------	---

- **Príprava a vedenie pracovnej porady**

Viď téma č. 4, bod d)

- **Prostriedky kancelárskej techniky**

Viď téma č. 15, bod f)

24. TRH A TRHOVÝ MECHANIZMUS

a)	Charakteristika trhu – ponuka, dopyt
-----------	---

Trhové hospodárstvo je organizácia ekonomiky, kde podniky vyrábajú určité výrobky, ponúkajú ich domácnostiam a domácnosti výrobky spotrebúvajú.

Pre vznik trhového hospodárstva je potrebné:

deľba práce

trhové subjekty

- **samostatné podniky** - na trhu vstupných výrobných faktorov kupujú vstupné výrobné faktory (pôdu, pracovnú silu, kapitál). Na trhu tovarov a služieb ponúkajú výrobky na predaj
- **domácnosti** - na trhu tovarov a služieb kupujú výrobky. Na trhu vstupných výrobných faktorov ponúkajú svoju pracovnú silu, pôdu, kapitál
- **štát** vytvára podmienky pre fungovanie trhu

TRH je miesto, kde sa stretáva agregovaná ponuka a dopyt a uskutočňuje predaj a kúpa rôznych výrobkov a služieb. Typy trhov:

1. Z územného hľadiska

- miestny trh - je známy len v určitom mieste - Blšák
- regionálny trh - spája susedné oblasti - Karpatský región
- národný trh - vnútorný trh krajiny
- medzinárodný trh - prepojenie vnútorných trhov niekoľkých krajín
- svetový - spolupráca všetkých krajín

2. Z vecného hľadiska

- trh tovarov a služieb
- trh výrobných faktorov - trh práce
- finančný trh - peňažný trh
- trh drahých kovov
- burzy - špecifická, vysoko organizovaná forma trhu
- trh pôdy
- kapitálový trh
- poisťný trh
- trh kapitálu
- devízový trh
- peňažné burzy
- tovarové burzy

3. Z hľadiska množstva tovaru

- čiastkový trh - predáva sa a kupuje jediný druh tovaru - trh kávy, mäsa..
- agregátny trh - trh rôznych tovarov a služieb

4. Z hľadiska legislatívy (zákona)

- legálne trhy - obchádza sa v medziach zákona
- nelegálne trhy - predáva sa zakázaný tovar

• Ponuka, dopyt, rovnováha

DOPYT sú rozhodnutia spotrebiteľov o kupovanom **množstve** v závislosti na **cene**.

Keď má tovar vyššiu cenu - kupuje sa menšie množstvo.

Keď má tovar nižšiu cenu - kupuje sa väčšie množstvo.

Vzniká nepriamy vzťah.

Príklad: Predpokladajme dopyt po kapuste

Úroveň	Cena v Sk	Množstvo	Cena Sk
A	12	100	
B	10	150	
C	8	200	
D	6	300	
E	4	450	

Krivka dopytu

Krivka dopytu je grafické znázornenie dopytu. Ukazuje, za akú cenu sú ochotní spotrebiteľia tovar kúpiť. Krivka dopytu má klesajúcu tendenciu. Vyjadruje správanie sa kupujúcich.

PONUKA je rozhodnutie výrobcu, ktorý tovar a v akom **množstve** predá v závislosti na **cene**, aby mal čo najvyšší zisk.

Keď má tovar vyššiu cenu - je snaha výrobcu predáť čím väčšie množstvo.

Keď má tovar nižšiu cenu - je snaha výrobcu predáť čím menšie množstvo.

Vzniká priamy vzťah.

Príklad: Predpokladajme ponuku pestovateľov kapusty.

Úroveň	Cena v Sk	Množstvo	Cena Sk
A	12	500	
B	10	450	
C	8	400	
D	6	300	
E	4	150	

Krivka ponuky

Množstvo Kg

Krivka ponuky je grafické znázornenie ponuky. Ukazuje, aké množstvo sú ochotní výrobcovia. Predať pri rôznych cenách. Krivka ponuky má stúpajúcu tendenciu. Vyjadruje správanie sa výrobcov

Rovnováha medzi ponukou a dopytom nastane vtedy, ak je rovnosť medzi ponukou a dopytom t.j. pri určitej cene rovnaké množstvo úroveň D - za 6 Sk - 300 Kg.

Úroveň	Cena v Sk	Dopyt	Množstvo Ponuka	Cena Sk
A	12	100	500	
B	10	150	450	
C	8	200	400	
D	6	300	300	
E	4	450	150	

Cenová rovnováha

PREBYTOK

E

NEDOSTATOK

Množstvo Kg

Nerovnováha

Prebytok tovaru nastane vtedy, ak ponúkané množstvo je väčšie ako požadované.

Cena je vyššia ako rovnovážna.

Nedostatok tovaru nastane vtedy, ak požadované množstvo je väčšie ako ponúkané.

Cena je nižšia ako rovnovážna.

Na dopyt a ponuku má vplyv cena, ak platia stále rovnaké podmienky. V skutočnosti vplyvajú rôzne faktory, ktoré posúvajú krivku dopytu a ponuky.

b) Konkurencia

Konkurencia je stretávanie sa subjektov trhu, kde každý subjekt presadzuje vlastné ciele a záujmy. Vzniká konkurencia na oboch stranách:

a) Konkurencia podľa vzniku

Konkurencia na strane dopytu je to vytváranie konkurencie medzi kupujúcimi - spotrebiteľmi.

- každý spotrebiteľ sa snaží na trhu nakúpiť čo najviac a najlacnejšie
- nakupuje aj na úkor iných
- dopyt prevyšuje ponuku
- pri vyššom dopyte ceny rastú
- vytvárajú sa nedostatkové tovary

Konkurencia na strane ponuky

- Každý výrobca sa snaží na trhu predáť čo najviac výrobkov

- Každý výrobca sa snaží ovládnuť trh, aby mohol diktovať podmienky. Za tým účelom využíva **prostriedky konkurencie**, ktoré poznáme:

b) Konkurencia podľa prostriedkov

Cenová konkurencia je to zdanlivo nezmyselné znižovanie cien výrobkov za účelom ovládnutia trhu. Výrobcovia chcú prilákať spotrebiteľov aj na úkor vlastných dočasných ziskov. Po ovládnutí trhu, výrobca diktuje svoje podmienky a aj zvyšuje ceny.

Necenová konkurencia výrobcovia lákajú kupujúcich nie cenou, ale rastom kvality, inováciou výrobkov, technickými parametrami, značkou, inými službami napr. - obal, dizajn, predaj na úver, služby zákazníkom (donáška do domu , servis, ND) a iné

c) Konkurencia z hľadiska podmienok, aké majú výrobcovia na trhu. Existuje konkurencia:

Dokonalú konkurenciu je to ideálny stav v ekonomike. Je možná za podmienok:

- existuje konkurencia veľkého počtu výrobcov
- všetci vyrábajú rovnaké výrobky s rovnakými vlastnosťami a v rovnakej kvalite
- na trhu je veľký počet predávajúcich a kupujúcich
- každý z účastníkov má rovnaký prístup k informáciám o cene

Nedokonalú konkurenciu reálny obraz ekonomiky. Vzniká tým, že na trhu je obmedzený počet výrobcov, ktorí dikтую podmienky. Poznáme tieto formy:

- **MONOPOLISTICKÁ KONKURENCIA** približuje sa k dokonalej konkurencii. Predstavuje trh rovnakých výrobkov, ktoré ponúkajú viacerí výrobcovia (potraviny)

- **OLIGOPOL** na trhu zostalo len niekoľko predávajúcich, ostatní neuspeli, alebo sa zlúčili s ostatnými predávajúcimi.

homogénny oligopol - výrobcovia vyrábajú rovnaké výrobky

heterogénny oligopol - výrobcovia vyrábajú čiastočne odlišné výrobky

- **MONOPÓL** v odvetví zostáva jediný výrobca určitého výrobku. Ovláda trh a diktuje podmienky (elektrická energia, plyn, ...)

c)	Analýza predajnej siete v Košiciach
-----------	--

- je sieť hypermarketov
- potraviny BALA – združenie maloobchodníkov – názorný príklad oligopolu – malí predajcovia sa zlúčili do jedného celku BALA
- potraviny VAMEX
- potraviny MILK AGRO

d)	Pracovná cesta ako nevyhnutná súčasť diania na trhu
-----------	--

Vid' téma č. 13, bod d)

e)	Účtovanie pracovnej cesty
-----------	----------------------------------

Vid' téma č. 15, bod c)

f)	Možnosti získavania informácií
-----------	---------------------------------------

Vid' téma č.6, bod e)

25. NÁRODNÉ HOSPODÁRSTVO A MAKROEKONOMICKÉ UKAZOVATELE

a)	Charakteristika a štruktúra národného hospodárstva
-----------	---

- **Národné hospodárstvo** možno charakterizovať ako historicky vytvorený komplex jednotlivých oblastí ekonomických činností v určitej krajine. Národné hospodárstvo ako **súhrn** všetkých individuálnych samostatných hospodárstiev patriacich občanom určitého štátu tvoria všetky hospodárske subjekty všetkých odvetví a sfér hospodárskeho a spoločenského života bez ohľadu na formu podnikania či formu vlastníctva.
- **Medzinárodné vzťahy** Ani tá najvyspelejšia krajina nie je izolovaná od ostatného sveta. Práve naopak, potrebuje mať obchodné a iné medzinárodné vzťahy a kontakty s inými krajinami, t.j. inými hospodárstvami. Existuje tu teda vzájomná väzba národného hospodárstva príslušnej krajiny s ostatnými národnými ekonomikami, a to na báze vzájomnej hospodárskej spolupráce vyúsťujúcej často až do ekonomickej integrácie.
- **Ekonomická integrácia** Ekonomická integrácia je proces vzájomného približovania sa a spájania ekonomík do väčších celkov na základe spoločných záujmov a cieľov. Každá národná ekonomika sa tak stáva súčasťou určitej regionálnej alebo celosvetovej spolupráce s spolu s ostatnými vytvára rôzne nadnárodné ekonomické zoskupenia alebo spoločenstvá.
- **Svetové hospodárstvo** Súhrn všetkých národných hospodárstiev na svete tvorí potom svetové hospodárstvo. Jeho súčasťou je celý systém medzinárodných ekonomických vzťahov medzi nimi založený na medzinárodnej del'be práce a fungujúcom svetovom trhu. Národné hospodárstvo každej krajiny je nedeliteľnou súčasťou svetového hospodárstva, v rámci ktorého zaujíma určité postavenie nielen z hľadiska regionálneho zaradenia, ale aj vzhľadom na ekonomickú úroveň a celkovú vyspelosť

• Štruktúra národného hospodárstva

Štruktúru národného hospodárstva možno posudzovať z rôznych hľadísk a na rôznych úrovniach. Najčastejšie sa uvádzajú tieto hľadiská kvalifikácie:

- a) Odvetvová štruktúra – Odvetvie** tvoria podniky, resp. organizácie s rovnakým alebo príbuzným zameraním. Základné delenie odvetví je na dve skupiny, a to:
- **výrobné odvetvia** – priemysel, poľnohospodárstvo, stavebníctvo, nákladná doprava, výrobné služby
  - **nevýrobné odvetvia** – školstvo, kultúra, zdravotníctvo, osobná preprava, nevýrobné služby
- b) Sektorová štruktúra** – jednotlivé odvetvia sa v procese ekonomického rozvoja nevyvíjali rovnako, v dôsledku čoho sa vytvorili viacero sfér (sektorov) ekonomickej činnosti. Rozdiely medzi nimi sú najmä v tempe vedecko-technického pokroku, v raste produktivity práce, v investičnej činnosti, vo vývoji zamestnanosti, v úrovni del'by práce a špecializácie. Na základe uvedených znakov možno členiť ekonomiku na
- **primárny sektor** - tvoria ho odvetvia produkujúce základné materiály – ťažobný priemysel, poľnohospodárstvo, lesníctvo, energetika a pod.
    - Charakteristiky:**
      - *nízke tempo vedecko-technického pokroku*
      - *pomalý rast produktivity práce*
      - *vysoká investičná náročnosť*
      - *nízka ziskovosť*
      - *neprivatizujú sa*
  - **sekundárny sektor** – tvoria ho odvetvia spracovateľského priemyslu a stavebníctva
    - Charakteristiky:**
      - *rýchle tempo zavádzania vedecko-technického pokroku*
      - *rýchly rast produktivity práce*
      - *rýchla obmena výrobného sortimentu*
      - *vysoká investičná náročnosť*

- vysoká delba prác, špecializácia
  - vysoká ziskovosť
  - sú to prevážne súkromné podniky
- **terciárny sektor** tvoria všetky druhy služieb – obchod, doprava, spoje, cestovný ruch, finančné služby a iné
    - Charakteristiky:** - rýchle tempo vedecko-technického pokroku
    - najrýchlejšia rast produktivity práce
    - najnižšia investičná náročnosť
    - vysoká ziskovosť
    - sú to súkromné podniky
  - **kvarciálny sektor** tvoria oblasť vedy a techniky, výskum, školstvo, zdravotníctvo.
    - Charakteristiky:** - najvyššie tempo vedecko-technického pokroku
    - finančne veľmi náročné
    - minimálna ziskovosť
    - zabezpečuje štát

c) **Štruktúra NH z hľadiska klasifikácie produkcie**

Podľa klasifikácie produkcie možno národné hospodárstvo členiť na tieto ekonomické činnosti, napr.

- **pôdohospodárska produkcia** – poľnohospodárstvo, poľovníctvo, lesníctvo, chov rýb – rozhodujúcim znakom je rastlinný alebo živočíšny pôvod
- **priemyselná produkcia** – široké spektrum výrobkov – potraviny, tabakové výrobky, koža, textil, papier, ...
- **stavebníctvo** – nové stavby a rekonštrukcie
- **obchod** – veľkoobchod a maloobchod
- **hotelové a reštauračné služby** – ubytovacie a stravovacie služby
- **doprava a spoje** – preprava osôb a tovaru, prenos informácií
- **peňažníctvo a poisťovníctvo** – služby finančného trhu
- **verejná správa** – dohľad nad vykonávanými činnosťami
- **školstvo** – vzdelanie a výskum
- **zdravotníctvo** – zdravotná starostlivosť o občanov

Uvedená klasifikácia produkcie podľa ekonomických činností je záväzným európskym štandardom pre členské štáty Európskej únie a u nás sa postupne začala uplatňovať pri štatistickom spracovaní. Od roku 1996 sa stala záväznou aj pre nás.

d) **Územná štruktúra**

Z hľadiska územného možno národné hospodárstvo každej krajiny členiť podľa jednotlivých územných celkov alebo oblastí, ktoré vyplývajú z územno-správneho členenia danej krajiny.

b)	Základné makroekonomické ukazovatele
-----------	---

- **Subjekty reprodukčného procesu**

Štát – so svojimi zákonodarnými, vládnyimi a inými orgánmi a inštitúciami.

Podniky – firmy, ktoré vyrábajú a realizujú svoje tovary a služby tak doma, ako aj do zahraničia, zamestnávajú pritom pracovníkov z domácností.

Domácnosti – ktoré predávajú na trhu práce, pôdu i kapitál a dostávajú za to mzdy, rentu, úrok, dividendu.

Zahraničie – vystupuje ako vonkajší subjekt k národnému hospodárstvu, ale z hľadiska hrubého domáceho produktu má veľký význam, a to vzhľadom na veľkosť vývozu a dovozu.

- **Hrubý domáci produkt a hrubý národný produkt**

Hrubý domáci produkt zahŕňa trhovú produkciu všetkých tovarov a služieb vyprodukovaných za jeden rok výrobnými faktormi, ktoré sa nachádzajú na území danej krajiny bez ohľadu na to, kto je ich vlastníkom.

Veľkosť hrubého domáceho produktu možno zistiť dvojakým spôsobom:

1. spotrebnou (výdavkovou) metódou, t.j. z hľadiska toku všetkých tovarov a služieb vyprodukovaných v danej krajine za jeden rok.

$$\text{HDP} = \text{S} + \text{I}_h + \text{V}_v + \text{E}_\varepsilon$$

S...spotreba (výdavky na osobnú spotrebu domácností)
 I_h...hrubé investície (investície na nákup investičného majetku)
 V_v...vládne výdavky (výdavky štátu na obranu a bezpečnosť)
 E_ε...čistý export

2. dôchodkovou (príjmovou) metódou, t.j. z hľadiska nákladov, ktoré sa vynaložili na vyprodukovanie daného produktu.

$$\text{HDP} = \text{M} + \text{U}_\varepsilon + \text{R} + \text{Z} + \text{A} + \text{D}_n$$

M... mzdy a platy zamestnancov
 U_ε...čisté úroky (rozdiel medzi prijatými a platenými úrokmi)
 R...renta za prenajatú pôdu ako výrobného faktoru
 Z...zisky pred zdanením
 A...amortizácia
 D_n...nepriame dane

Hrubý národný produkt obsahuje všetky tovary a služby vyprodukované občanmi príslušnej krajiny. Do HNP patrí teda aj produkcia vytvorená občanmi príslušnej krajiny, ktorí žijú v zahraničí.

HNP = HDP + čistý dôchodok v zahraničí

Čistý dôchodok v zahraničí dostaneme ako rozdiel medzi dôchodkami občanov vlastnej krajiny, ktorí žijú v zahraničí, a dôchodkami cudzích štátnych príslušníkov na území príslušnej krajiny.

Čisté ekonomické bohatstvo Čisté ekonomické bohatstvo môžeme vypočítať takto:

Čisté ekonomické bohatstvo = Hrubý domáci produkt

- + produkcia tieňovej ekonomiky
- + hodnota voľného času
- + produkcia domácej výroby
- náklady zo škôd na životnom prostredí
- výdavky na zdravotnú starostlivosť
- náklady na ochranu životného prostredia

c)	Nezamestnanosť
-----------	-----------------------

Nezamestnanosť ako ekonomický jav znamená stav, pri ktorom je určitá časť práceschopného obyvateľstva nezamestnaná, t.j. nepracuje, pričom príčiny tohto stavu môžu byť rôzne.

Pracovné sily do pracovných síl zaraďujeme:

zamestnaných – všetkých tých, ktorí vykonávajú platenú prácu, ale aj tých, ktorí dočasne práve nepracujú (napr. pre chorobu) – sú v pracovnom procese

nezamestnaných – ktorí si aktívne hľadajú prácu, lebo ju stratili, alebo chcú prvýkrát nastúpiť do práce po absolvovaní strednej alebo vysokej školy a pod. Do počtu nezamestnaných sa započítavajú všetci tí, ktorí sú evidovaní na úradoch práce a chcú sa zamestnať

Obyvateľstvo mimo pracovných síl

Okrem tých, ktorých zaraďujeme do pracovných síl, existuje aj relatívne početná skupina obyvateľstva, ktorá sa označuje ako obyvateľstvo mimo pracovných síl. Sem patria študujúca mládež, dôchodcovia, ženy v domácnosti, tí, čo sa z rôznych dôvodov nezaujímajú o prácu a pod. Ide približne o 40% z celkového počtu obyvateľstva krajiny.

Miera nezamestnanosti = $\frac{\text{nezamestnaní}}{\text{pracovné sily}} \times 100$

Prírodná miera nezamestnanosti – je taká nezamestnanosť, pri ktorej počet nezamestnaných je nižší alebo sa rovná počtu voľných pracovných miest.

Nedobrovoľná nezamestnanosť – vzniká vtedy ak je počet pracovných síl absolútne väčší ako počet voľných pracovných miest.

- **Nezamestnanosť na Slovensku**

Vid' téma č. 1, bod f)

d)	Inflácia
-----------	-----------------

Inflácia je makroekonomický jav, pri ktorom ceny rastú z roka na rok. Ide vlastne o zvyšovanie množstva peňazí v obehu, čím sa zvyšuje aj celková cenová hladina. Nejde tu teda len o zvyšovanie ceny určitého individuálneho druhu tovaru alebo služby, ale o všeobecnú cenovú hladinu. Inflácia vzniká vtedy, keď celková hladina cien rastie. Možno ju merať ukazovateľom **miera inflácie**.

a) Z hľadiska veľkosti rozlišujeme infláciu:

mierna inflácia – do 9 %

cválajúca inflácia – do 999 %

hyperinflácia – nad 1000 %

b) Z hľadiska príčin

- *dopytová*

- *nákladová*

c) Z hľadiska proporcionality

- *proporcionálna*

- *neproporcionálna*

d) z hľadiska očakávania

- *očakávaná*

- *neočakávaná*

e) z hľadiska viditeľnosti

- *otvorená*

- *skrytá*

- *bloková*

e)	Účtovanie jednotlivých foriem platobného styku
-----------	---

Vid' téma č. 20, bod b)

f)	Medzinárodná integrácia a globálne problémy
-----------	--

Integrácia je proces zjednocovania štátnych spoločenstiev. Začiatky od 2. svetovej vojny. Silný impulz dáva vedecko-technický pokrok.

Medzinárodnú ekonomickú integráciu charakterizujeme ako objektívny proces rozvoja vzájomných, stabilných väzieb, vzťahov, delby práce a vytváranie medzinárodných hospodárskych komplexov medzi národnými ekonomikami alebo v skupine štátov.

Formy integrácie

Integrácia na mikroekonomickej úrovni – integračné vzťahy medzi jednotlivými subjektami – podnikmi a organizáciami. Dotýkajú sa predvýrobnej oblasti, výrobnéj oblasti a oblasti odbytu.

Integrácia na makroekonomickej úrovni – mnohostranné dohody medzi štátmi. Predstavuje tieto formy:

- **pásmo voľného obchodu** – rušenie ciel a kvantitatívnych obmedzení
- **colná únia** – spoločná colná politika voči nečlenským štátom
- **spoločný trh** - voľný pohyb práce a kapitálu
- **hospodárska únia** – spoločný postup v určitých oblastiach hospodárstva
- **úplná ekonomická integrácia** – zhrňa menovú a politickú úniu

• Európska únia

V roku 1948 začal sa realizovať **Marshallov plán** – pomoc USA Európe po 2. svetovej vojne. Európa sa rozdelila na dva bloky:

- Štáty východného bloku vytvorili **RVHP –Rádu vzájomnej hospodárskej**
- Štáty západného bloku – Parížska zmluva – ESUO- Európske spoločenstvo uhlia a ocele
  - Rímska zmluva - EHS – Európske hospodárske spoločenstvo
  - Zmluva o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu

Od 1. novembra 1993 sa zmluva o Európskom spoločenstve nahradila zmluvou o **Európskej únii**. Na základe **Maastrichtskej dohody** sa používa názov **Európska únia**. Pôvodných 6 štátov sa postupne rozšírilo o ďalších členov.

Slovensko na základe asociačnej dohody podalo v roku 1993 žiadosť o vstup do EÚ a od 1. mája 2004 sa stáva riadnym členom EÚ.

Hlavné inštitúcie EÚ – Európska rada, Európska parlament, Rada európskej únie, Európsky účtovný dvor.

Ďalšie inštitúcie – Európsky súdna dvor, Európsky dvor audítorov, Hospodársky a sociálny výbor, Výbor pre regióny, Európsky ombudsman a Európska centrálna banka.

Európska menová systém – zaviedla sa jednotná európska mena **EURO** kód **EUR**